

ВП 3(7)-00(45)01.01

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
“З ОРГАНІЗАЦІЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ У
ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИНАХ
(ПІДРОЗДІЛАХ), ЯКІ ЗАЛУЧЕНІ ДО
ВИКОНАННЯ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ”
(за досвідом проведення
ООС (раніше АТО))**

БЕРЕЗЕНЬ 2019

ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:

обмежень для розповсюдження немає.

**СЛУЖБОЮ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ОБ'ЄДНАНОГО
КОМАНДНОГО ПУНКТУ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ
СПІЛЬНО З ЦЕНТРОМ ОПЕРАТИВНИХ СТАНДАРТІВ
І МЕТОДИКИ ПІДГОТОВКИ ЗБРОЙНИХ
СИЛ УКРАЇНИ**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
“З ОРГАНІЗАЦІЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ У
ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИНАХ
(ПІДРОЗДІЛАХ), ЯКІ ЗАЛУЧЕНІ ДО
ВИКОНАННЯ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ”
(за досвідом проведення
ООС (раніше АТО))

Військова навчально-методична публікація командирам військових частин (підрозділів) з організації та забезпечення пожежної безпеки

БЕРЕЗЕНЬ 2019

ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:

обмежень для розповсюдження немає.

СЛУЖБОЮ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ОБ'ЄДНАНОГО КОМАНДНОГО ПУНКТУ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ СПІЛЬНО З ЦЕНТРОМ ОПЕРАТИВНИХ СТАНДАРТІВ І МЕТОДИКИ ПІДГОТОВКИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

ПЕРЕДМОВА

Ця військова навчально-методична публікація “Методичні рекомендації “З організація і забезпечення пожежної безпеки у військових частинах (підрозділах), які залучені до виконання завдань в ООС (раніше АТО)” (далі – Методичні рекомендації) розроблені службою пожежної безпеки Об’єднаного командного пункту об’єднаних сил спільно з Центром оперативних стандартів і методики підготовки Збройних Сил України.

Методичні рекомендації передбачені для застосування командирами військових частин (підрозділів), начальниками служб пожежної безпеки, командирами пожежно-рятувальних підрозділів, як додатковий методичний матеріал з організації і забезпечення пожежної безпеки у військових частинах (підрозділах) які беруть участь у заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримуванні збройної агресії Російської Федерації в ООС (раніше АТО) у Донецькій і Луганській областях.

Вимоги цих Методичних рекомендацій, не розповсюджуються на фортифікаційні споруди побудовані будівельно-монтажними організаціями, які мають ліцензію (дозвіл) на право проведення даних робіт, спроектовані проектними ліцензованими організаціями, проектно-кошторисна документація яких пройшла експертизу (перевірку) на відповідність вимогам керівних документів з питань пожежної безпеки.

Усі питання, що стосуються цих Методичних рекомендацій направляти до служби пожежної безпеки Об’єднаного командного пункту об’єднаних сил на адресу: gatusha@dod.ua (контактний телефон розробника для надання зауважень та пропозицій – 62- 43-774).

ЗМІСТ

	ПЕРЕДМОВА	2
	ВСТУП	6
	ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	7
1	ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ	8
1.1	Загальні положення	8
1.2	Завдання служби пожежної безпеки та напрями їх реалізації	8
1.3	Підготовка служб пожежної безпеки та пожежно-рятувальних підрозділів	10
1.4	Планування діяльності служб пожежної безпеки та пожежно-рятувальних підрозділів	12
1.5	Пожежно-профілактична робота	13
1.6	Проведення службового розслідування обставин і причин пожеж, облік пожеж та їх наслідків	14
1.7	Обмін інформації про пожежі, порядок надання доповіді про пожежу та виїзд пожежно-рятувальних підрозділів	15
1.8	Протипожежна підготовка особового складу, порядок проведення інструктажів з питань пожежної безпеки	15
1.9	План пожежної безпеки	16
1.10	Пожежно-рятувальні підрозділи та пожежна (приспосована для пожежогасіння) техніка	17
1.11	Керівництво гасінням пожежі	17
1.12	Організаційні заходи щодо забезпечення пожежної безпеки на взводних і ротних опорних пунктах	18
1.13	Організаційні заходи щодо попередження пожеж в пожежонебезпечний період	19
2	ОСОБЛИВІ ВИМОГИ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ	21
2.1	Розташування військових частин та підрозділів базовим табором (табором)	21
2.1.1	Вимоги до розбивки базового табору (табору)	21
2.1.2	Вимоги під час розташування військових частин та підрозділів табором	22
2.1.3	Вимоги до місць зберігання боєприпасів	25
2.1.3.1	Вимоги до місць відкритого зберігання боєприпасів	27
2.1.3.2	Рекомендований захист місць зберігання боєзапасу на ПАС	29
2.1.4	Вимоги щодо зберігання боєприпасів на транспортних засобах	30
2.1.5	Вимоги щодо зберігання боєприпасів на бойових машинах	32
2.1.6	Вимоги до польових парків машин (в районах розміщення)	33
2.1.7	Вимоги до складів пального і заправних пунктів польових парків	35
2.2	Забезпечення пожежної безпеки на взводних і ротних опорних пунктах (бліндажі, спостережні пункти, фортифікаційні споруди), евакуаційні шляхи та виходи	37
2.2.1	Вимоги до прилеглої території	37

2.2.2	Вимоги до утримання бліндажів, спостережних пунктів, фортифікаційних споруд, захищених позицій, евакуаційних шляхів і виходів	39
2.2.2.1	Первинні засоби пожежогасіння	40
2.2.3	Вимоги до освітлення та електромереж	41
2.2.4	Опалення бліндажів, спостережних пунктів, фортифікаційних споруд	43
2.2.4.1	Вимоги до пічного опалення	43
2.2.4.2	Електричні опалювальні прилади	46
3	ЗАХИСТ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН (ПІДРОЗДІЛІВ) ВІД ЗАПАЛЮВАЛЬНИХ ЗАСОБІВ	47
3.1	Коротка характеристика запалювальних засобів противника	47
3.1.1	Призначення запалювальних засобів	47
3.1.2	Запалювальні засоби	48
3.1.3	Засоби застосування запалювальних засобів	49
3.2	Засоби та способи захисту від запалювальних речовин	50
3.2.1	Захист особового складу	50
3.2.2	Захист озброєння, бойової та спеціальної техніки, транспортних засобів, військового майна та фортифікаційних споруд	51
3.2.3	Захист вибухових речовин, ПММ та пального	52
3.3	Захист військових частин (підрозділів) від запалювальних засобів	53
3.3.1	Основні заходи по захисту від запалювальних засобів	53
3.3.2	Ліквідація наслідків застосування противником запалювальних засобів	57
3.3.3	Рекомендації щодо навчання особового складу захисту від запалювальних засобів	60
4	ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ГАСІННЯ ПОЖЕЖ	63
4.1	Основні положення щодо гасіння пожежі	63
4.2	Гасіння пожеж в умовах недостатньої кількості води	70
4.3	Гасіння пожеж в умовах низьких температур	71
4.4	Гасіння пожеж в умовах сильного задимлення	72
4.5	Гасіння пожеж в умовах сильного вітру	72
4.6	Гасіння пожеж у пристосованих місцях розміщення (стоянки), зберігання озброєння та військової техніки	73
4.7	Гасіння пожеж в аеродромних спорудах та літальних апаратах	74
4.8	Гасіння пожежі на кораблях і суднах, що стоять біля причалів	76
4.9	Гасіння пожеж у бліндажах, спостережних пунктах, фортифікаційних спорудах, захищених позиціях	78
4.10	Гасіння пожеж під час пожежонебезпечного періоду	79
4.11	Гасіння пожеж при застосуванні противником запалювальної зброї (засобів, речовин)	81

Додатки:		
1	Зразок плану роботи служби пожежної безпеки на місяць	83
2	Доповідь про пожежу, що сталася у військовій частині	85
3	Доповідь про пожежу, що сталася у військовій частині, в результаті обстрілу (підриву, диверсії, терористичного акту, ДТП)	87
4	Типовий алгоритм виконання заходів пожежної безпеки під час прибуття, розміщення та перебування військової частини (підрозділу) до визначеного району (базового табору, табору)	89
5	Типова схема розміщення тимчасових печей у наметі	99
6	Типова схема розміщення тимчасових печей у бліндажі	100
7	Типова схема розміщення тимчасових печей у кунзі	101
8	Рецептура вогнезахисних покриттів, обмазок, фарб, просочувань та їх застосування	102
9	Використання запалювальних сумішей під час навчання особового складу військових частин (підрозділів)	105
10	Заходи безпеки під час приготування і роботі з запалювальними сумішами	108
	СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ДЖЕРЕЛ)	109
	ДЛЯ ЗАМІТОК	110

ВСТУП

Ці Методичні рекомендації розроблені у відповідності з вимогами статутів, настанов, директив, наказів Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних Сил України на основі практичного досвіду застосування частин (підрозділів) Збройних Сил України в Операції об'єднаних сил (раніше Антитерористичної операції) (далі – ООС (раніше АТО)).

У цих Методичних рекомендаціях викладено особливості організації і забезпечення пожежної безпеки у військових частинах (підрозділах), які залучені до виконання завдань в Операції об'єднаних сил, особливі вимоги пожежної безпеки до об'єктів, де військові частини (підрозділи) виконують завдання за призначенням, особливості гасіння пожеж в районі проведення ООС (раніше АТО).

Методичні рекомендації призначені для командирів військових частин (підрозділів), начальників служб пожежної безпеки оперативно-тактичних угруповань та військових частин (підрозділів), командирів та особового складу пожежно-рятувальних підрозділів і має за мету надати їм методичну допомогу в організації та практичній реалізації заходів **із забезпечення пожежної безпеки** у підпорядкованих військових частинах (підрозділах) та на об'єктах, де особовий склад виконує завдання за призначенням.

Положення та рекомендації, що викладені в Методичних рекомендаціях, необхідно застосовувати творчо, в залежності від конкретних умов і обставин, враховуючи тактику дій противника. Зміст Методичних рекомендацій не дає вичерпних рекомендацій на всі випадки, тому командири під час виконання заходів організації і забезпечення пожежної безпеки повинні керуватися статутами Збройних Сил України, настановами, керівництвами й іншими навчальними посібниками, а також діючими нормативно-правовими актами з питань пожежної безпеки.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Скорочення та умовні позначення	Повне словосполучення та поняття, що скорочуються
1	2
БД	Бойові дії
БМ	Бойова машини
БМП	Бойова машина піхоти
БП	Боєприпаси
БПЛА	Безпілотний літальний апарат
БТ	Базовий табір
ВОП	Взводний опорний пункт
ВУП	Вогневе ураження противника
ДРГ	Диверсійно-розвідувальна група
ДСНС	Державна служба України з надзвичайних ситуацій
ДТП	Дорожньо-транспортна пригода
ЗНБО	Забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій і Луганській областях
КП	Командний пункт
КСП	Командно-спостережний пункт
МВЗ	Мінно-вибухові загородження
МТЗ	Матеріально-технічні засоби
НЗФ	Незаконне збройне формування
ОВТ	Озброєння і військова техніка
ОКП ОС	Об'єднаного командного пункту об'єднаних сил
ООС (раніше АТО)	Операція Об'єднаних сил (раніше Антитерористичної операції)
ОТУ	Оперативно-тактичне угруповання
ПАС	Польовий артилерійський склад
ПКП	Передовий командний пункт
ПММ	Пально-мастильні матеріали
ППУ	Передовий пункт управління
РАО	Ракетно-артилерійське озброєння
РОП	Ротний опорний пункт
СП	Спостережний пост
ТТХ	Тактико-технічні характеристики
ЧБП	Частин безпосереднього підпорядкування

1. ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ

1.1. Загальні положення

Пожежа – неконтрольоване горіння поза спеціальним вогнищем, що розповсюджується в часі та просторі. Знищує матеріальні цінності, створює загрозу для життя людей, тварин, негативно впливає на навколишнє природне середовище. Спричинюється в основному необережним поводженням з вогнем, порушенням правил і норм експлуатації електричних приладів та виробничого устаткування, самозаймання матеріалів (речовин), кліматичними чинниками.

Пожежна безпека – стан об'єкта, при якому з регламентованою ймовірністю виключається можливість виникнення та розвиток пожежі і впливу на людей її небезпечних факторів, а також забезпечується захист матеріальних цінностей.

Забезпечення пожежної безпеки – невід'ємна частина діяльності держави щодо охорони життя та здоров'я людей, тварин, національного багатства та навколишнього природного середовища.

Пожежна профілактика – це комплекс організаційних і технічних заходів, які спрямовані на забезпечення безпеки людей, на попередження пожеж, локалізацію їх поширення, а також створення умов для успішного гасіння пожежі.

1.2. Завдання служби пожежної безпеки та напрями їх реалізації

Пожежна безпека в районі проведення ООС (раніше АТО) забезпечується шляхом проведення організаційних, технічних та інших заходів, спрямованих на запобігання пожежам, забезпечення безпеки людей та ОВТ, зниження можливих майнових втрат і зменшення негативних екологічних наслідків у разі їх виникнення, мінімізації негативних наслідків в результаті вогневого ураження противником, створення умов для швидкого та успішного гасіння пожеж, а також всебічного реагування та організації взаємодії між пожежно-рятувальними підрозділами.

До органів пожежної безпеки Збройних Сил України, які виконують завдання в районі проведення ООС (раніше АТО) належать служби пожежної безпеки ОКП ОС, ОТУ, військових частин (підрозділів), особовий склад пожежно-рятувальних підрозділів військових частин, в тому числі зведені (відокремлені) пожежно-рятувальні підрозділи ПАС.

Служби пожежної безпеки призначені для виконання завдань щодо захисту життя і здоров'я людей, об'єктів структурних підрозділів ООС (раніше АТО) та ОВТ від пожеж і підтримання належного рівня пожежної безпеки на цих об'єктах, попередження пожеж, впровадження комплексу організаційних і технічних заходів із забезпечення пожежної безпеки у військових частинах (підрозділах), які беруть участь у заходах із ЗНБО.

Основними завданнями служб пожежної безпеки є:

контроль за додержанням (виконанням) вимог законодавства у сфері

пожежної безпеки, виконання нормативно-правових актів з питань пожежної безпеки військовими частинами (підрозділами), які беруть участь у ЗНБО;

удосконалення та координація роботи щодо забезпечення пожежної безпеки, розробка комплексних заходів щодо поліпшення пожежної безпеки, контроль за їх виконанням;

запобігання пожежам і нещасним випадкам від них;

керівництво силами і засобами під час ліквідації пожеж;

участь у службових розслідуваннях обставин і причин пожеж, загибелі та травмування людей, знищення і пошкодження ОВТ;

введення обліку і аналізу пожеж та їх наслідків у військових частинах (підрозділах), які беруть участь у ЗНБО, розроблення відповідних заходів, спрямованих на їх попередження.

Напрями реалізації завдань служби пожежної безпеки:

перевірка додержання (виконання) вимог законодавства у сфері пожежної безпеки у військових частинах (підрозділах), які беруть участь у ЗНБО;

перевірка діяльності військових частин (підрозділів) щодо забезпечення пожежної безпеки. Вивчення і поширення передового досвіду роботи в цьому напрямі;

організація проведення інструкторсько-методичних занять, нарад, брифінгів, різноманітних зборів щодо вдосконалення роботи із забезпечення пожежної безпеки, діяльності служб пожежної безпеки і пожежно-рятувальних підрозділів;

здійснення контролю за організацією бойової (спеціальної) підготовки пожежно-рятувальних підрозділів, які беруть участь у ЗНБО;

здійснення контролю за виконанням на об'єктах, де виконують завдання за призначенням військові частини (підрозділи) вимог нормативно-правових актів з питань пожежної безпеки;

прийняття участі у службовому розслідуванні обставин і причин пожеж, загибелі та травмування людей, знищення і пошкодження ОВТ;

ведення обліку пожеж та їх наслідків у військових частинах (підрозділах) ООС, розроблення відповідних заходів, спрямованих на їх попередження;

здійснення контролю за діяльністю служб пожежної безпеки ОТУ, військових частин (підрозділів), які беруть участь у ЗНБО, координація та спрямування їх діяльності у відповідності до завдань служби пожежної безпеки;

збір, оброблення, систематизація інформації про випадки пожеж та доведення її до керівного складу ООС (раніше АТО), командирів ОТУ та ЧБП, керівників структурних підрозділів ОКП ОС (за необхідністю);

проведення аналізу пожеж і стану організації та забезпечення пожежної безпеки у військових частинах (підрозділах), які беруть участь у ЗНБО;

здійснення інформаційного забезпечення заходів пожежної безпеки;

здійснення взаємодії зі службами пожежної безпеки міністерств, Державної служби України з надзвичайних ситуацій та інших центральних органів виконавчої влади з питань пожежної безпеки;

визначення потреби в пожежній техніці і спеціальному обладнанні для штатних пожежно-рятувальних підрозділів, які беруть участь у ЗНБО та подання пропозицій до Центрального управління безпеки військової служби Збройних Сил України щодо їх забезпечення;

здійснення контролю за правильною експлуатацією у військових частинах (підрозділах), які беруть участь у ЗНБО, пожежної техніки, спеціального обладнання та майна. Прийняття участі у розподіленні пожежно-технічного майна, обладнання та інвентарю між військовими частинами (підрозділами), які беруть участь у ЗНБО;

організація та проведення пожежно-тактичних навчань з особовим складом військових частин (підрозділів), які беруть участь у ЗНБО;

здійснення керівництва гасінням пожежі;

здійснення інших функцій, передбачених актами чинного законодавства України з питань пожежної безпеки.

1.3. Підготовка служб пожежної безпеки та пожежно-рятувальних підрозділів

Підготовка служб пожежної безпеки та пожежно-рятувальних підрозділів визначається шляхом підвищення рівня індивідуальних спроможностей військовослужбовців, нарощування та підтримання оперативних (бойових) спроможностей служб пожежної безпеки та пожежно-рятувальних підрозділів щодо відсічі повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України з урахуванням досвіду, набутого у ході проведення операції об'єднаних сил та стандартів НАТО.

Основними завданнями підготовки служб пожежної безпеки та пожежно-рятувальних підрозділів є:

нарощування індивідуальних спроможностей військовослужбовців, підвищення їх рівня теоретичних знань, практичних умінь та навичок у виконанні функціональних обов'язків за посадою;

створення умов щодо зменшення ризику виникнення пожеж, загибелі та травмування особового складу, знищення та пошкодження озброєння, військової техніки та майна;

якісне, у повному обсязі, виконання завдань за призначенням, досягнення якісних змін в організації і проведенні заходів, направлених на запобігання пожежам та забезпечення безпеки людей у випадку їх виникнення;

нарощування рівня забезпеченості об'єктів військових частин (підрозділів) системами протипожежного захисту та пожежно-технічним майном;

створення, раціональне використання матеріально-технічних та фінансових ресурсів, необхідних для запобігання і реагування на імовірні пожежі;

формування у начальників служб пожежної безпеки командирів пожежно-рятувальних підрозділів всіх рівнів професійних навичок (вмінь) по прийняттю нестандартних рішень, які дозволять забезпечити виконання

поставлених завдань;

навчання військовослужбовців стосовно дотримання вимог пожежної безпеки під час виконання службових (бойових) завдань та проведення постійної роз'яснювальної роботи командирами (начальниками) всіх рівнів щодо персональної відповідальності кожного військовослужбовця за збереження власного життя та здоров'я, підлеглого особового складу, озброєння та військової техніки і безумовне виконання правил пожежної безпеки;

підтримання пожежно-рятувальних підрозділів у постійній готовності до виконання завдань за призначенням;

удосконалення взаємодії між пожежно-рятувальними підрозділами Збройних Сил України та ДСНС під час гасіння пожеж;

удосконалення умінь та практичних навичок командирів пожежно-рятувальних підрозділів щодо керування підпорядкованим особовим складом під час гасіння пожеж;

підвищення рівня знань та практичних навичок особового складу пожежно-рятувальних підрозділів під час експлуатації штатної пожежної техніки і обладнання в процесі гасіння пожеж.

Спрямованість підготовки служб пожежної безпеки та пожежно-рятувальних підрозділів зосереджується на:

підвищенні професійності і методичної навченості служб пожежної безпеки та пожежно-рятувальних підрозділів щодо організації та проведення пожежно-профілактичної роботи у військових частинах (підрозділах), а також практичних дій щодо ліквідації пожеж;

формуванні єдиної системи поглядів у посадових осіб служб пожежної безпеки та пожежно-рятувальних підрозділів під час виконання ними службових обов'язків;

підвищенні оперативності під час прийняття рішень, постановки завдань щодо комплексу організаційних та технічних заходів із організації та забезпечення заходів пожежної безпеки та ліквідації пожеж.

Спеціальна підготовка штатних військових пожежно-рятувальних підрозділів планується відповідно до місцевих умов та обстановки, враховуючи особливості їх готовності до практичного виконання завдань за призначенням, у тому числі при ліквідації наслідків військового конфлікту.

Удосконалення підготовки особового складу пожежно-рятувальних підрозділів, особливо тих, які розміщені на ПАС проводяться з врахуванням практичного виконання завдань за призначенням в умовах загрози виникнення терористичних актів.

Заняття зі спеціальної підготовки в штатних пожежно-рятувальних підрозділах проводяться за Стандартом спеціальної підготовки пожежного підрозділу (СТП 20.033.22.45.4.01-2013 (01)).

Заняття зі спеціальної підготовки в позаштатних пожежно-рятувальних підрозділах проводяться за Програмою спеціальної підготовки особового

складу позаштатних пожежно-рятувальних підрозділів, яка розробляється у військовій частині (підрозділі) відповідно до зразка, що наведений у додатку 16 Положення про пожежну безпеку в Міністерстві оборони України і Збройних Силах України, затвердженого наказом Міністерства оборони України від 29.09.2014 №685, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 02.12.2014 №1537/26314 (далі – Положення).

При плануванні підготовки пожежно-рятувальних підрозділів необхідно передбачати зосередження основних зусиль керівників усіх ланок на забезпеченні рівня навченості і злагодженості підрозділів у ланці бойова обслуга – відділення та опануванні ними способів тактичних дій з гасіння пожеж на об'єктах, відпрацюванні нормативів з пожежно-стройової підготовки, враховуючи їх безпосереднє застосування у зонах військових конфліктів для ліквідації наслідків військової боротьби.

Під час проведення занять не менше 70 % проводити методом тактико-стройових та практичних занять з використанням штатної пожежної (приспосованої для пожежогасіння) техніки і пожежно-технічного озброєння на об'єктах військових частин (підрозділів), в тому числі ПАС.

1.4. Планування діяльності служб пожежної безпеки та пожежно-рятувальних підрозділів

Діяльність служб пожежної безпеки визначається планом роботи на місяць (додаток 1). Плани робіт служб пожежної безпеки на кожний місяць затверджуються відповідними командирами (начальниками), яким ці служби пожежної безпеки підпорядковані.

Планування роботи служб пожежної безпеки і пожежно-рятувальних підрозділів здійснюється з урахуванням аналізу пожежної обстановки, вимог наказів Міністерства оборони України і Генерального штабу Збройних Сил України з питань пожежної безпеки, а також виходячи з місцевих умов та загальної обстановки в районі виконання завдань за призначенням.

Враховуючи практичний досвід здобутий офіцерами органів пожежної безпеки Збройних Сил України, з метою якісного виконання завдань служби пожежної безпеки, начальники служб пожежної безпеки військових частин, командири (начальники) пожежно-рятувальних підрозділів повинні планувати перевірку додержання (виконання) законодавства у сфері пожежної безпеки, із розрахунку щомісячної перевірки всіх об'єктів, де підрозділи військової частини виконують завдання за призначенням, в тому числі на пунктах управління, взводних та ротних опорних пунктів, спостережних постів, місць розміщення (проживання) особового складу, зберігання озброєння, боєприпасів, паливо-мастильних матеріалів, військової техніки та майна.

Планом роботи необхідно передбачати цільові перевірки (огляди):

обладнання систем опалення, печей, димарів перед початком та після закінчення опалювального сезону, після чищення димарів від сажі, ремонту, в тому числі під час прибуття військової частини (підрозділу) в район виконання завдань – не рідше одного разу на місяць;

електрообладнання – один раз на квартал;
 систем протипожежного захисту – один раз на квартал;
 систем протипожежного водопостачання – не рідше двох разів на рік (навесні й восени) та після їх ремонту (обладнання/встановлення);

блискавкозахисних пристроїв – кожного року на початку грозового періоду, а також після стихійного лиха та грози надзвичайної інтенсивності.

Перевірка стану електрообладнання, блискавкозахисних пристроїв, систем протипожежного захисту, систем протипожежного водопостачання, обладнання систем опалення необхідно проводити за участі відповідних фахівців військової частини (підрозділу), квартирно-експлуатаційних органів, оперативного забезпечення відповідно до закріпленого району відповідальності, представників районних, міських електромереж, з якими командування військової частини (підрозділу) має договори на надання послуг з електропостачання та обслуговування електричних мереж.

1.5. Пожежно-профілактична робота

Начальники служб пожежної безпеки, командири пожежно-рятувальних підрозділів військових частин профілактичну роботу повинні проводити щодня згідно з місячним планом робіт.

Під час перевірки додержання (виконання) законодавства у сфері пожежної безпеки об'єктів, де виконують завдання за призначенням військові частини особливу увагу необхідно звертати на ротні (взводні) опорні пункти, ПАС, місця проживання особового складу, зберігання вибухових речовин, концентрації (місць розміщення, зосередження) техніки, озброєння, майна, постійні та тимчасові пункти вогненебезпечних робіт, наявність та стан засобів пожежогасіння, систем протипожежного захисту, систем протипожежного водопостачання, дотримання особовим складом правил пожежної безпеки, виконання заходів щодо забезпечення евакуації людей на випадок пожежі та створення умов для успішного її гасіння.

Посадові особи пожежно-рятувального підрозділу про результати пожежно-профілактичної роботи та перевірки повинні доповідати командирю (начальнику) підрозділу (об'єкта), що перевіряється та командирю пожежно-рятувального підрозділу (начальнику служби пожежної безпеки).

Начальники служб пожежної безпеки, командири пожежно-рятувальних підрозділів військової частини повинні визначати конкретні строки усунення недоліків, виявлених у ході перевірок об'єктів військової частини. У разі якщо недоліки в установлені строки не усунуто, начальникам служб пожежної безпеки, командирам пожежно-рятувальних підрозділів військових частин необхідно доповідати про це в обов'язковому порядку рапортом командирові військової частини для прийняття ним відповідного рішення.

Одним із пріоритетних напрямів проведення якісної пожежно-профілактичної роботи є постійне вживання заходів щодо підвищення рівня відповідальності командирів військових частин за невиконання вимог визначених у актах планових (позапланових) перевірок додержання(виконання)

вимог законодавства у сфері пожежної безпеки військових частин (підрозділів), Приписів про усунення порушень законодавства у сфері пожежної безпеки, у тому числі шляхом надання доповідей вищому командуванню про факти ненадання командирами військових частин (підрозділів) інформації про виконання заходів (пропозицій) органів пожежної безпеки Збройних Сил України.

1.6. Проведення службового розслідування обставин і причин пожеж, облік пожеж та їх наслідків

Службове розслідування обставин і причин пожеж у військових частинах (підрозділах), які беруть участь у ЗНБО, проводиться відповідно до Порядку проведення службового розслідування у Збройних Силах України, затвердженого наказом Міністерства оборони України від 21.11.2017 №608, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 13.12.2017 №1503/3131, а також Положення.

Документом, який засвідчує факт пожежі, є Акт про пожежу, що підписується комісією, до складу якої входять не менше трьох посадових осіб військової частини, у тому числі представник служби пожежної безпеки. Акт про пожежу підписується особами, якими проводилося службове розслідування. Кожен учасник розслідування має право викласти свою окрему думку.

За результатами службового розслідування обставин і причин пожежі командир військової частини (підрозділу) приймає рішення щодо запобігання подібним пожежам надалі.

Після проведення службового розслідування обставин і причин пожежі, завірені встановленим порядком копії примірника Акту про пожежу, витяг із наказу про притягнення до дисциплінарної відповідальності посадових осіб, винних у порушенні пожежної безпеки, а також матеріали проведення службового розслідування надсилаються до служби пожежної безпеки ОКП ОТУ та до служби пожежної безпеки ОКП ОС.

У випадку коли пожежа виникла в результаті обстрілу (підриву, диверсії, терористичного акту, дорожньо-транспортної пригоди, тощо) складається Акт про пожежу (без додатків) у трьох примірниках (перший примірник зберігається у військовій частині (підрозділі), другий та третій примірники надсилаються до служби ОКП ОТУ та до служби пожежної безпеки ОКП ОС.

Для визначення причин пожежі комісія з проведення службового розслідування обставин і причин пожежі має право вимагати від командира військової частини залучення до перевірки спеціалістів дослідно-випробувальної лабораторії ДСНС України, експертів по відповідним напрямкам діяльності, враховуючи умови та обставини, що склались.

На вимогу комісії з проведення службового розслідування обставин і причин пожежі командир військової частини (підрозділу) зобов'язаний:

- зробити фотографії місця пожежі;
- надати технічну документацію та інші потрібні матеріали;
- забезпечити комісію приміщенням та засобами зв'язку;

забезпечити проведення лабораторних випробувань, виконання технічних розрахунків;

організувати друкування матеріалів розслідування.

Облік пожеж та їх наслідків проводиться відповідно до Порядку обліку пожеж та їх наслідків, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.12.2003 №2030 (із змінами) та наказу Командувача об'єднаних сил від 13.01.2019 №22 “Про особливості організації і забезпечення пожежної безпеки у військових частинах (підрозділах), які беруть участь у заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримуванні збройної агресії Російської Федерації у Донецькій і Луганській областях”.

1.7. Обмін інформації про пожежі, порядок надання доповіді про пожежу та виїзд пожежно-рятувальних підрозділів

Обмін інформацією про пожежі здійснюється службами пожежної безпеки ОКП ОС, ОТУ, військових частин (підрозділів) безпосередньо між собою та у взаємодії з територіальними підрозділами ДСНС України і відділом ДСНС ОКП ОС.

Командир військової частини (підрозділу) у разі виникнення пожежі доповідь здійснює до служби пожежної безпеки вищого рівня за підпорядкованістю у об'єднаних силах:

усно – негайно, після отримання інформації про пожежу;

письмово – протягом двох годин з моменту ліквідації пожежі за визначеними формами (додатки 2, 3).

Доповідь про виїзд пожежно-рятувального підрозділу військової частини на гасіння пожеж на об'єкти інших міністерств та відомств, органів місцевого самоврядування, приватної власності здійснюється до служби пожежної безпеки вищого рівня за підпорядкованістю у об'єднаних силах усно негайно після виїзду, а письмово – на протязі двох годин з часу повернення пожежно-рятувального підрозділу до розташування військової частини (підрозділу) за формою, визначеною Положенням.

1.8. Протипожежна підготовка особового складу, порядок проведення інструктажів з питань пожежної безпеки

Протипожежна підготовка особового складу військових частин (підрозділів), які беруть участь у ЗНБО організовується шляхом:

проведення планових занять з особовим складом усіх категорій військових підрозділів військової частини на об'єктах, де військова частина виконує завдання за призначенням, з практичною демонстрацією прийомів та способів гасіння пожеж;

навчання зі спеціальної підготовки особового складу штатного (позаштатного) пожежно-рятувального підрозділу;

проведення практичного відпрацювання Плану пожежної безпеки військової частини (ПАС) і занять із залученням підрозділів, передбачених розрахунками;

проведення інструкторсько-методичних занять, брифінгів, інструктажів, лекцій, бесід, доповідей на протипожежну тематику;

обладнання протипожежних куточків, фотовітрин, забезпечення підрозділів інструкціями, пам'ятками, плакатами про заходи пожежної безпеки, знаками безпеки.

Інструктажі з питань пожежної безпеки організовуються та проводяться при прибутті в район виконання завдань із поетапним залученням всього особового складу з врахуванням місцевих умов та розміщення особового складу.

Про проведення усіх видів інструктажів з питань пожежної безпеки робляться відповідні записи у спеціальному Журналі реєстрації інструктажів з питань пожежної безпеки з підписами осіб, із якими проводиться інструктаж, і тих, хто його проводив.

1.9. План пожежної безпеки

План пожежної безпеки військової частини (ПАС) визначає організацію та заходи пожежної безпеки, а також порядок залучення сил і засобів для гасіння пожеж.

Розроблення, погодження та затвердження Планів пожежної безпеки військових частин (підрозділів), ПАС проводиться у відповідності з вимогами Положення в 10-ти денний термін після прибуття військової частини (підрозділу) в район виконання завдань за призначенням, з урахуванням особливостей місцевості, поставлених завдань та місцевих умов.

Затвердження Планів пожежної безпеки військових частин (ПАС) командирами військових частин здійснюється за погодженням з начальником служби пожежної безпеки ОКП ОС (ОТУ в залежності від підпорядкування) і територіальними підрозділами ДСНС в районі виїзду яких знаходяться об'єкти, де підрозділи військової частини виконують завдання за призначенням.

Витяги з Плану пожежної безпеки (загальна інструкція про заходи пожежної безпеки, витяг з порядку залучення сил та засобів для гасіння пожежі, витяг з порядку евакуації особового складу, бойової та іншої техніки і матеріальних засобів при пожежі на об'єктах військової частини (підрозділу), витяг з схеми розташування доріг, протипожежних джерел водопостачання та засобів пожежогасіння) зберігається у чергового окремо розташованого підрозділу (групи підрозділів).

В порядок залучення сил та засобів для гасіння пожежі вносяться всі окремо розміщені підрозділи військової частини (за винятком об'єктів першої лінії оборони (ротних опорних пунктів, взводних опорних пунктів, спостережних постів).

1.10. Пожежно-рятувальні підрозділи та пожежна (пристосована для пожежогасіння) техніка

Для забезпечення проведення заходів щодо недопущення пожеж та ліквідації її наслідків штатами військових частин передбачаються пожежно-рятувальні підрозділи.

Організація служби в пожежно-рятувальних підрозділах військових частин (підрозділів), які беруть участь у ЗНБО здійснюється у відповідності з вимогами Інструкції з організації діяльності штатних пожежно-рятувальних підрозділів та гасіння пожеж на об'єктах Міністерства оборони України та Збройних Сил України, затвердженої наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 25.09.2018 року №318.

Для несення служби щодо попередження і гасіння пожеж, проведення рятувальних робіт на пожежі у військовій частині (підрозділі), де немає штатного пожежно-рятувального підрозділу, наказом командира військової частини (підрозділу) створюється позаштатний пожежно-рятувальний підрозділ. До складу позаштатного пожежно-рятувального підрозділу включаються військовослужбовці рядового і сержантського складу з одного підрозділу.

Пожежна техніка або пристосована для пожежогасіння техніка (мотопомпи, нейтралізаційні, поливальні машини, які забезпечують можливість подачі вогнегасних засобів для гасіння пожежі) повинна утримуватись в постійній готовності до виїзду (застосування) за пожежною тривоною. Необхідно вживати відповідних заходів щодо її постійної технічної справності, укомплектованості повним комплектом придатного до застосування пожежно-технічного озброєння та майна, забезпечення паливом, мастильними матеріалами, необхідним запасом вогнегасних речовин та утримувати в опалюваних (з температурою середовища не нижче 10 °С) приміщеннях (місцях), які повинні бути обладнані утепленими воротами, іншими пристроями та обладнанням, необхідним для забезпечення нормальних і безпечних умов утримання техніки.

1.11. Керівництво гасінням пожежі

Керівництво (управління) силами та засобами на пожежі – діяльність керівництвом гасіння пожежі, яка здійснюється з метою успішного ведення оперативних дій на підставі даних розвідки.

Керівництво гасінням пожежі здійснюється:

до прибуття штатного (позаштатного) пожежно-рятувального підрозділу – старшим за посадою військовослужбовцем безпосередньо у місці (ділянці території, об'єкті, приміщенні, транспортному засобі) виникнення пожежі (загорання, короткого замикання електромережі та електрообладнання);

після прибуття штатного (позаштатного) пожежно-рятувального підрозділу – старшим начальником, який прибув;

під час роботи кількох пожежно-рятувальних підрозділів – у кожному конкретному випадку залежно від професійної підготовки начальників пожежно-рятувальних підрозділів або служб пожежної безпеки (командиром пожежно-рятувального підрозділу, начальником служби пожежної безпеки військової частини (підрозділу), начальником служби пожежної безпеки ОТУ, начальником служби пожежної безпеки ОКП ОС).

Загальне керівництво військовими підрозділами, силами і засобами, які залучені до гасіння пожежі та евакуації озброєння, техніки, майна, враховуючи особливості обстановки та узгоджуючи свої дії з керівником гасіння пожежі, здійснюється командиром військової частини (підрозділу), на об'єкті якого виникла пожежа.

Втручатися будь-кому в дії керівника гасіння пожежі забороняється.

1.12. Організаційні заходи щодо забезпечення пожежної безпеки на взводних і ротних опорних пунктах

Пожежна безпека на взводних та ротних опорних пунктах (бліндажі, спостережні пункти, фортифікаційні споруди, захищені позиції далі – (бліндажі) повинна забезпечуватися шляхом проведення організаційних заходів та технічних засобів, спрямованих на запобігання пожежам, забезпечення безпеки людей, зниження можливих майнових втрат, створення умов для успішного гасіння пожеж.

Командир (начальник) військової частини (підрозділу), служби зобов'язаний:

розробити та вивчити з особовим складом інструкцію про заходи пожежної безпеки в польових умовах із записом у спеціальному журналі інструктажів з питань пожежної безпеки;

в холодну пору року (при використанні пічного опалення) розробити та вивчити з особовим складом інструкції про заходи пожежної безпеки під час використання пічного опалення, старшому в бліндажі (наметі) на лінії зіткнення, опалювачу з записом у спеціальному журналі реєстрації інструктажів з питань пожежної безпеки, відпрацювати графіки опалювачів та списки особового складу, який знаходиться в бліндажі (наметі);

відпрацювати план евакуації особового складу, техніки і майна при пожежі на завчасно підготовлені та захищені позиції;

визначити розрахунок сил та засобів, що залучаються для гасіння пожеж (особовий склад, штатні пожежні автомобілі, пристосовану для гасіння пожеж техніку – АРС-14, 8Т311, машини для перевезення води, інженерну техніку, інструменти малої механізації, лебідки для розбору дерев'яних елементів бліндажів та захищених позицій тощо);

розробити безпечні маршрути під'їзду (по можливості) з урахуванням існуючої обстановки на лінії зіткнення та рельєфу місцевості;

на рівні командно-спостережного пункту батальйону налагодити взаємодію (з врахуванням обстановки та місцевих умов) з територіальними

підрозділами ДСНС, визначити місця зустрічі (перехрестя доріг, інші помітні орієнтири на місцевості), призначити відповідальних осіб.

1.13. Організаційні заходи щодо попередження пожеж в пожежонебезпечний період

Протипожежні заходи виконуються шляхом оцінки протипожежної обстановки, а саме можливі масштаби застосування противником засобів ураження, оцінка місцевості та метеорологічних умов.

Після проведення оцінки пожежної небезпеки визначають необхідні протипожежні заходи. До них відносяться: очистка місцевості в районах розташування військ від горючих матеріалів; підвищення вогнестійкості техніки, майна та споруд; створення запасів технічної води для пожежогасіння; створення протипожежних розривів та смуг; підготовка сил та засобів для локалізації та ліквідації пожеж.

Очистку місцевості в зайнятих районах, збір та знищення хмизу, сухої трави і моху необхідно здійснювати наявним особовим складом. Зібраний матеріал спалювати або закопувати у ґрунт.

В бокових схилах окопів обладнують ніші для боєприпасів з захисними козирками. Ніші ємністю 0,25 – 0,5 боєкомплекту розташовуються безпосередньо в окопах, а для бойових машин на відстані від 30 – 50 м.

Для захисту бойової та спеціальної техніки, транспорту в першу чергу використовуються природні укриття – виїмки невеликих розмірів, лісові масиви, насипи, кар'єри тощо, які зменшують радіус зони виходу з ладу техніки та матеріальних засобів від ударної хвилі та уламків.

При розташуванні в лісі техніку необхідно розміщувати не ближче 20 м до краю лісу, просікам доріг для кращого маскування.

Для захисту особового складу та техніки від уламків мін, снарядів та дерев, запалювальних сумішей облаштовують перекриті ділянки траншей.

Необхідно обладнати окопи для техніки на основних та запасних позиціях. При виникненні пожежі на відстані близько 200 м від місця розташування, техніка переміщується на запасну позицію.

З метою підвищення вогнестійкості техніки необхідно провести:

перевірку укомплектованості та справності протипожежного обладнання (вогнегасників, протипожежних систем (штатних систем пожежогасіння) та інше);

обладнати додатковими ємностями з вогнегасними сумішами (водою, з змотувачами тощо) для ліквідації загорянь на самій техніці та інших об'єктах;

перевірити та налаштувати системи пуску двигуна, який може часто зупинятися в задимлених зонах;

перевірити герметичність паливних та масляних баків, надійність кріплення кришок баків;

усунення підтікання в гідросистемі, системах живлення та змазки двигуна;

видалення з машин легкозаймистих матеріалів (ганчір'я, гілок та листя дерев);

монтаж екранів та кожухів (комплектних або спеціально виготовлених) в кабінах машин для захисту екіпажу, а також для попередження механічних пошкоджень і захисту електричної, гідравлічної та паливної систем.

Техніку в місцях відкритої стоянки встановлювати одна від одної на відстані 3 – 5 м, а між рядами – 20 м та більше.

Для підвищення вогнестійкості техніки та споруд легкозаймисті елементи покривають глиною.

Основними джерелами води при пожежах є річки, озера, колодязі тощо.

Протипожежні розриви облаштовуються шляхом вирубки в лісовій місцевості просік, обладнання ґрунтових загороджувальних смуг. Ґрунтові загороджувальні смуги облаштовуються шириною 4 – 5 м шляхом очищення ґрунту до дерну, облаштування траншей або мінералізованих смуг. Для цього використовують різноманітну землерийну техніку та заряди вибухових речовин.

2. ОСОБЛИВІ ВИМОГИ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ

2.1. Розташування військових частин та підрозділів базовим табором (табором)

2.1.1. Вимоги до розбивки базового табору (табору)

Район розбивки базового табору (далі – табір) визначається Командувачем об'єднаних сил. Місце розбивки табору визначається старшим начальником з врахуванням місцевих умов, обстановки, що склалася та за умови забезпечення максимально допустимої безпеки для особового складу, ОВТ та майна (рисунок – 1).

Типовий алгоритм виконання заходів пожежної безпеки під час прибуття, розміщення та перебування військової частини (підрозділу) до визначеного району (базового табору, табору) визначено у додатку 4.

Під час вибору місця розміщення табору повинні враховуватися стан доріг, під'їзду, а також наявність джерел водопостачання.

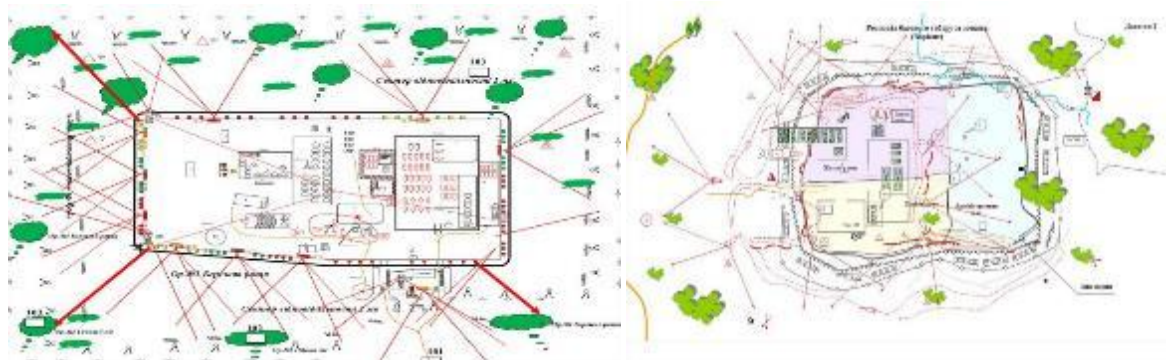

Рисунок 1 – розміщення базового табору (табору) на місцевості в районі ООС (раніше АТО).

Під час визначення фронту табору необхідно враховувати напрямок вітрів. Перетинання фронту табору проїзними дорогами загального користування не допускається. Відстань від флангів табору до проїзних доріг повинна становити не менш як 50 м.

Табір розбивається на прямокутні квартали повздовжніми та поперечними лініями, які є водночас і шляхами сполучення.

У глибину табір розділяється на смуги трьома паралельними до фронту табору лініями – передньою, середньою та задньою. Відстань між лініями в глибину визначається системою розміщення наметів, необхідних споруд та обладнання.

Для руху техніки вздовж розташування табору в його тилу обладнуються дороги окремо для колісних і для гусеничних машин.

Склади боєприпасів та вибухових речовин розміщуються за межами табору.

В залежності від місцевих умов під час розбивки табору допускаються такі відхилення:

фронт табору може бути розбитий не за прямою лінією, а згідно з особливими умовами місцевості;

інтервали між підрозділами можуть бути збільшені або зменшені;

парки можуть бути розміщені за межами табору.

Ліжка та нари встановлюються так, щоб ширина проходів між ними і вільного місця навколо печей була не меншою одного метра.

Після прибуття до місця розміщення табору необхідно призначити посадову особу відповідальну за організацію та забезпечення пожежної безпеки на території табору, здійснення систематичного контролю за виконанням комплексу заходів із забезпечення пожежної безпеки.

У разі відсутності штатного пожежно-рятувального підрозділу призначити позаштатний пожежно-рятувальний підрозділ чисельністю не менше ніж 15 військовослужбовців, які мають бути забезпечені необхідним пожежно-технічним обладнанням та засобами пересування. На позаштатний пожежно-рятувальний підрозділ покладаються завдання із забезпечення наглядових функцій та контролю за дотриманням правил пожежної безпеки, здійснення патрульно-постової служби та проведення першочергових дій з ліквідації пожеж.

З метою якісного забезпечення заходів пожежної безпеки необхідно:

визначити місце для несення чергування пожежними розрахунками;

провести розвідку джерел зовнішнього протипожежного водопостачання та обладнати під'їзні шляхи до них;

визначити час топлення печей, призначити опалювачів і провести з ними інструктаж про заходи пожежної безпеки;

виконати встановлені протипожежні заходи у разі розміщення наметових містечок, технічних засобів, парків та інших об'єктів;

укомплектувати всі об'єкти засобами пожежогасіння та пожежним інвентарем згідно з нормами;

налагодити зв'язок та організувати взаємодію з найближчими пожежно-рятувальними підрозділами ДСНС, органами місцевого самоврядування та визначити порядок надання ними допомоги на випадок пожежі;

враховувати загрозу виникнення і розповсюдження природних пожеж.

2.1.2. Вимоги під час розташування військових частин та підрозділів табором

Територія табору повинна утримуватися в чистоті, очищуватися від сухостою, чагарнику, трава повинна своєчасно викошуватися (рисунок 2).

Рисунок 2 – облаштування наметів у базовому таборі.

За наявності розташування поряд з табором природних водоймищ, річок, озер, басейнів, градирень тощо – до них повинні бути влаштовані під'їзди для забезпечення забору води механізованими засобами пожежогасіння (автомобілі, мотопомпи). У разі відсутності природних водойм необхідно створювати штучні пожежні водойми не менше 25 м³.

Навколо наметового містечка повинні бути створені протипожежні смуги очищеного від рослинності до мінералізованого шару ґрунту шириною не менше ніж 2 м.

Сміття збирається в установленому місці і щоденно вивозиться у місця, розташовані на відстані не менше 3 км від табору. Випалювання сміття на території табору забороняється.

Дороги на території табору повинні утримуватися в справному стані і бути обладнані спеціальними показчиками.

Територія табору повинна бути обладнана блискавкозахисними пристроями.

Об'єкти зберігання боєприпасів повинні бути розміщені на відстані не менше 400 м від кордонів наметового містечка.

Місця стоянки ОВТ, зберігання ПММ обладнуються на відстані не менше ніж 50 м від наметів.

Похідні кухні встановлюють на відстані не менше ніж 10 м від хвойних дерев, 25 м – від наметів. Майданчики для кухонь у радіусі 5 м очищають від моху, чагарнику та іншого рослинного покриву.

Попіл з кухонь виноситься у ями, заливається водою і засипається піском.

У пожежонебезпечний період забороняється встановлювати намети з пічним опаленням під кронами дерев.

Місця для куріння та розпалення багать обладнуються на відстані не менше ніж 15 м від наметів та дерев.

Навколо об'єктів зберігання боєприпасів, вибухових речовин, запалювальних речовин та сумішей, ПММ створюють протипожежні смуги очищеного до мінералізованого шару ґрунту завширшки не менше ніж 3 м, навколо об'єктів стоянки техніки – не менше ніж 2 м.

Відстань між лініями в глибину табору визначається системою розміщення наметів, необхідних споруд та обладнання. Ширина передньої лінії повинна бути не менше ніж 10 м, середньої та задньої ліній – не менше ніж 5 м. Між рядами наметів у глибину табору обладнуються доріжки завширшки до 3 м.

Ширина поперечних ліній між батальйонами та окремими підрозділами повинна бути не менше ніж 3 м.

Відстань по фронту між основами бортів суміжних наметних гнізд повинна бути не менше ніж 2,5 м, в глибину – не менше ніж 5 м.

Для опалення наметів на кожну ніч призначаються окремі опалювачі, які повинні пройти інструктаж щодо пожежної безпеки і беззаперечно його дотримуватися.

Для електричного освітлення наметів дозволяється використовувати провід з подвійною гумовою ізоляцією. Електролампи розміщують не ближче 40 см від полотна намету та іншого горючого майна. Групу наметів (3 – 4 шт) необхідно обладнувати апаратурою захисту від струмів короткого замикання. У разі газового освітлення ліхтарі підвішуються на негорючому дроті до основного стояка намету на відстані не ближче ніж 0,7 м від полотна намету.

Рисунок 3 – типові порушення вимог пожежної безпеки у наметах в районі ООС (раніше АТО).

Біля постового грибка днювального встановлюється пристрій для подавання звукового сигналу на випадок пожежі.

Вздовж ліній табору встановлюються пожежні щити на відстані не більше 50 м один від одного, але не менше ніж два на батальйон (окремо розміщений підрозділ). Влітку пожежні щити додатково забезпечуються двома відрами, а біля пожежних щитів встановлюються бочки з водою ємністю не менше ніж 0,2 м³.

З метою маскування позицій та об'єктів, пожежні щити та майно, яке розміщене на них фарбуються у кольори, притаманні місцевості, де вони розміщені (зелений, жовтий, коричневий, тощо).

Додаткові заходи пожежної безпеки у таборах проводяться за рішенням відповідних посадових осіб з врахуванням місцевих умов, ефективності їх впровадження та з метою досягнення відповідного результату щодо недопущення пожеж та збереження життя та здоров'я особового складу та ОВТ, посилаючись на практичний досвід, здобутий під час виконання службових (бойових) завдань.

На рисунку 3 висвітлені типові порушення вимог пожежної безпеки.

2.1.3. Вимоги до місць зберігання боєприпасів

Аналіз ведення бойових дій в районі проведення Операції об'єднаних сил та прилеглих територіях свідчить про нагальну потребу у постійному нарощуванні рівня захищеності місць зберігання боєзапасу, в першу чергу на ПАС, як військових частин так і ОТУ. Так протягом останніх років незаконні збройні формування неодноразово намагались здійснити терористичні атаки на об'єктах зберігання боєзапасу, в тому числі з застосуванням БПЛА, які застосовували запалювальні засоби.

Такий стан справ призвів до необхідності виконання певних заходів, спрямованих на посилення охорони і оборони, підвищення живучості і вибухопожежобезпеки, організації протиповітряної оборони місць зберігання боєзапасу та беззаперечним виконанням заходів пожежної безпеки. Застосування противником запалювальної зброї спричиняє найбільшу небезпеку для місць зберігання боєприпасів, військової техніки, майна та зосередження особового складу.

При облаштуванні місць зберігання першочергово необхідно використовувати природні укриття та маскувальні властивості місцевості (яри, ями, печери, штольні тощо). Дотримуватись розосередження об'єктів ураження та можливості періодичної зміни розташування, для зниження виявлення противником і ускладнення їх вибору (рисунок 4).

Рисунок 4 – облаштування місць зберігання боєзапасу з врахуванням місцевих умов та розміщення військових частин (підрозділів) в районі ООС (раніше АТО).

З метою забезпечення пожежної безпеки у місцях зберігання боєприпасів та озброєння необхідно вжити наступних заходів:

територію об'єктів зберігання очистити від сухої трави, чагарнику і дрібної порослі;

створити протипожежні смуги із очищеного до мінералізованого шару ґрунту, завширшки не менше ніж 3 м навколо об'єктів зберігання боєприпасів, вибухових речовин, ПММ, навколо об'єктів стоянки техніки – не менше ніж 2 м, навколо наметів – не менше 1 м, навколо табору 10 – 20 м, якщо він розташований в лісовій місцевості;

відкриті майданчики для укладки штабелів з боєприпасами своєчасно вичищати від трави та іншої рослинності до ґрунту;

біля кожного місця зберігання боєприпасів влаштувати ями 1,5 м х 1,5 м х 0,5 м, для безпечного видалення залишків запалювальних засобів (речовин);

верхні ряди ящиків з боєприпасами, у разі відкритого зберігання, щільно укрити мішками з піском в один ряд, а у разі відсутності мішків укрити їх дерев'яними щитами з покриттям шару ґрунту (глини, піску) 0,2 – 0,3 м завтовшки;

у разі вкриття штабелів боєприпасів (техніки) брезентом або тентом, їх поли залишати вільними (не закріпляти), для швидкого скидання їх під час потрапляння запалювальних засобів;

у разі вкриття штабелів боєприпасів, техніки в траншеях підручними будівельними матеріалами, а саме матами (щитами) із очерету, жердин останні обмазувати глиняним та вапняним розчином товщиною не менше 0,5 – 1 см;

боєприпаси перемістити з майданчиків відкритого зберігання у стаціонарні (пристосовані) сховища або укриття (будівлі, споруди). Якщо переміщення не можливе, для їх зберігання влаштувати навіси з металевою двоскатною крівлею та нахилом для швидкого скочування запалювальних засобів, обладнаною засобами заземлення (блискавкозахистом);

штабелі боєприпасів під навісами розташовувати так, щоб край металевого покриття виступав за стінку штабеля не менше 0,5 метра. По периметру штабеля обладнати перешкоду у вигляді блоків, стінки з ґрунту висотою не менше 0,3 м, для запобігання зачочування запалювальних засобів під штабель;

біля місць зберігання боєзапасу (сховищ, майданчиків відкритого зберігання) утримувати драбини для підйому на дах сховища, покриття навісу, верхній ряд штабеля;

на вогневих позиціях артилерійські боєприпаси зберігати в нішах і погребях невеликими партіями;

кабельні лінії зв'язку укласти в ґрунт, на глибину не менше 0,2 м;

додатково створити запас води в ємностях об'ємом 5 – 6 л, з розрахунку 5 – 10 од на штабель (намет) та 0,5 м³ піску в пакетах по 4 – 5 кг. При зниженні температури повітря нижче 0 °С ємності з водою зберігати в опалювальних приміщеннях варті, наметах, утеплених ямах та ін.;

біля пожежних щитів встановити по 2 бочки з водою ємністю не менше ніж 0,2 м³ та двома відрами;

забезпечити надійний зв'язок між військовими частинами, які дислокуються у лісових масивах або поблизу них, та лісгоспами (лісництвами) для прийняття оперативних заходів щодо гасіння лісових пожеж;

для особового складу влаштувати відповідні укриття.

На рисунку 5 наведений приклад грубих порушень під час зберігання ракет та боєприпасів.

Рисунок 5 – приклад грубих порушень під час зберігання ракет та боєприпасів в районі ООС (раніше АТО).

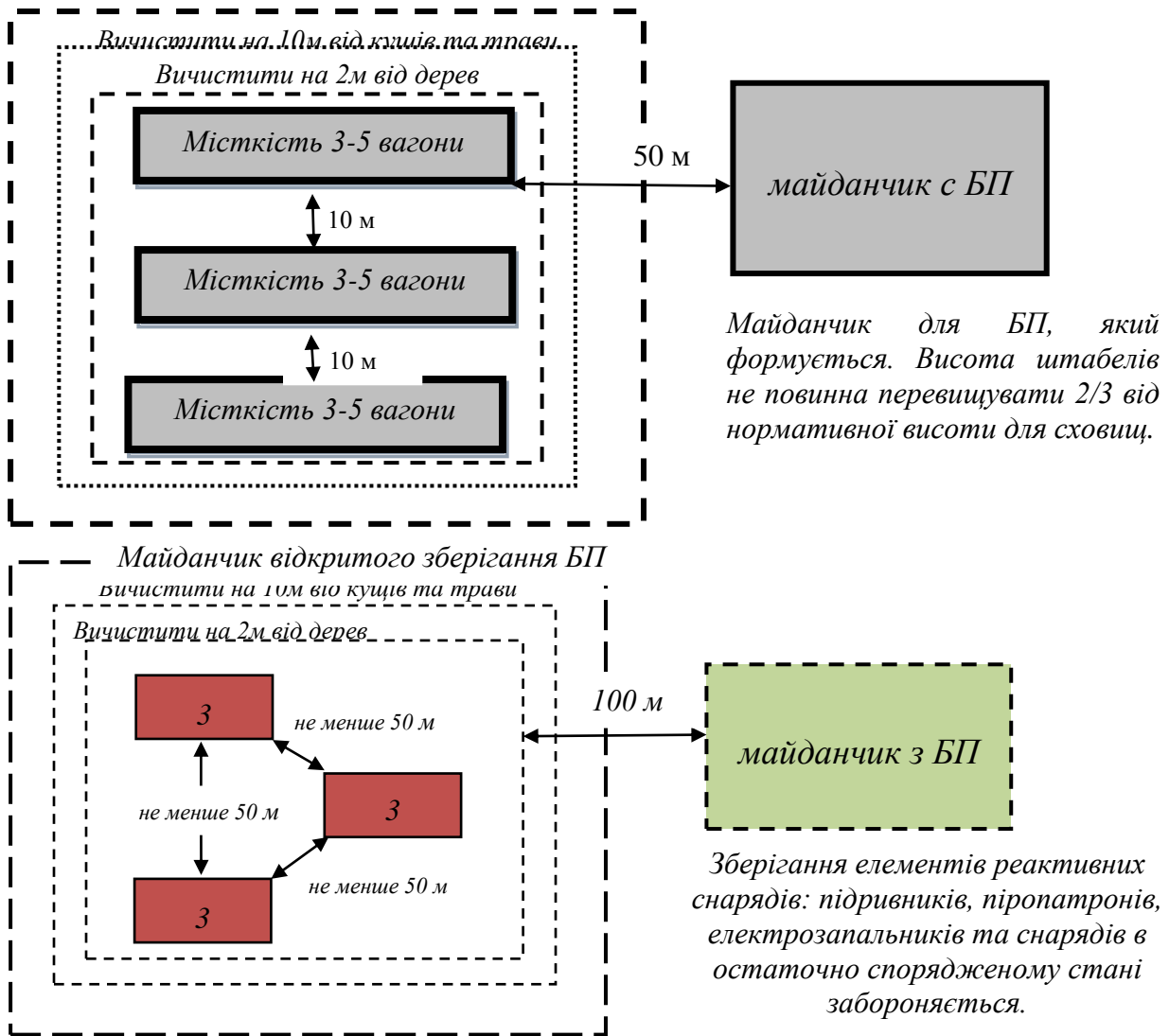
2.1.3.1. Вимоги до місць відкритого зберігання боєприпасів

Для зберігання боєприпасів допускається влаштування горючих навісів, обшитих дошками зі всіх сторін, покрівлі навісів можуть бути металевими, черепичні тощо.

Горючі конструкції навісів повинні бути оброблені з зовнішньої сторони водостійкими вогнезахисними фарбами, а всередині навісів – вогнезахисною суперфосфатною обмазкою (70% суперфосфату і 30% води). Застосування горючих покрівель з дранки, фінської стружки, матеріалів на бітумній основі категорично забороняється.

Погреби напівпідземного типу влаштовуються ємністю 1 вагон кожен.

При польовому розміщенні допускаються відкрите зберігання боєприпасів в штабелях ємністю не більше 3 – 5 вагонів при загальній кількості штабелів на одному майданчику не більше трьох. Розриви між штабелями 10 м, між майданчиками – 50 м (рисунок 6).

Майданчик відкритого зберігання реактивних БП в не остаточно спорядженому стані. Штабелі розташовуються в шаховому порядку. Головні частини реактивних снарядів направити в безпечному напрямі.

Рисунок 6 – схеми розміщення складу боєприпасів на відкритих майданчиках при польовому розміщенні військ

Майданчики для зберігання боєприпасів вирівнюють, видаляють рослинний покрив до мінерального шару, посипають піском і шаром гравію (15 см). Висота штабелів не повинна перевищувати 2/3 висоти штабелів, прийнятих для сховищ. Навколо штабеля на відстані 2 м від нього влаштовується мінералізована смуга (рисунок 7).

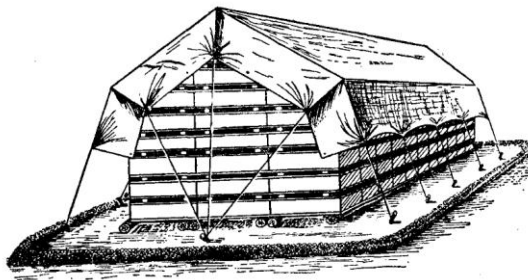

Рисунок 7 – укладання боєприпасів в штабель при відкритому зберіганні

Зберігання на відкритих майданчиках елементів реактивних снарядів - детонаторів, піропатронів, електрозапалювачів, реактивних боєприпасів в остаточно спорядженому стані, а також димних і бездимних порохів – забороняється. Їх зберігання допускається тільки в землянках, тощо.

2.1.3.2. Рекомендований захист місць зберігання боєзапасу на ПАС

Для захисту місць зберігання боєзапасу на ПАС від вибухонебезпечних предметів, що використовуються ударними БПЛА противником рекомендовано:

1. Зберігання штабелів ящиків з боєприпасами здійснювати у капонірах з обвалуванням, під шаром із мішків або ящиків з піском та під накриттям навісом з каркасом, виготовленим з металевої сітки типу “рябиця” оцинкована, що розташовується на висоті не менше 2 – 3 м від верхнього ряду ящиків та під кутом до поверхні землі для можливості скаткування боєприпасів, а також з використанням засобів маскування (рисунки 8, 9, 10,11).

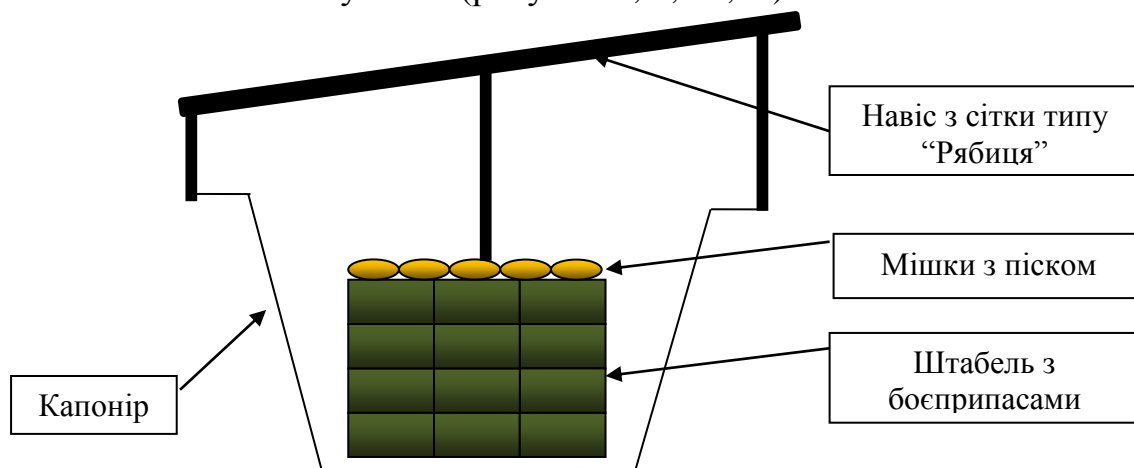

Рисунок 8 –Укриття боєприпасів в штабелі при відкритому зберіганні *вигляд зверху*

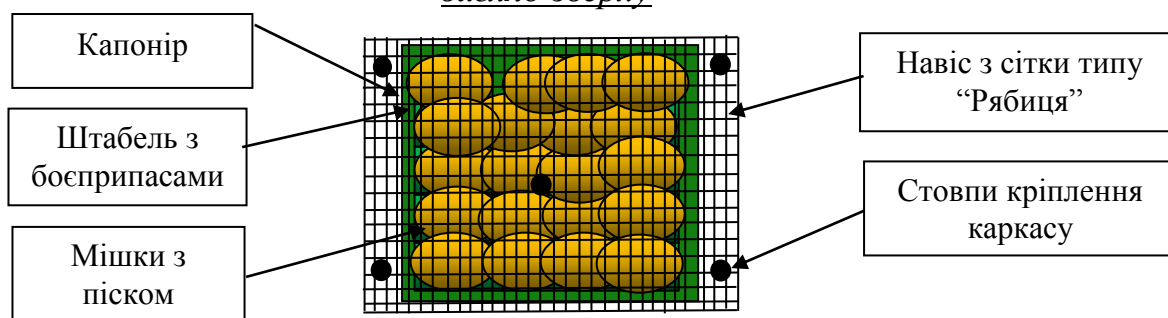

Рисунок 9 – укриття боєприпасів в штабелі при відкритому зберіганні.

2. Здійснювати зовнішню обробку верхнього та бокових поверхонь тари укладеної в штабель та розміщеної в капонірі вогнезахисними сумішами, з обов’язковим накриттям штабелів шаром із мішків або ящиків з піском, що в свою чергу дозволить у випадку загорання збільшити час для локалізації та гасіння пожежі від 12 до 30 хвилин (рисунок 10).

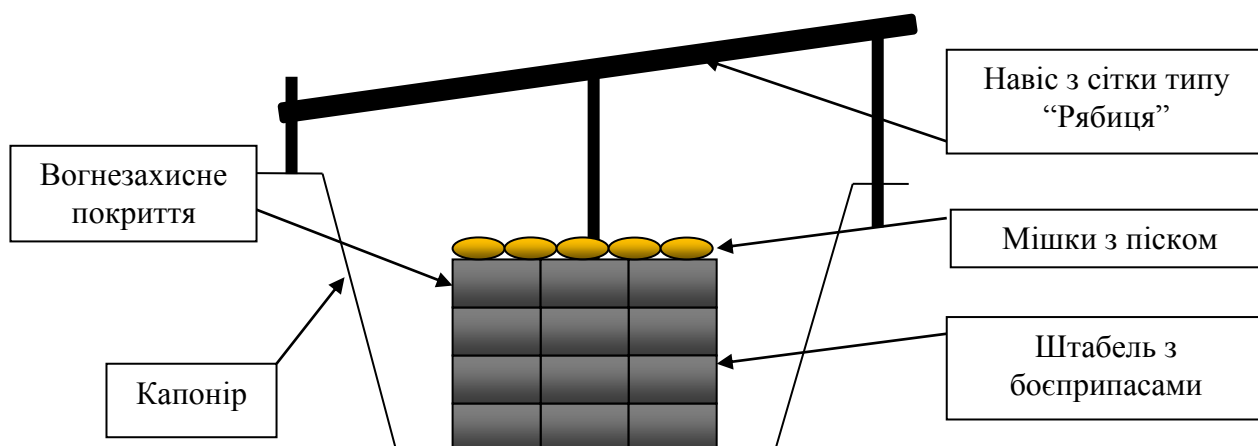

Рисунок 10 – укриття БП в штабелі обробленим вогнезахисним покриттям.

3. Проводити укриття штабелів з боєприпасами брезентом обробленим вогнезахисними сумішами з ефектом спучування з усіх боків штабелю (рисунок 11).

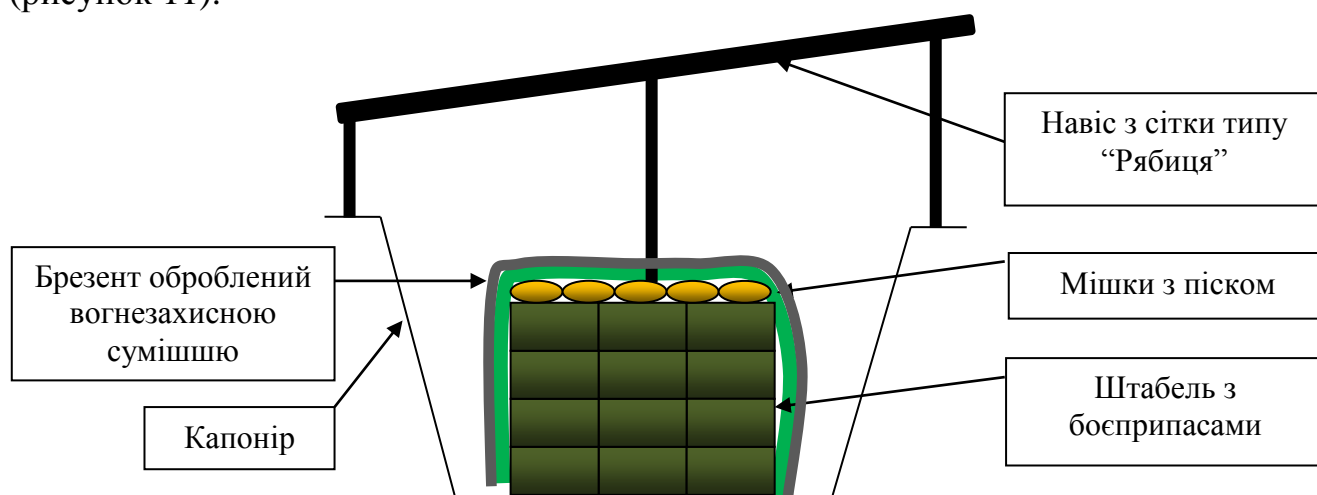

Рисунок 11 – укриття боєприпасів в штабелі укритим брезентом (цупкими тканинами).

2.1.4. Вимоги щодо зберігання боєприпасів на транспортних засобах

По периметру зовнішнього огороження території, на якій розміщені транспортні засоби з боєприпасами, ґрунт оборюється і утворюється смуга мінерального ґрунту шириною не менше 5 м. Дерева, чагарник в межах цієї смуги вирубуються та видаляються за межі території.

Трава навколо об'єктів, де зберігаються боєприпаси на транспортних засобах на відстані 2 м видаляється до мінерального ґрунту.

Відстань від території, на якій розміщені транспортні засоби з боєприпасами, до складів ПММ, стоянок цистерн з паливом, паливозаправних колонок, джерел відкритого вогню повинна бути не менше ніж 300 м.

У разі розміщення транспортних засобів з боєприпасами під навісами (у будівлях, спорудах, в яких тимчасово розміщені транспортні засоби з боєприпасами (далі – навіси) необхідно дотримуватись таких вимог:

відстань між задніми бортами транспортних засобів повинна забезпечувати вільне відкривання заднього борта і бути не менше ніж 1 м;
відстань між транспортними засобами по фронту повинна бути не менш ніж 1,5 м;

транспортні засоби слід розміщувати під навісами, в один або два ряди.

Майданчики відкритого зберігання розміщуються не ближче ніж за 50 м від навісів. Місткість майданчиків не повинна перевищувати 30 машин.

Тягачі з причепами дозволяється розміщувати у два ряди головними частинами в різні боки, з відстанню між рядами не менше ніж 3 м. Відстань між машинами по фронту повинна бути не менше ніж 1,5 м.

У всіх випадках розміщення транспортних засобів необхідно забезпечувати можливість їх вільного виведення без маневрування у разі виникнення пожежі або обстрілу.

У разі спільного розміщення на об'єктах зберігання причепів і тягачів вони повинні бути зчеплені між собою. У разі утримання боєприпасів на причепах без тягачів причепа повинні бути забезпечені жорсткими або гнучкими зчепленнями для негайного виведення їх у разі пожежі.

Дверцята кабін автомобілів і тягачів після завантаження їх боєприпасами і постановки на зберігання зачиняти на замок забороняється.

Кожен автомобіль або артилерійський тягач, завантажений боєприпасами, повинен мати:

два порошкових вогнегасники ВП-5, один вуглекислотний ВВК-3,5;

ємність з піском об'ємом не менше ніж 0,5 м³;

азбестову (грубововняну повсть) ковдру розміром не менше 1x1,5 м;

одне жорстке або гнучке зчеплення.

Утримувати на об'єктах зберігання транспортних засобів з боєприпасами та в кузовах цих транспортних засобів будь-яке майно за винятком дезактивувальних матеріалів у заводському пакуванні, маскувальних сіток у чохлах, запасного інструменту та приладів до транспортних засобів у заводських ящиках забороняється.

На рисунку 12 вказані типові порушення під час зберігання БП на транспортних засобах

Рисунок 12 – типові порушення під час зберігання БП на транспортних засобах в районі ООС (раніше АТО).

На об'єктах зберігання, де розташовані транспортні засоби з боєприпасами, забороняється проводити будь-які роботи з їх ремонту або роботи з боєприпасами, за винятком:

періодичної перевірки стану акумуляторних батарей, знімання їх для заряджання і заміни;

зливання і заправлення охолоджувальної рідини;

підкачування шин (ручним насосом);

контрольних оглядів машин перед виїздом і в процесі зберігання;

робіт, пов'язаних із запуском двигуна і виведенням машин за межі навісу (майданчика);

вивантаження і виносу боєприпасів із під навісу (майданчика) для проведення контрольно-технічного огляду;

видалення пилу і снігу, які осіли на машини або боєприпаси під час зберігання.

Проведення таких робіт організовується тільки в дні й години, які встановлюються командиром військової частини (підрозділу).

У місцях розташування транспортних засобів забороняється заправлення (дозаправлення) їх ПММ, а також зливання чи відбирання проб цих матеріалів. Забороняється здійснювати будь-які роботи з системою живлення двигуна транспортного засобу.

У зимовий час у разі необхідності запуску котла-підігріву транспортного засобу необхідно організувати постійне спостереження за підготовкою та виконанням вищевказаних робіт. Біля місця проведення робіт зосередити вогнегасники, кошму, пісок та бути в постійній готовності до локалізації імовірного загорання особовим складом, який знаходиться на місці виконання робіт.

Підігрівати двигуни транспортних засобів для полегшення їх пуску відкритим вогнем (факелом, паяльною лампою) категорично забороняється.

2.1.5. Вимоги щодо зберігання боєприпасів на бойових машинах

У разі розміщення бойових машин із завантаженими боєприпасами в одному сховищі (об'єкті зберігання/знаходження) з іншою технікою вони повинні бути відокремлені одні від одних протипожежною стіною з межею вогнестійкості 60 хв.

Дозволяється спільне розміщення в одному сховищі, секції (об'єкті зберігання/знаходження) бронетанкової техніки бойової (стройової) групи із завантаженими боєприпасами й інших бойових (стройових) машин цього ж батальйону (підрозділу) без встановлення між ними протипожежної стіни.

Ремонт бойових машин дозволяється здійснювати після вивантаження з них боєприпасів. Боєприпаси, вивантажені з бойових машин призначених для ремонту слід розміщувати для тимчасового зберігання в їх штатній укупорці на обладнаних відкритих майданчиках, розташованих не ближче ніж за 40 м від місць стоянки машин (техніки). Боєприпаси на майданчиках повинні

накриватися брезентом та/або маскуватись відповідно до умов та обстановки, що склалась.

Розміщувати боєприпаси, вивантажені з бойових машин де перебувають інші машини, забороняється.

Піротехнічні засоби (освітлювальні й сигнальні патрони), які входять до боєкомплекту бойових машин, необхідно зберігати і перевозити в герметичній укупорці.

Підготовка боєприпасів і завантаження їх у бойові машини здійснюється відповідно до вимог нормативних документів, які регламентують зберігання бронетанкової техніки.

Зберігання укупорки від боєприпасів, які укладені в бойові машини, організовується на окремих відкритих майданчиках відповідно до вимог нормативних документів, які регламентують зберігання артилерійського озброєння і боєприпасів.

Укупорку від пострілів, укладених в танки і самохідні установки, необхідно зберігати в окремих штабелях для кожного окремого підрозділу.

Дозволяється зберігати укупорку від боєприпасів, які укладені в танки, самохідні установки, БМП, у сховищах з боєприпасами, відокремивши її від штабелів з боєприпасами проходом шириною 1 – 1,5 м.

2.1.6. Вимоги до польових парків машин (в районах розміщення)

У польових умовах (в районах розміщення) машини розміщуються на відкритих майданчиках і в спеціальних критих траншеях (рисунок 13).

З міркувань більшої безпеки парки, райони розміщення техніки (далі – парки) розміщують приховано в лісі, в чагарниках, садах, тощо. Ділянка для парку огорожується колючим дротом та розбивається на окремі майданчики: для бойових машин, для стройових, тощо. Майданчики для установки машин повинні бути вирівняні, не мати вибоїн, періодично посипатися піском, а проліті рідини ретельно видалятися.

Рисунок 13 – розміщення транспортних засобів в районах розміщення в районі ООС (раніше АТО).

Майданчики зберігання машин з дизельними двигунами розташовуються на відстані не менше 15 м від машин з карбюраторними двигунами.

Паливозаправники та транспорт для перевезення нафтопродуктів розташовуються окремо, на відстані не менше ніж 15 м від іншої техніки. На такій же відстані від інших майданчиків для зберігання машин виділяються майданчики для зберігання бойової техніки, танків і самохідних установок, тощо.

На майданчиках машини розміщують з більшими інтервалами, ніж у парках в пунктах постійної дислокації. Мінімальні відстані між автомобілями повинні бути не менше 1 м, між рядами 1,5 м, між дизельними, бензоцистернами, танками, самохідними установками, тощо – не менше 2,5 м.

При наявності проїздів ширина їх приймається від 9 до 10 м. При багаторядній установці машин (більше ніж 2 ряди) проїзди залишають через кожні 10 машин по фронту і між рядами машин.

Проїзди слід розглядати як протипожежний розрив, тому збереження в проїздах будь-яких матеріалів, обладнання будь-якого майна категорично забороняється.

В місцях зберігання машин на відкритих майданчиках встановлюються: первинні засоби пожежогасіння (вогнегасники, пісок, тощо) згідно з нормативними документами;

металеві ящики з щільно зачиненими кришками для збору в них промаслених ганчірок і обтиральних матеріалів, які до кінця робочого дня з ящиків повинні видалятися.

Для евакуації машин у разі пожежі встановлюється (призначається) чергування водіїв (механіків-водіїв) і заздалегідь готуються тягачі і троси. Крім того, розробляється та доводиться до особового складу план евакуації машин (техніки) і визначається місце їх розміщення у разі евакуації. Виділяється не менше одного тягача на 25 машин. Слід передбачати закріплення за майданчиками чергових підрозділів, які повинні бути ретельно проінструктовані про свої дії у разі виникнення пожежі на майданчику. У зимовий час виділені тягачі повинні розміщуватися у опалюваних приміщеннях (землянці, окопах, капонірі, тощо).

У парках технічне обслуговування та поточний ремонт машин проводиться, як правило, з застосуванням рухомих засобів пунктів технічного обслуговування, похідних майстерень тощо.

Заправка машин паливом і мастильними матеріалами здійснюється за допомогою паливозаправників, водомаслозаправників, пересувних перекачувальних станцій, тощо.

Рухомі засоби технічного обслуговування та ремонту, включаючи пункти заправки, розміщують у відповідності зі спеціальними настановами на окремих розосереджених майданчиках та з урахуванням захисту від повітряного нападу противника.

З метою виключення можливості виникнення пожеж на відкритих стоянках у результаті застосування для підігріву машин відкритого вогню (факели, паяльні лампи, тощо) слід використовувати парообігрівальні

установки і маслогрійки, вони розміщуються в 15 м від майданчиків зберігання техніки з двигунами на рідкому паливі і забезпечуються іскрогасниками.

Водомаслозаправники в зимовий час повинні розпалюватися не ближче 100 м від польового складу пального при наземних цистернах і не ближче 50м при траншейному зберіганні.

На відкритих і закритих стоянках машин забороняється:

зберігання горючих матеріалів;

зберігання легкозаймистих і горючих рідин, крім вмісту в баках машин, а також порожньої тари з-під бензину, гасу або інших мастильних матеріалів;

проведення робіт по ремонту машин і регулювання двигунів, а також робіт, пов'язаних із застосуванням вогню (паяльних ламп, зварювальних приладів, тощо);

підігрівання двигунів за допомогою смолоскипів, відкритого вогню, паяльних ламп, тощо;

зберігання в кабінах і кузовах автомобілів ПММ, дрантя, спецодягу, лаків, фарб та інших матеріалів, що створюють небезпеку виникнення і розповсюдження пожежі;

куріння (на видних місцях повинні бути вивішені чіткі написи “куріння заборонено”);

заправка машин паливом або перезавантаження з однієї машини в іншу;

миття деталей і спецодягу гасом і бензином;

розкидання промаслених обтиральних матеріалів або накопичення їх у машинах;

користування переносними електролампами без металеві захисної сітки і шлангового проводу;

куріння поза спеціально відведених для цієї мети місцях;

установлення навантажених автомашин або з кузовами, з залишками горючих вантажів, а також з відкритими отворами паливних баків і баками, що протікають;

захаращувати виїзди на відкритих стоянках, порушувати порядок розміщення машин або встановлювати машини без дотримання встановлених нормативних відстаней (інтервалів) між ними;

користування відкритим вогнем (свічки, сірники, тощо) при перевірці рівня пального в баку, карбюратора або при огляді і усунення несправності механізму двигуна;

одночасне заряджання більше двох акумуляторів;

застосування переносного зарядного пристрою (мотор-генератора, випрямляча, тощо) потужністю більше 100 – 120 Вт, без захисту плавкими запобіжниками, за відсутності на стороні постійного струму вольтметр і амперметр.

2.1.7. Вимоги до складів пального і заправних пунктів польових парків

Склади пального і заправні пункти польових парків повинні розміщуватися в лісі, в чагарниках, у складках місцевості. Територія складу повинна бути очищена від сухої трави та гілок. Розміри території складу і загальна ємність визначаються потребою та видами ємностей, які будуть застосовані для зберігання пального.

Для зручності заправки заправні пункти слід розміщати поблизу доріг на майданчиках, очищених від сухої трави, горючого сміття та мінералізованою смугою завширшки не менше 4 м.

Заправка машин паливом в нічний час у польових умовах забороняється.

Зберігання пального в польових умовах може проводитися в бочках, контейнерах, як правило, тільки в горизонтальних резервуарах місткістю 10 і 25 м³ (РГ-10 і РГ-25). Резервуари для в'язких продуктів забезпечуються паровими підігрівачами.

Ділянка для розміщення польового складу повинна забезпечувати можливість легкого маскування складу з повітря. Зберігання повинно бути організовано так, щоб виключити:

можливість впливу світлового випромінювання на ємності і впливу на них запалювальних авіабомб та боєприпасів, навіть при тривалому горінні запалювальних засобів на поверхні засипки сховища;

розтікання рідин при руйнуванні ємностей;

загоряння сусідніх сховищ за рахунок дії теплової енергії при пожежі одного з них.

При влаштуванні складів пального слід використовувати траншейний вид зберігання (рисунок 14).

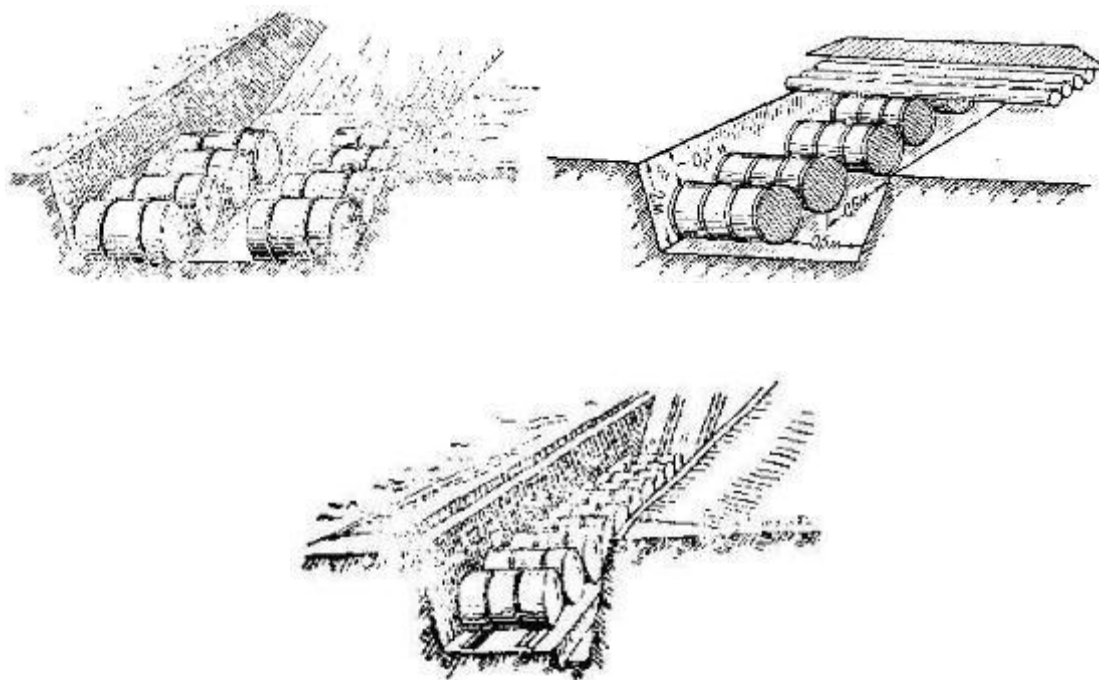

Рисунок 14 – тип траншеї для зберігання пального в бочках.

Ємність групи траншей при зберіганні пального в бочках та ємностях приймається 20 м^3 (100 бочок по 200 л або 10 контейнерів КП-2 по 2 м^3) розміщується у 4 траншеях по 25 бочок в кожній (рисунок 15).

При зберіганні пального в контейнерах дозволяється зберігання в двох траншеях, кожна ємністю по 5 контейнерів, або по 10 м^3 . Між траншеями в ґрунті інтервали приймають до 2 м, а між групами траншей 10 м.

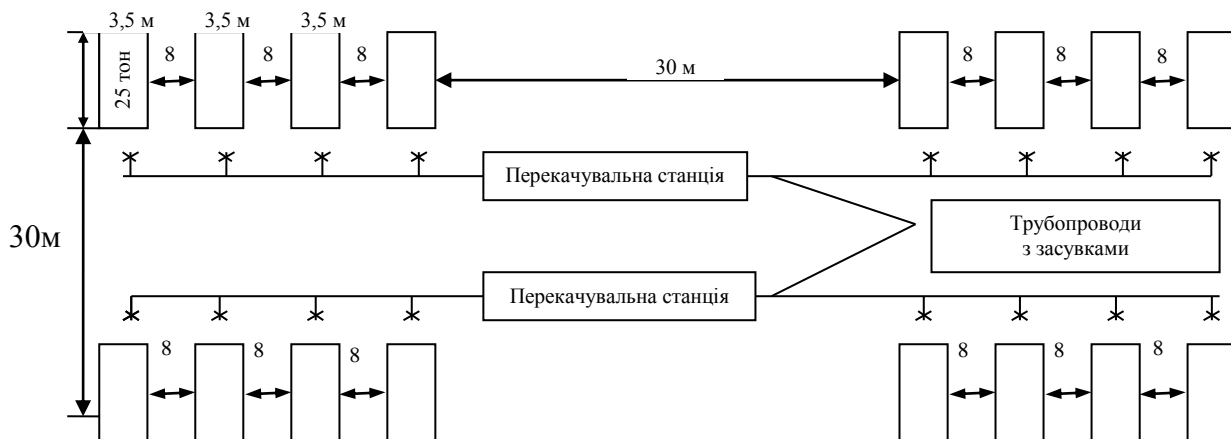

Рисунок 15 – зберігання пального з заправним пунктом.

Видача пального при зберіганні в резервуарах, так і в контейнерах здійснюється з допомогою пересувних станцій пального і мотонасосних установок (пального, мастил), а злив пального і доставка на склад за допомогою паливозаправників і бензоцистерн з дотриманням правил пожежної безпеки при зливі пального і заправці машин.

Розбірний трубопровід РТ-75 прокладають вздовж траншей в землі на глибині 0,5 м для його захисту від зовнішніх впливів. Відстань від трубопроводу до траншей повинна бути не менше 2 м.

Траншеї з контейнерами та резервуарами вкриваються шаром землі не менше 0,5 м.

2.2. Забезпечення пожежної безпеки на взводних і ротних опорних пунктах (бліндажі, спостережні пункти, фортифікаційні споруди, захищені позиції), евакуаційні шляхи та виходи

2.2.1. Вимоги до прилеглої території

З метою створення максимально безпечних умов під час облаштування позицій взводних і ротних опорних пунктів на лінії зіткнення, обладнання бліндажів, спостережних пунктів, фортифікаційних споруд, захищених позицій далі – (бліндажі), враховуючи обстановку, місцеві умови та рельєф місцевості необхідно провести оцінку пожежної небезпеки та визначити необхідні протипожежні заходи, до яких віднести (рисунок 16):

очистку місцевості від горючих матеріалів, сміття, відходів життєдіяльності, збір та знищення хмизу, сухої трави і моху, дану роботу здійснювати наявним особовим складом, зібраний матеріал спалювати або закопувати у ґрунт;

підвищення вогнестійкості техніки, майна та споруд;
створення запасів технічної води для цілей пожежогасіння;

влаштування протипожежних розривів та смуг. Протипожежні розриви облаштовувати шляхом вирубки в лісовій місцевості просік, обладнання ґрунтових загороджувальних смуг, ґрунтові загороджувальні смуги облаштовувати шириною 4 – 5 м шляхом очищення ґрунту від дерну, облаштовувати траншеї або мінералізовані смуги, для цієї мети використовувати різноманітну землерийну техніку;

місця для розведення багать утримувати очищеними від рослинності до верхнього шару ґрунту, смугою не менше 2,5 м завширшки і розміщувати на відстані не менше 40 м від бліндажів і споруд, 25 м – до стоянок автотранспорту, 50 м – до хвойного та 25 м – до листяного лісового масиву. В окремих випадках для приготування їжі на відкритому вогні дозволяється зменшувати відстань від місця приготування до споруд з 40 до 5 м за умови наявності спеціально обладнаного вогнища та відгородження місця застосування відкритого вогню негорючими конструкціями (екранами) на максимальну висоту можливого полум'я;

визначити спеціальні місця для куріння, де встановити пристосовану урну або попільницю з негорючих матеріалів, яку наповнити водою (снігом);

запас пального зберігати в металевих бочках, каністрах в окремих нішах, ямах, траншеях перекритими накриттям з підручних матеріалів, які унеможливають попадання атмосферних опадів, на відстані не менше 40 м від бліндажів з особовим складом, боєкомплектотом (боєзапасом).

Рисунок 16 – утримання прилеглої території навколо ВОП в районі ООС (раніше АТО).

Заборонено:

зменшувати мінімальні протипожежні відстані;

розводити багаття, користуватися відкритим вогнем на відстані менше 40 м від бліндажів, споруд, викидати незагашене вугілля, для цього передбачити спеціальні ями на відстані не менше 40 м;

залишати без догляду джерела відкритого вогню;

курити за межами спеціально відведених місць.

2.2.2. Вимоги до утримання бліндажів, спостережних пунктів, фортифікаційних споруд, захищених позицій, евакуаційних шляхів і виходів

Бліндажі, споруди необхідно своєчасно очищати від горючого сміття та відходів життєдіяльності, відходи виносити у спеціальні ями, які передбачити на відстані не менше 40 м, зібрані відходи спалювати або закопувати у ґрунт (рисунок 17). Терміни очищення встановлюються командирами підрозділів.

Рисунок 17 – утримання бліндажів, фортифікаційних споруд, ходів сполучень в районі ООС (раніше АТО).

Командир підрозділу відповідає за утримання засобів протипожежного захисту та первинних засобів пожежогасіння у працездатному стані (рисунок 18).

В бліндажах, де проживає особовий склад необхідно передбачити не менше двох евакуаційних виходів.

Відкриття дверей влаштувати в напрямку виходу з бліндажів.

В бліндажах для проживання особового складу заборонити:

зберігання та використання легкозаймистих рідин та горючих речовин;

зберігання боєкомплекту (крім індивідуального), використання газових балонів для приготування їжі в бліндажах, де проживає особовий склад;

інших речовин і матеріалів, що мають підвищену вибухопожежну небезпеку;

завішувати дверні перерізи (виходи) ковдрами та іншими горючими матеріалами;

експлуатувати та користуватися несправними ділянками електромереж;

встановлювати біля виходів з бліндажів тимчасові металеві печі, захищувати евакуаційні виходи майном, різними матеріалами.

Рисунок 18 – розміщення особового складу в бліндажі в районі ООС (раніше АТО).

2.2.2.1. Первинні засоби пожежогасіння

Територію, бліндажі, споруди, захищені позиції взводних та ротних опорних пунктів повинні бути забезпечені первинними засобами пожежогасіння: вогнегасниками, ящиками з піском, бочками з водою, покривалами з негорючого теплоізоляційного матеріалу, пожежними відрами, совковими лопатами, пожежним інструментом, які використовувати для локалізації і ліквідації пожеж у їх початковій стадії розвитку.

Колір пожежних щитів та протипожежного інвентарю визначається з урахуванням особливостей та рельєфу місцевості, з метою запобігання демаскування бойових позицій. На пожежних щитах необхідно утримувати протипожежний інвентар, який може бути використано у випадку виникнення пожежі (рисунок 19).

Необхідна кількість первинних засобів пожежогасіння визначається штатними (позаштатними) начальниками служб пожежної безпеки військових частин (підрозділів).

Біля металевих печей крім вогнегасників необхідно утримувати 7 – 8 поліетиленових пакетів з 3 – 5 кг сухого піску та не менше 2 – бутлів з 5 – 6 л води.

Рисунок 19 – обладнання місць зберігання первинних засобів пожежогасіння в районі ООС (раніше АТО).

2.2.3. Вимоги до освітлення та електромереж

Внутрішнє освітлення в бліндажах влаштовують за допомогою гнучких електричних проводів та кабелів з мідними жилами перерізом від 0,75 до 2,0 мм² із гумовою ізоляцією в полівінілхлоридній або гумовій оболонці. Живлення внутрішнього освітлення забезпечується за допомогою генераторів.

На випадок відключення освітлення необхідно передбачити наявність електричних ліхтарів з розрахунку не менше одного ліхтаря на одного чоловіка.

Світильники з лампами розжарювання необхідно експлуатувати з захисними плафонами з суцільного силікатного скла. Дозволяється використання світлодіодних лампочок без захисних плафонів.

Світильники слід розміщувати від горючих матеріалів та предметів на відстані не менше 0,5 м. У разі неможливості дотримання вказаних відстаней до зазначених матеріалів та предметів (конструкцій та конструктивних елементів бліндажів) вони повинні бути захищені негорючими теплоізоляційними матеріалами.

У разі відкритого прокладання незахищених проводів та захищених проводів (кабелів) з оболонками з горючих матеріалів відстань від них до горючих основ (конструкцій, деталей) повинна становити не менше 0,01 м. У разі неможливості забезпечити вказану відстань провід (кабель) слід самозатухаючий гофрі.

У разі прихованого прокладання таких проводів (кабелів) їх необхідно ізолювати від горючих основ (конструкцій) суцільним шаром негорючого матеріалу, що підтверджується актом проведення прихованих робіт.

Для загального відключення силових та освітлювальних мереж в бліндажах необхідно передбачати встановлення апаратів відключення (вимикачів) поза межами (ззовні) споруди на негорючих стінах (перегородках) або на окремих опорах. Спільні апарати відключення (вимикачі) слід розташовувати в ящиках з негорючих матеріалів або в нішах.

Електророзетки, вимикачі, перемикачі та інші подібні апарати повинні встановлюватися на не горючі основи (конструкції) або з підкладанням під них суцільного негорючого матеріалу, що виступає за габарити апарата не менше ніж на 0,01 м.

З'єднання, відгалуження та окінцювання жил проводів і кабелів здійснювати за допомогою опресування, зварювання, паяння або затискачів.

Відстань від кабелів та ізольованих проводів, прокладених відкрито, до місць зберігання (розміщення) горючих матеріалів не повинно бути менше 1 м.

З метою забезпечення належного рівня пожежної безпеки забороняється: експлуатація кабелів і проводів з пошкодженою або такою, що в процесі експлуатації втратила захисні властивості, ізоляцією;

користуватися пошкодженими розетками, відгалуджувальними та з'єднувальними коробками, вимикачами та іншими електровиробами;

підвішувати світильники безпосередньо на струмопровідні проводи, обгортання електроламп і світильників папером, тканиною та іншими горючими матеріалами;

використовувати телефонні проводи, в тому числі польового телефонного дроту, для влаштування внутрішнього освітлення;

використовувати для освітлення газові лампи, свічки, саморобні пальники, тощо;

застосувати саморобні подовжувачі, які не відповідають вимогам ПУЕ, що пред'являються до переносних (пересувних) електропроводок;

застосувати для опалення приміщення нестандартного (саморобного) електронагрівального обладнання;

користуватися пошкодженими розетками, відгалужувальними та з'єднувальними коробками, вимикачами та іншими електровиробами;

підвішувати світильники безпосередньо на струмопровідні проводи, обгортати електролампи і світильники папером, тканиною та іншими горючими матеріалами, експлуатувати їх зі знятими захисними ковпаками (розсіювачами);

використовувати в пожежонебезпечних зонах світильники з лампами розжарювання без захисного суцільного скла (ковпаків), а також з відбивачами і розсіювачами, виготовленими з горючих матеріалів;

складувати горючі матеріали на відстані менше 1 м від електроустаткування та під електрощитами;

використовувати побутові електронагрівальні прилади без негорючих теплоізоляційних підставок та в місцях (приміщеннях), де їх застосування заборонено. Типові порушення під час влаштування електромереж (рисунок 20).

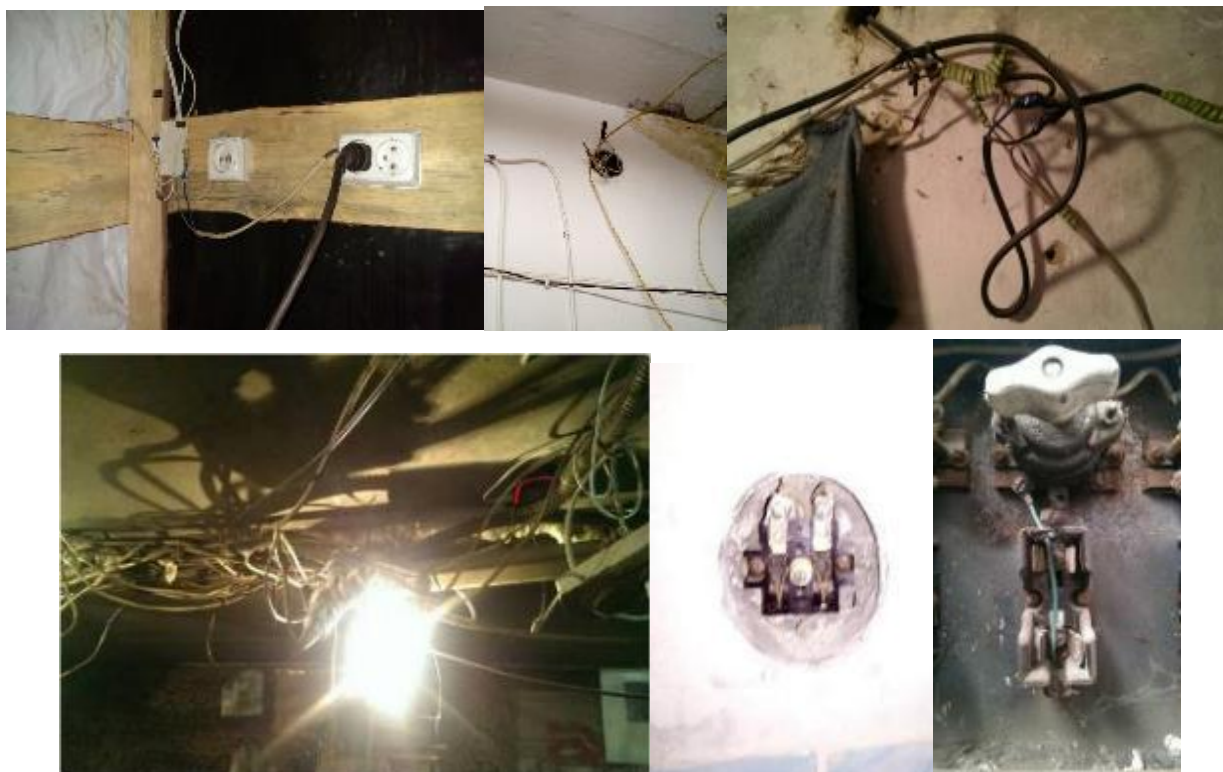

Рисунок 20 – типові порушення під час влаштування електромереж в районі ООС (раніше АТО).

2.2.4. Опалення бліндажів, спостережних пунктів, фортифікаційних споруд

2.2.4.1. Пічне опалення

Перед початком опалювального сезону всі печі необхідно перевірити й відремонтувати.

Топлення печей в підрозділах проводити призначеними особами, попередньо з ними необхідно провести протипожежні інструктажі (рисунок 21).

Режим, час та тривалість топлення печей встановлює командир (начальник) підрозділу з урахуванням місцевих (бойових) умов та обстановки, що склалась.

Рисунок 21 – розміщення металевої печі в бліндажі в районі ООС (раніше АТО).

Топлення печей повинні здійснювати призначені особи (далі – опалювачі), яким заборонено залишати без нагляду прилади опалення. Опалювач відповідальний за своєчасне оповіщення та евакуацію людей у випадку виникнення пожежі.

Очищення димоходів, димохідних труб печей проводити не рідше одного разу на тиждень.

Під час встановлення та експлуатації пічного опалення необхідно дотримуватись наступних правил:

у разі встановлення металевих печей на ніжках підлогу з горючих матеріалів під печами ізолювати одним рядом цеглин, покладених пліском на глиняному розчині, або негорючим теплоізоляційним матеріалом завтовшки не менше 0,12 м, а з обшивкою зверху покрівельним залізом, на яке кладеться один ряд цегли на глиняному розчині;

у разі встановлення металевих печей без ніжок, а також тимчасових цегляних печей, підлогу з горючих матеріалів під печами необхідно ізолювати чотирма рядами цегли, покладених пліском на глиняному розчині;

ізоляційна площа підлоги повинна виступати за периметр перед топкою (топковим отвором) не менше ніж 0,70м, з боків – не менше ніж 0,25 м;

відстань від печей до стін (перегородок) бліндажів виконаних з горючих матеріалів, стелажів, шаф та іншого обладнання та майна повинна бути не

менше ніж 1,0 м, а від топкових отворів – не менше ніж 1,25 м. Ліжка та нари у бліндажі (наметі) встановлюються так, щоб ширина вільного проходу навколо печей була не меншою 1,0 м;

загальна довжина металевої димової труби не повинна перевищувати 10 м. Деталі труби щільно з'єднувати між собою у напрямку руху диму та на глибину не менше ніж діаметр труби. Металеві димові труби повинні обладнуватися іскрогасниками;

металеву димову трубу вставляти в цегляну кладку стаціонарно встановленого димаря не менше ніж на 0,10 м;

металеві димові труби, що прокладаються під стелею або паралельно до стін та перегородок бліндажів (наметів) виконаних з горючих матеріалів, повинні бути від них на відстані не менше ніж 0,70 м – без ізоляції на трубі, не менше ніж 0,25 м – з ізоляцією, яка не допускає підвищення температури на її зовнішній поверхні понад 90 °С;

металеві димові труби допускається прокладати через перекриття з горючих матеріалів за умови влаштування перегородки з негорючих матеріалів розміром не менше 0,51 м;

при прокладанні труб через стіни та перегородки з легкозаймистого матеріалу повинні бути влаштовані цегляні перегородки завтовшки 0,38 м для незахищених конструкцій та 0,25 м для конструкцій, захищених від загорання;

при виведенні металевої димової труби через вікно в нього повинно вставлятися лист покрівельного заліза розміром не менше трьох діаметрів труби. Кінець труби слід виводити за стіну, перегородку, конструкцію покрівлі бліндажу не менше ніж на 0,70 м та закінчувати спрямованим угору патрубком заввишки не менше 0,5 м;

патрубок металевої димової труби, який виводиться з вікна одноповерхової будівлі, з вікна верхнього поверху багатоповерхової будівлі, повинен підніматися вище карнизу на 1 м;

на патрубку металевої димової труби необхідно встановлювати пристрої для відведення атмосферних опадів;

нагляд за пічним опаленням у бліндажах (наметах), покладається на командира підрозділу (старшого бліндажу, намету);

для опалення бліндажів на кожен добу призначаються окремі опалювачі, які повинні пройти інструктаж з вимог пожежної безпеки і беззаперечно додержуватися їх;

під час опалення наметів опалювачів зобов'язати проводити огляд димових труб щодо щільності їх з'єднання;

попіл і шлак, які вигрібають з топки, заливати водою та виносити в місця, спеціально для цього відведені.

Під час використання тимчасових печей забороняється:

користування несправними печами, а також такими, що мають тріщини; перенагрівати печі;

застосовувати для розпалювання печей легкозаймисті та горючі рідини, зберігати паливо в жилих приміщеннях, коридорах, наметах, бліндажах, кунгах;

залишати без нагляду печі, що топляться;

розміщувати паливо й інші горючі речовини і матеріали, майно поблизу печей, сушити (складати, підвішувати) одяг, дрова, інші горючі предмети та матеріали на печах, димарях, проти пічних отворів;

зберігати незагашені вуглини та попіл у металевому посуді, встановленому на дерев'яній підлозі або горючій підставці;

топити вугіллям, коксом і газом печі, не пристосовані для цієї мети;

використовувати для топлення дрова, довжина яких перевищує розміри топливника;

здійснювати топлення печей з відкритими дверцятами топливника;

використовувати вентиляційні та газові канали як димоходи;

використовувати для димових труб асбестоцементні труби, влаштовувати глиноплетені та дерев'яні димоходи.

Типові порушення під час експлуатації металевих печей в бліндажі (рисунок 22).

Рисунок 22 – типові порушення під час експлуатації металевих печей в бліндажі в районі ООС (раніше АТО).

Типові схеми розміщення тимчасових печей у наметі, бліндажі, кунзі показані у додатках 5,6,7.

2.2.4.2. Електричні опалювальні прилади

Порядок експлуатації, місце використання електричних опалювальних приладів, а також особи, відповідальні за їх експлуатацію у бліндажах, спостережних пунктах, фортифікаційних спорудах, визначається командиром підрозділу.

Для опалення бліндажів можуть застосовуватися масляні радіатори та нагрівальні електропанелі із закритими нагрівальними елементами. Такі радіатори та електропанелі повинні мати справний індивідуальний електрозахист і терморегулятор.

Під час експлуатації електричних опалювальних приладів необхідно дотримуватись наступних вимог:

для опалення наметів, бліндажів можуть застосовуватися масляні радіатори та нагрівальні електропанелі із закритими нагрівальними елементами. Такі радіатори та електропанелі повинні мати справний індивідуальний електрозахист і терморегулятор;

електричні опалювальні прилади повинні вмикатися в електромережу тільки за допомогою справних штепсельних з'єднань та електророзеток заводського виготовлення з заземленими контактами. Не допускається надмірне підключення споживачів;

електричні опалювальні прилади повинні встановлюватися на негорючій основі;

температура зовнішньої поверхні приладу у найбільш нагрітому місці, в нормальному режимі роботи, не повинна перевищувати 85°C (терморегулятор повинен бути відрегульований);

відстань від приладів до горючих матеріалів має становити не менше ніж 0,25 м;

електророзетки, вимикачі, перемикачі та інші подібні апарати повинні встановлюватися на не горючі основи (конструкції) або з підкладанням під них суцільного негорючого матеріалу, що виступає за габарити апарата не менше ніж на 0,01 м;

з'єднання, відгалуження та окінцювання жил проводів і кабелів мають здійснюватися за допомогою опресування, зварювання, паяння або затискачів.

Під час експлуатації електронагрівальних приладів забороняється:

встановлювати електронагрівальні прилади безпосередньо під розеткою, а також на шляхах евакуації особового складу;

встановлювати саморобні плавкі вставки “жучки” в апаратах захисту (запобіжниках), від коротких замикань;

використовувати електронагрівальний прилад для сушки одягу та інших матеріалів;

під'єднання декількох електронагрівальних приладів в одну розетку;

накривати горючим матеріалом електричні опалювальні прилади;

відхиляти масло наповнені електронагрівачі від вертикалі;

використовувати електричні опалювальні приладів місцях, де їх застосування не передбачено нормативними документами чи наказом командира військової частини;

залишати без догляду при виході з приміщення увімкнені в електромережу електронагрівальні прилади;

застосовувати для опалення нестандартні (саморобні) електричні опалювальні прилади;

застосувати електричні опалювальні прилади у приміщеннях категорій за вибухопожежонебезпекою А та Б;

застосувати саморобні подовжувачі, які не відповідають вимогам Правил улаштування електрообладнання, що пред'являються до переносних (пересувних) електропроводок, а також улаштування та експлуатація тимчасових електромереж;

застосувати для електромереж радіо – та телефонні проводи;

експлуатація кабелів і проводів з пошкодженою або такою, що в процесі експлуатації втратила захисні властивості, ізоляцією;

складувати горючі матеріалів на відстані менше 1 м від електроустаткування та під електроцитами.

Типові порушення під час експлуатації електричних нагрівальних приладів (рисунок 23).

Рисунок 23 – типові порушення під час експлуатації електричних нагрівальних приладів в районі ООС (раніше АТО).

3. ЗАХИСТ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН (ПІДРОЗДІЛІВ) ВІД ЗАПАЛЮВАЛЬНИХ ЗАСОБІВ

3.1. Коротка характеристика запалювальних засобів противника

3.1.1. Призначення запалювальних засобів

Запалювальні засоби включають в себе запалювальні речовини та засоби їх застосування. Вони застосовуються з метою ураження особового складу, знищення озброєння, боезапасу, бойових машин, військової техніки та майна, а також підпалу спеціальних фортифікаційних споруд, різноманітних будівель та споруд, ділянок територій та лісових масивів.

Запалювальними речовинами є запалювальні суміші, терміт та фосфор.

Засобами застосування запалювальних речовин є:

авіаційні запалювальні бомби, касети, які споряджені запалювальними бомбами малого калібру, запалювальні баки, тощо;
 артилерійські запалювальні снаряди та міни;
 танкові (самохідні) та ранцеві вогнемети;
 вогневі фугаси, ручні запалювальні гранати, запалювальні шашки та патрони.

3.1.2. Запалювальні засоби

На озброєнні армії противника перебувають запалювальні речовини трьох основних груп: запалювальні суміші на основі нафтопродуктів (напалми); металізовані запалювальні суміші (пірогелі); терміт та термітні суміші. Крім того, в якості запалювальних речовин можуть застосовуватись звичайний та пластифікований білий фосфор.

Запалювальні суміші на основі нафтопродуктів бувають незагущені та загущені (в'язкі).

Незагущені запалювальні суміші готуються з бензину, дизельного палива та мастильних матеріалів. Вони мають найкращу займистість і застосовуються в основному із вогнеметів різного типу в тих випадках, коли відсутні загущені суміші і не має потреби максимальної дальності вогнеметання.

Загущені запалювальні суміші – це в'язкі речовини, які складаються з бензину або іншого рідкого палива, змішаного з загущувачем.

В якості загущувачів в напалмах застосовують:

суміш алюмінієвих солей нафтенної, пальмітинової, олеїнової кислот та кислот кокосового мастила;

каучук та інші полімерні речовини (напалм "В").

Металізовані запалювальні суміші (пірогелі) складаються із нафтопродуктів з добавками порошкоподібного або у вигляді стружок магнію, рідкого асфальту та важких мастил.

Напалми та пірогелі володіють наступними властивостями:

добре прилипають до поверхні різноманітних предметів, озброєння, бойової техніки, до обмундирування та тіла людини;

легко займаються та важко піддаються видаленню та гасінню; при горінні розвивають температуру: напалми – близько 1000 – 1200 °С, пірогелі – 1600°С;

напалми горять на протязі 5 – 10 хвилин, пірогелі – 3 – 4 хвилини, створюючи при цьому густий чорний дим.

Під час горіння напалма "В" виділяються отруйні пари, які викликають подразнення очей та органів дихання.

Напалми використовуються для вогнеметання із танкових (самохідних) та інших типів вогнеметів, для спорядження авіаційних бомб та баків, артилерійських снарядів та мін, а також вогневих фугасів різних типів. Пірогелі використовують тільки для спорядження авіаційних запалювальних бомб та артилерійських боєприпасів.

Терміт та термітні суміші являють собою порошкоподібну суміш окису заліза та алюмінію. Крім того, в терміні суміші можуть входити барієва селітра,

сіра та в'язкі речовини (лаки, мастила). Терміт та термітні суміші займаються від спеціальних запалювальних пристроїв і при горінні розвивають температуру близько 3000 °С.

Палаюча термітна маса здатна пропалювати листи сталі, дюралюмінію, розплавляти металічні предмети. Терміт та термітні суміші горять без доступу кисню повітря. Вони застосовуються для спорядження запалювальних мін, снарядів та бомб малого калібру, ручних запалювальних гранат та шашок, а також входять в склад запалювачів низки запалювальних авіаційних бомб.

Звичайний білий фосфор являє собою тверду, воскоподібну, отруйну суміш, яка у повітрі здатна самостійно спалахувати та швидкоплинно горіти, виділяючи при цьому велику кількість густого їдкого білого диму. Температура горіння фосфору 1200 °С.

Пластифікований фосфор є сумішшю звичайного білого фосфору з в'язким розчином синтетичного каучуку. Ця суміш пресується в гранули. Пластифікований фосфор стійкий при зберіганні в боєприпасах, у разі їх розриву роздроблюється на більш крупні частинки в порівнянні зі звичайним фосфором, швидкість його горіння сповільнюється.

Палаючий фосфор здатний спричинити важкі болючі та важко виліковні опіки. Він застосовується в димних боєприпасах (авіаційних бомбах, снарядах, мінах, ручних гранатах) і в якості запалювача в запалювальних авіаційних бомбах та вогневих фугасах.

3.1.3. Засоби застосування запалювальних засобів

Авіаційні запалювальні бомби, споряджені в'язкими запалювальними сумішами, мають вагу від 1,8 до 226,8 кг, термітні запалювальні бомби – до 2,72 кг.

Запалювальні бомби малого калібру (вагою до 4,53 кг) застосовуються в касетах. Під час розриву бомба створює першочерговий осередок пожежі в радіусі до 3 – 5 м. Разом з запалювальними властивостями бомби малого калібру можуть бути застосовані і як осколочні засоби ураження.

Запалювальні бомби середнього калібру (вагою до 45,36 кг) скидаються по одній бомбі або у зв'язках до шести бомб. Під час розриву бомби середнього калібру створюється першочерговий осередок пожежі в радіусі до 25 – 50 м.

Запалювальні бомби великого калібру (вагою до 226,8кг) скидаються по одній бомбі і характеризуються величезною пробивною силою та призначена для створення великих осередків пожежі.

Ємність авіаційних запалювальних баків, споряджених в'язкими запалювальними сумішами складає 125-420 л. Вони мають запалювач та вибуховий пристрій. Під час розриву одного запалювального баку виникає первинний осередок пожежі на площі шириною від 27 до 45 м і довжиною від 45 до 90 м.

Артилерійські запалювальні снаряди та міни застосовуються для підпалу дерев'яних споруд, складів ПММ та боєприпасів, сухого лісу та інших

легкозаймистих об'єктів. Вони також використовуються для ураження живої сили, літаків, танків, бойових машин та іншої техніки. Артилерійські запалювальні снаряди (міни) споряджаються фосфором та загущуваними запалювальними сумішами.

Танкові вогнемети та вогнемети на гусеничній базі влаштовуються на них у вигляді одного із основних видів озброєння. Вони мають ємності запалювальної суміші до 1400 л, тривалість безперервного вогнеметання 1 – 2 хвилини або 20-60 коротких пострілів, дальність вогнеметання до 270 м.

Фосфорні снаряди і міни у армії противника вважаються основним типом запалювальних артилерійських боєприпасів. При розриві снаряду (міни) фосфор розкидається на площі діаметром до 30 м, а на місці розриву снаряду утворюється щільна хмара білого диму.

Вогневі фугаси являють собою різноманітні металеві ємності (бочки, банки, коробки з-під боєприпасів, тощо), які наповнені в'язкою запалювальною сумішшю. Вони встановлюються на гранті у взаємодії з іншими загородженнями. Для підриву вогневих фугасів застосовують різноманітні підривачі (електричної, нажимної, натяжної дії, тощо). Радіус ураження запалювальною сумішшю у разі вибуху вогневого фугасу залежить від величини його ємності, і може досягати 20 – 85 м.

Ручні запалювальні гранати різних типів споряджаються термітом або запалювальними сумішами. Максимальна дальність дії гранати під час кидку рукою становить 40 м, а у разі пострілу – 170 м, тривалість горіння 30 – 45 секунд.

3.2. Засоби та способи захисту від запалювальних речовин

3.2.1. Захист особового складу

Для захисту особового складу від ураження запалювальними речовинами необхідно використовувати:

спеціальні фортифікаційні споруди;

танки та інші броньовані машини, криті спеціальні та транспортні автомобілі;

засоби індивідуального захисту;

цупкі тканини, обмундирування, тощо;

природні укриття (яри, канали, ями), кам'яні споруди та будівлі, забори, навіси, крони дерев, а також різноманітні підручні засоби (дерев'яні щити, настили, мати із зеленого гілля та трави);

Підготовлені військовими частинами (підрозділами) фортифікаційні споруди (бліндажі, перекриті щілини, перекриття в траншеях та ходах сполучення, тощо) є найбільш надійним захистом особового складу від запалювальних речовин.

Броньована техніка забезпечує надійний захист особового складу від запалювальних речовин. Автомобілі, покриті звичайними тентами або

брезентом, забезпечують короткостроковий захист, так як їхнє покриття швидко прогорають.

Засоби індивідуального захисту та обмундирування є засоби короткочасного захисту. У разі потрапляння на них палаючих запалювальних сумішей по можливості при виході із зони пожежі вони повинні бути швидко зняті.

Літнє обмундирування від запалювальних сумішей майже не захищає, а його інтенсивне горіння може збільшити ступінь та розміри опіків.

Підручні засоби – мати з зелених гілок дерев та трави, інші покриття – використовуються особовим складом для захисту від запалювальних речовин безпосередньо в момент застосування їх противником.

3.2.2. Захист озброєння, бойової та спеціальної техніки, транспортних засобів, військового майна та фортифікаційних споруд

Для захисту озброєння, бойової та спеціальної техніки, транспортних засобів, військового майна використовуються:

- окопи та укриття, обладнанні перекриттям;
- природні укриття (яри, ями, тощо);
- брезенти, тенти та чохла;
- покриття, виготовлені з підручних засобів;
- табельні та підручні засоби пожежогасіння.

Окопи та укриття для озброєння, бойової техніки, транспорту, боєприпасів, та військового майна обладнуються перекриттям.

Відкриті елементи окопів та укриття, виготовлені із горючих матеріалів, засипаються ґрунтом або покриваються вогнезахисними сумішами. Горючі матеріали, які знаходяться поруч з окопами та укриттям, видаляються.

Озброєння, бойова техніка, транспорт, боєприпаси та військове майно, яке розташоване в укриттях без перекриття або за межами укриття, покриваються брезентами, тентами та підручними засобами і маскуються.

Стрілецька зброя та боєприпаси до неї, радіостанції та інше майно особового складу укривається в спеціально влаштованих нішах або укриттях.

Кабельні лінії зв'язку укладаються в землю на глибину 15-20 см.

У разі відсутності обладнаного укриття в районах розташування та виконання завдань за призначенням військових частин (підрозділів), використовуються захисні властивості рельєфу місцевості та інших предметів.

Брезенти, тенти та чохла захищають від запалювальних речовин протягом короткого часу, тому у разі розміщення бойової техніки та транспорту на місці вони не закріплюються (не зав'язуються) та при потраплянні на них запалювальних речовин швидко знімаються та гасяться.

З метою захисту озброєння, бойової техніки, транспорту та майна в якості підручних засобів можуть використовуватись:

мати із трави, очерету та гілля, які при наявності можливості обмазуються глиняним розчином;

листова залізо, листовий азбест та інші негорючі (важкогорючі) матеріали.

З метою захисту фортифікаційних споруд від займання та швидкого розвитку пожежі, в них необхідно передбачувати:

засипання землею горючого перекриття;

покриттям вогнезахисними сумішами відкритих елементів споруд, які виконані з горючих матеріалів;

обладнання захищених фортифікаційних споруд щільно зачиненими дверми або щитами;

застосування важкогорючих маскувальних засобів та матеріалів, а також табельного маскувального покриття, які просочені вогнезахисними сполуками;

влаштування поблизу входів у фортифікаційні споруди порогів з метою виключення можливостей затікання в споруду запалювальної суміші;

видалення або покриття вогнезахисними речовинами всіх горючих предметів, які знаходяться поруч фортифікаційних споруд;

забезпечення фортифікаційних споруд первинними засобами пожежогасіння та пожежним інвентарем;

влаштування протипожежних розривів в траншеях, ходах сполучень шириною не менше 2 м, через кожні 40-50 м та у входів в укриття.

Рецептури вогнезахисного покриття та порядок їх застосування наведено в додатку 8.

В зимовий період сніжні пагорби та сніжні покрови укриття (бліндажу, споруди) поряд з маскувальними властивостями мають достатню стійкість проти впливу запалювальних речовин та можуть застосовуватись в якості захисту від них.

Маскувальні покриття, які не мають вогнезахисних властивостей, слід просочувати вогнезахисними сполуками.

Для просочування вогнезахисними сполуками застосовують:

вогнезахисні сполуки тимчасової дії;

не змиваємі вогнезахисні сполуки.

Порядок застосування вогнезахисних сполук (просочування) вказані в додатку 8.

3.2.3. Захист вибухових речовин, ПММ та пального

З метою захисту вибухових речовин, ПММ, пального від впливу запалювальних речовин використовують:

фортифікаційні споруди;

природні укриття;

тенти та брезенти;

покриття, виготовлені з підручних засобів;

первинні засоби пожежогасіння.

Для захисту вибухових речовин (боєприпасів), ПММ, пального обладнуються бунтові майданчики, укриття котлованного та траншейного типу,

а для зберігання вибухових речовин – ніши та льохи. Вхід у нішу та льох закривають щитами, матами із важкогорючих матеріалів.

Резервуари, цистерни, бочки та інші ємності з ПММ, а також вибухові речовини в штатній укупорці та тарі при зберіганні в котлованах і траншеях укриваються рулонними матеріалами або гіллям з подальшим обсипанням їх ґрунтом товщиною 10 см.

Ємності для ПММ повинні бути покриті вогнезахисними фарбами. Після заповнення паливом, ємності ретельно витираються, всі помітні підтікання видаляються.

Майно, яке знаходиться на побутових майданчиках покриваються брезентами (тентами), просочені вогнезахисними сполуками. Непросочений брезент періодично змочується водою або закривається матами з очерету, гілля, трави, які обмазані глиняним розчином.

Вибухові речовини перевозяться в укупорці, яка вкрита брезентом. Транспортні засоби, на яких перевозяться вибухові речовини та ПММ, завжди повинні бути забезпечені первинними засобами пожежогасіння.

3.3. Захист військових частин (підрозділів) від запалювальних засобів

3.3.1. Основні заходи по захисту від запалювальних засобів

Захист військових частин (підрозділів) від запалювальних засобів здійснюється з метою не допустити або максимально зменшити ураження військових частин (підрозділів) і військових об'єктів запалювальними засобами та вжиття вичерпних заходів щодо недопущення пожеж та загорань.

Командири військових частин (підрозділів) у всіх випадках бойової обстановки зобов'язані організувати заходи по захисту військових частин (підрозділів) від застосування противником запалювальних засобів та ліквідацію наслідків їх застосування.

З метою захисту військових частин (підрозділів) від запалювальних засобів передбачається проведення наступних заходів:

прогнозування виникнення та розповсюдження пожеж;

здійснення постійного спостереження за застосуванням запалювальних засобів противником та розвідки пожеж;

виділення необхідних сил та засобів для здійснення комплексу заходів по гасінню імовірних пожеж;

підготовка та використання фортифікаційних споруд, захисних властивостей бойової техніки, транспорту та рельєфу місцевості, а також індивідуальних засобів захисту та обмундирування від безпосереднього впливу запалювальних засобів;

забезпечення військових частин (підрозділів) первинними засобами пожежогасіння та пожежним інвентарем;

здійснення комплексу організаційних та технічних протипожежних заходів.

При необхідності організовується навчання особового складу щодо захисту від запалювальних засобів та боротьбі з пожежами.

Прогнозування виникнення та розповсюдження пожеж проводиться з метою визначення розмірів, напрямку та швидкості розповсюдження пожежі.

Вихідними даними для прогнозування є: райони та масштаби застосування запалювальних засобів, погодні умови, наявність на шляху розповсюдження пожежі горючих споруд та матеріалів.

Дані про райони та масштаби застосування запалювальних засобів противником командири військових частин (підрозділів) отримують від спостерігачів (спостережних постів), дозорів та з розвідувальної інформації.

Дані про погодні умови (напрям та швидкість вітру, температура, опади та вологість) командири військових частин (підрозділів) отримують від метеопостів, метеостанцій, а також шляхом візуального спостереження.

Дані про наявність на шляху розповсюдження пожежі горючих споруд та матеріалів командири військових частин (підрозділів) отримують від підпорядкованих підрозділів (особового складу), від військової та інженерної розвідки, а також шляхом оцінки району по карті та уточнення цих даних безпосередньо на місцевості.

Безперервне спостереження проводиться з метою своєчасного виявлення та початку застосування противником запалювальних засобів, початок виникнення пожежі, масштабів, напрямлення та швидкості його розповсюдження, а також ступені ураження бойової техніки та майна вогнем.

Спостереження ведеться всіма спостерігачами (спостережними постами) військових частин (підрозділів).

Про початок застосування запалювальних засобів противником та про виникнення пожежі спостерігачі негайно доповідають командиру (начальнику), який виставив спостерігача (спостережний пост), і в подальшому діють за його вказівками.

З метою забезпечення командира необхідними даними для прийняття рішення по гасінню пожежі, що виникли в районах, призначених для розміщення військової частини (підрозділу), в запасних районах та на шляхах руху військових частин (підрозділів), проводиться їх розвідка. Для розвідки пожежі висилаються дозори в складі 2-3 чоловік на машинах (бронетранспортерах, танках) або на гелікоптерах.

Для гасіння пожеж командири військових частин (підрозділів) виділяють необхідну кількість особового складу, техніки та первинних засобів пожежогасіння.

Фортифікаційні споруди, споруджені військовими частинами (підрозділами) для захисту від різноманітних засобів нападу противника, одночасно використовуються і для захисту від запалювальних речовин.

Командири військових частин (підрозділів) визначають порядок застосування фортифікаційних споруд та природнього укриття і які роботи провести по їх дообладнанню.

Обладнання фортифікаційних споруд та іншого укриття в першу чергу повинно бути здійснено у районах, де високий рівень пожежної небезпеки.

Військові частини та підрозділи забезпечуються перинними засобами пожежогасіння та пожежним інвентарем згідно норм.

На позиціях, в районах розміщення підрозділів, на пунктах управління та на вузлах зв'язку, а також на інших пожежонебезпечних об'єктах завчасно готуються засоби пожежогасіння: вода, пісок, волога глина, дерен, мати з зеленого гілля, тощо.

Протипожежні заходи проводяться з метою ускладнити виникнення та розповсюдження пожеж, а також створити сприятливі умови для боротьби з ними у разі їх виникнення. До них відносяться:

видалення горючих предметів, що знаходяться поблизу підрозділів, фортифікаційних споруд та складів військового майна;

влаштування протипожежних розривів під час виконання завдань за призначенням в лісі та населених пунктах;

влаштування мінералізованих смуг під час виконання завдань за призначенням в степах при наявності сухостою, трави, тощо;

застосування первинних засобів пожежогасіння для захисту від займання горючих елементів фортифікаційних споруд;

застосування важкогорючих маскувальних засобів та матеріалів.

Протипожежні розриви влаштовуються шляхом вирубки просік в лісах, обладнання ґрунтових загороджувальних смуг та знесення горючих споруд в населених пунктах.

Протипожежні просіки в лісах влаштовуються шириною не менше двох висот дерев на відстані 2 – 4 км одна просіка від іншої. Повалені дерева прибираються. Ширина протипожежних смуг в населених пунктах – 50 м.

При влаштуванні протипожежних розривів в лісах використовують існуючі просіки, дороги, русла річок та потічків.

Ґрунтові загороджувальні смуги влаштовують шириною 4 – 5 м шляхом зняття верхнього шару ґрунту. З цією метою застосовуються різноманітні землерийні машини та вибухові речовини.

При організації бою (маршу, розміщення) командири військових частин (підрозділів) на підставі інформації про можливе застосування противником запалювальних засобів та даних про місцевість і погоду визначають заходи, які необхідно провести для захисту особового складу озброєння та боєприпасів, бойової та спеціальної техніки, військового майна від запалювальних засобів, і виділяють для цієї мети необхідні сили та засоби.

Під час організації маршу не потрібно планувати та визначати маршрути по відкритій місцевості з сухостоєм та сухою травою, а також через населені пункти з горючими (дерев'яними) спорудами. На тих ділянках маршруту, де можливе виникнення великої кількості пожеж, доцільно заздалегідь визначати обходи.

Під час перевезення військових частин (підрозділів) залізничним (водним) транспортом заходи по захисту від запалювальних засобів

проводяться в районах очікування та збору, в місцях навантаження та розвантаження та на шляху слідування.

В районах очікування та збору, а також в місцях навантаження та розвантаження для захисту від запалювальних засобів використовуються фортифікаційні споруди, різноманітні негорючі споруди та укриття, бойова техніка та рухомий склад.

У всіх вагонах, на платформах, на відкритих палубах транспортних кораблів (барж) створюють запаси засобів пожежогасіння.

У вихідному (вичікувальному) районі з метою здійснення наступальної операції військові частини (підрозділи) здійснюють необхідні протипожежні заходи. У разі розміщення військових частин (підрозділів) у лісі або на місцевості з сухою рослинністю передбачається їх швидкий вивід в запасні райони. Військові частини та підрозділи використовують для захисту від запалювальних речовин фортифікаційні споруди, захисні властивості місцевості, бойової техніки та машин.

В ході наступу для захисту від запалювальних речовин особовий склад використовує індивідуальні засоби захисту, захисні властивості місцевості, бойової техніки та машин.

Під час організації оборони військовим частинам (підрозділам) не рекомендується займати пожежонебезпечні райони. У тих випадках, коли військові частини та підрозділи змушені займати оборону в таких районах, особливу увагу необхідно приділити очищенню районів оборони від горючих матеріалів (споруд), спеціальному обладнанню укриття для захисту від запалювальних засобів, а також створенню запасів засобів пожежогасіння.

У разі застосування противником запалювальних засобів по колонам військових частин (підрозділів), які здійснюють марш, приймаються негайні заходи захисту від безпосереднього впливу запалювальних речовин, колони швидко виводяться із зони пожежі вперед або в навітряну сторону, організовується гасіння осередків пожеж на машинах та бойовій техніці, після чого продовжується рух.

У випадку застосування противником запалювальних засобів по військовим частинам (підрозділам), які здійснюють наступ, вживаються заходи захисту від запалювальних речовин та проводяться невідкладні заходи з ліквідації наслідків застосування запалювальних засобів. Гасіння осередків пожеж покладається на підрозділи другого ешелону.

З початком застосування противником запалювальних засобів по військовим частинам (підрозділам), які знаходяться в обороні або в районах розташування, негайно здійснюються заходи захисту, а потім ліквідація наслідків їх застосування.

Захист повітряного десанту від запалювальних засобів у вихідних районах для десантування здійснюється силами та засобами десанту, а на аеродромах посадки, крім того, з використанням сил та засобів авіаційно-технічних частин.

У вихідних районах та на аеродромах в місцях завантаження повітряного десанту у літаки заздалегідь проводяться необхідні протипожежні заходи, готуються засоби пожежогасіння (вода, пісок, волога глина, тощо) та вогнегасники.

У разі масового застосування запалювальних засобів авіацією противника по аеродромам, посадка (завантаження) у літаки припиняється, особовий склад вживає заходів захисту від запалювальних речовин та організовує гасіння пожеж.

Райони десантування призначаються на місцевості, яка ускладнює виникнення та розповсюдження пожеж.

При застосуванні противником запалювальних засобів по району десантування під час викидання (висадки) десанту підрозділи вживають заходів особистого захисту, швидко виходять з-під впливу вогню та за вказівками командирів приступають до гасіння осередків пожеж, які безпосередньо заважають виконанню бойових задач.

Під час розташування позиційних районів зенітно-ракетних підрозділів та військових частин у лісі необхідно огороджувати їх протипожежними просіками (розривами), а також обладнати достатню кількість маршрутів для виходу військових частин (підрозділів) у запасні райони. В позиційних районах створюють укриття для захисту від запалювальних речовин особового складу, ракет, бойових частин та пускових установок.

Райони розміщення пускових установок, складів ракет, а також ПММ заздалегідь очищаються від горючих матеріалів. В зазначених районах створюються запаси засобів для боротьби з пожежами.

У разі застосування противником запалювальних засобів основну увагу необхідно приділяти рятуванню ракет, бойових частин та ПММ від вогню.

Захист від запалювальних засобів районів зосередження авіації (аеродромних вузлів, аеродромів) здійснюється силами та засобами авіаційно-технічних підрозділів та військових частин. Вживаються заходи для захисту особового складу, літаків, боєприпасів та різних видів військового майна від запалювальних засобів; організовується забезпечення районів базування авіації засобами пожежогасіння. Для гасіння пожеж використовуються пожежно-рятувальні підрозділи, а також виділяються чергові підрозділи з первинними засобами пожежогасіння та пожежним інвентарем.

У разі застосування противником запалювальних засобів та утворенням небезпечних осередків пожежі вживаються заходи по рятуванню особового складу, літаків, авіаційно-технічного майна і до ліквідації осередків пожеж в першу чергу в районах розташування боєприпасів, ПММ.

3.3.2. Ліквідація наслідків застосування противником запалювальних засобів

Ліквідація наслідків застосування противником запалювальних засобів включає:

розвідку району пожежі;

рятування особового складу, надання першої медичної допомоги, евакуація та лікування потерпілого особового складу;

рятування озброєння та боєприпасів, бойової та спеціальної техніки, транспорту, військового майна;

локалізація та ліквідація пожеж.

Під час розвідки району пожежі визначається: розміри осередків пожеж, швидкість та напрями руху вогню, місцезнаходження найближчих водойм, доріг, просік, потічки, канали, заболочені ділянки місцевості та яри, які можна використовувати у боротьбі з пожежами, захищені ділянки лісу, які сприяють розвитку та поширенню пожежі.

Рятування особового складу є основним завданням в діях по гасінню пожеж. Рятування особового складу полягає в розшуку уражених, в гасінні на них запалювальних речовин, евакуації ураженого особового складу в безпечне місце та надання першої медичної допомоги.

Надання першої медичної допомоги особовому складу розпочинається з гасіння запалювальних речовин, які потрапили на шкіру або на одяг, безпосередньо потерпілим або за допомогою інших військовослужбовців. Для гасіння невеликої кількості палаючої запалювальної суміші або фосфору необхідно щільно накрити палаюче місце рукавом (іншими предметами обмундирування), вологою глиною, землею або снігом. У разі потрапляння значної кількості палаючої запалювальної суміші на людину гасіння здійснюється шляхом накриття потерпілого цупкою тканиною (предметами обмундирування) рясним поливанням водою, засипанням землею або піском. У разі відсутності засобів пожежогасіння полум'я збивається катанням по землі.

Після гасіння палаючих запалювальних речовин ділянки обмундирування та білизни на місці опіків обережно розрізаються та часткового видаляються, за виключенням пригорілих шматків. Залишки загашеної запалювальної суміші і фосфору з обпеченої шкіри не видаляються, в зв'язку з тим, що це болісно та може призвести до зараження обпеченої ділянки шкіри.

З метою виключення випадків самозаймання запалювальної суміші та фосфору після гасіння на уражені ділянки необхідно накласти пов'язку, змочену водою або 5% розчином мідного купоросу, обмундирування обробляється тим же розчином. У літній час пов'язку, що змочена водою, необхідно утримувати в вологому стані до прибуття медичну установу (медичний пункт, шпиталь).

Успіх завдань по рятуванню озброєння, боєприпасів, бойової та спеціальної техніки, транспорту та різноманітного майна, які опинились в осередку пожежі, в першу чергу залежить від своєчасної евакуації їх з осередку пожежі. Під час проведення евакуації осередки пожежі на техніці повинні бути ліквідовані.

Гасіння палаючої запалювальної суміші на озброєнні, бойовій та спеціальній техніці, транспорті та спорудах проводиться:

засипанням землею, піском, мулом або снігом;

накриванням підручними засобами (брзентами, цупкими тканинами, тощо);

збиттям полум'я свіжозрубаними гілками дерев або кущів листяних порід.

Земля, пісок, мул та сніг є достатньо ефективними та легкодоступними засобами для гасіння запалювальних сумішей. Брзенти, мішкови́на, цупка тканина, брзент використовуються для гасіння невеликих осередків пожеж.

Не рекомендується гасіння великої кількості запалювальних сумішей компактними струменями води, так як це може призвести розкидання (розтікання) палаючої суміші.

Загашена запалювальна суміш може легко спалахнути від джерела вогню, а при наявності в ній фосфору є імовірність самозаймання. Тому, загашені шматки запалювальної суміші необхідно ретельно видалити з ураженого об'єкту та спалити у спеціально відведеному місці.

У всіх випадків виникнення та виявлення пожеж в районах виконання завдань за призначенням та розташування військових частин (підрозділів), негайно повинні бути прийняті заходи щодо їх гасіння. В першу чергу проводиться локалізація та ліквідація пожеж, які ускладнюють виконання бойових завдань або створюють загрозу особовому складу, озброєнню, бойовій та спеціальній техніці, транспорту та військовому майну.

Пожежі гасяться водою, піною, засипаються ґрунтом та іншими вогнегасними речовинами. При цьому застосовується механізований та ручний способи.

Гасіння пожеж засипаючи ґрунтом здійснюється механізованим способом та вручну. Під час механізованого способу ґрунт зрізається в 3 – 4 м від краю осередку пожежі (вогню), переміщається до осередку пожежі та засипається безпосередньо у вогонь. При ручному способі особовий склад підрозділів, який виділений для гасіння, займає позиції на кордоні палаючої ділянки з інтервалами 3 – 5 м один від одного та засипає ґрунтом край вогнища, створюючи при цьому смугу шириною 0,5 – 1 м.

Велику небезпеку створюють лісові пожежі, які характеризуються швидким розповсюдженням вогню на великій площі.

Гасіння низових лісових пожеж здійснюється засипанням краю вогню ґрунтом, zalиванням водою, вогнегасними речовинами та збиттям полум'я захлестами (гілками листяних порід).

Збивання полум'я захлестами (гілками листяних порід) застосовується під час гасіння незначних низових пожеж. В цьому випадку особовий склад розосереджується по кордону палаючої ділянки з інтервалом 3-4 м один від одного.

Верхові лісові пожежі гасяться водою з застосуванням пожежних машин та іншої пожежної техніки. Гасіння верхових пожеж здійснюється також шляхом пуску зустрічного вогню та відпалом під керівництвом спеціалістів.

3.3.3. Рекомендації щодо навчання особового складу захисту від запалювальних засобів

Навчання особового складу від запалювальних засобів повинно проводитись, виходячи із умов масового та раптового їх застосування авіацією та сухопутними військами противника. При цьому необхідно враховувати, що впливу запалювальних засобів можуть піддаватись майже всі елементи бойового або похідного порядків військ, як в денний час так і вночі.

Під час навчання особовий склад повинен:

вивчити бойові та вражаючі властивості запалювальних речовин, засобів та їх застосування;

навчитись способам захисту особового складу, озброєння, військової техніки та фортифікаційних споруд від запалювальних речовин та практичного застосування засобів пожежогасіння;

навчитись правильному використанню палаючих та швидкому скиданню і гасінню палаючих індивідуальних засобів захисту, обмундирування та спорядження, а також надання допомоги при ураженні запалювальними речовинами;

навчитись способам гасіння запалювальних сумішей на бойовій та спеціальній техніці, озброєнні, транспорті та фортифікаційних спорудах.

З метою вивчення бойових та вражаючих властивостей запалювальних речовин противника та способів захисту від них у кожній військовій частині необхідно передбачити (обладнати) навчальне поле, яке повинно складатись з двох навчальних місць.

На першому навчальному місці з особовим складом відпрацьовується:

загальна характеристика запалювальних речовин;

класифікація запалювальних речовин, їх бойові та вражаючі властивості, вплив на особовий склад, озброєння, бойову та спеціальну техніку та фортифікаційні споруди;

засоби та способи застосування запалювальних речовин.

На другому навчальному місці відпрацьовуються:

способи використання індивідуальних засобів захисту, предметів обмундирування, захисних властивостей бойової та спеціальної техніки, фортифікаційних споруд та місцевих предметів для захисту від запалювальних речовин;

способи надання першої медичної допомоги у разі ураження запалювальними речовинами;

способи гасіння запалювальних речовин на озброєнні, бойовій та спеціальній техніці та фортифікаційних спорудах.

В основу навчання військових частин від запалювальних засобів повинна бути індивідуальна підготовка солдата (сержанта), а також первинних підрозділів – відділення (розрахунок, обслуга, екіпаж).

Кожний військовослужбовець повинен бути навчений:

прийомам використання для захисту від запалювальних речовин індивідуальних засобів захисту, предметів обмундирування, захисних

властивостей бойової та спеціальної техніки, фортифікаційних споруд та властивостей місцевості та укриття;

наданню самодопомоги та взаємодопомоги у разі враження запалювальними речовинами;

практичним прийомом гасіння запалювальних речовин на різноманітних об'єктах.

Перед вивченням запалювальних засобів з солдатами та сержантами ці засоби вивчаються з офіцерами і організуються та проводяться у військових частинах (підрозділах) інструкторсько-методичні заняття.

Вивчення запалювальних засобів з офіцерами повинно супроводжуватись практичним показом бойових властивостей запалювальних речовин, засобів та способів захисту від них та прийомів гасіння на різноманітних об'єктах. На інструкторсько-методичних заняття повинна бути показана методика відпрацювання навчальних питань з військовослужбовцями.

Інструкторсько-методичні заняття повинні проводитись на обладнаному навчальному полі.

Під час навчання особового складу захисту від запалювальних речовин особливу увагу необхідно звернути на використання підручних засобів, обмундирування, цупких тканин, а також захисні властивості бойової та спеціальної техніки і фортифікаційних споруд.

На заняттях, особовому складу, який навчається необхідно показати: як використовувати обмундирування, підручні засоби, цупкі тканини, штатну бойову та спеціальну техніку і різноманітні фортифікаційні споруди для захисту від запалювальних речовин; як і якими засобами проводити гасіння запалювальних речовин, які потрапили на відкриті ділянки тіла та обмундирування, на штатну бойову та спеціальну техніку та фортифікаційні споруди; як надавати першу допомогу потерпілому. Практичний показ вищенаведеного необхідно здійснювати з використанням запалювальної суміші на манекенах у відповідності з рекомендаціями, які визначені у додатках 9, 10.

Після показу всі прийоми захисту повинні бути практично виконані кожним військовослужбовцем, який навчається.

Прийоми надання першої допомоги особового складу доцільно відпрацьовувати в наступній послідовності.

Спочатку вивчаються прийоми самодопомоги при потрапленні на передню частину людини невеликої кількості запалювальних речовин. Імітація місця ураження здійснюється керівником заняття (або за його дорученням) підфарбованою рідиною. В порядку самодопомоги кожний військовослужбовець, який навчається, повинен загасити запалювальну суміш, яка на нього потрапила та накласти пов'язку на уражену ділянку з використанням індивідуальної медичної аптечки.

Потім відпрацьовуються прийоми гасіння запалювальних речовин за допомогою іншого військовослужбовця, коли уражена спина, шия або більша частина тіла. Прийоми гасіння повинні здійснюватися з використанням всіх

доступних засобів та способів (накриттям цупкою тканиною, засипанням ґрунтом, піском та снігом, катанням по землі, тощо).

Прийоми гасіння запалювальних речовин на озброєнні, бойовій та спеціальній техніці і фортифікаційних спорудах необхідно вивчати:

на макетах та списаних взірцях озброєння та бойової (спеціальної) техніки;

на діючих фортифікаційних спорудах;

Макети, списані зразки озброєння та бойової (спеціальної) техніки повинні бути покритими вогнезахисними речовинами.

Після навчання та практичного відпрацювання всіх навчальних питань прийоми захисту від запалювальних речовин та ліквідації наслідків їх застосування необхідно продовжувати удосконалення навичок на практичних заняттях та на тактичних навчаннях.

Прийоми використання індивідуальних засобів захисту, предметів обмундирування та захисних властивостей бойової та спеціальної техніки і місцевості доцільно відпрацьовувати на марші та в умовах наступальної операції. Прийоми використання фортифікаційних споруд та природного укриття найбільш доцільно відпрацьовувати в обороні.

Заходи захисту особового складу, озброєння, бойової та спеціальної техніки, транспорту та фортифікаційних споруд від запалювальних речовин необхідно вивчати на всіх заняттях та навчаннях.

Запалювальні засоби при масовому їх застосуванні негативно впливають на морально-психологічний стан та психіку військовослужбовця. Тому, командири (начальники) всіх рівнів під час навчання особового складу повинні чітко усвідомлювати свою безпосередню відповідальність за максимально якісну підготовку та підтримання високого рівня морально-психологічного стану військовослужбовців. З цією метою необхідно:

чітко знати бойові та вражаючі властивості запалювальних засобів противника та способів захисту від них;

систематично проводити заняття та навчання особового складу щодо захисту від застосування запалювальних речовин в умовах, максимально наближених до бойових, з використанням запалювальних сумішей;

знати та вміти користуватися всіма наявними практичними прийомами та засобами від запалювальних речовин та способів їх гасіння в будь-яких умовах бойової обстановки.

4. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ГАСІННЯ ПОЖЕЖ

Гасіння пожеж є складовою частиною системи пожежної безпеки і основним видом бойових дій пожежно-рятувальних підрозділів, спрямованих на рятування людей у разі загрози їх життю, ліквідацію пожеж та захист військової техніки і майна від небезпечних факторів пожежі.

Основним завданням особового складу пожежно-рятувальних підрозділів на пожежі є рятування людей і ліквідація пожежі у тих розмірах, до яких вона поширилась на момент прибуття пожежно-рятувальних підрозділів.

Гасіння пожеж є виконанням бойового завдання і вимагає від особового складу вмілого використання пожежної техніки, високої професійної підготовки, мужності, сміливості, ініціативи, стійкості та відваги.

Успіх гасіння пожежі досягається:

- постійною готовністю засобів пожежогасіння;
- якісним проведенням розвідки, правильною оцінкою обстановки і прийняттям кваліфікованого рішення з використанням сил і засобів;
- правильним визначенням вирішального напрямку;
- своєчасним зосередженням і введенням сил і засобів на вирішальному напрямі, вмілим і тактично грамотним їх керуванням;
- наявністю у розпорядженні керівника гасіння пожежі (далі – КГП) необхідної техніки, засобів зв'язку, пожежно-технічного озброєння, ефективних вогнегасних засобів, надійного захисного одягу для особового складу;
- високим рівнем професійної, фізичної та психологічної підготовки, бойового досвіду особового складу;
- активними, рішучими діями, дисциплінованістю командирів (начальників) і пожежників.

Відділення на пожежному автомобілі є первинним тактичним підрозділом, здатним самостійно виконувати окремі завдання із рятування людей, матеріальних цінностей та гасіння пожеж.

Пожежний наряд у складі двох і більше відділень на пожежних автомобілях є основний тактичний підрозділ органів пожежної безпеки, спроможний самостійно вирішувати бойові завдання відповідно до своїх тактичних можливостей.

4.1. Основні положення щодо гасіння пожежі

Гасіння пожежі – це комплекс бойових дій пожежно-рятувальних підрозділів, спрямованих на ліквідацію горіння.

Під час гасіння пожежі можлива наявність великої кількості суб'єктивних та об'єктивних факторів, які можуть суттєво впливати на хід гасіння, а саме:

- наявність великої кількості людей, які потребують допомоги і можливість виникнення серед них паніки;
- складне планування приміщень, спеціальних фортифікаційних споруд;
- загострення бойової обстановки та відсутність можливості забезпечити безпеку для особового складу, який залучений до гасіння пожежі;

введення в оману особового складу противником, який знаходиться на ротних та взводних опорних пунктах і спостережних постах, здійснення провокативних заходів шляхом підпалу великої площі території, створення великої кількості осередків пожеж, тощо;

поширення вогню по пустотах, конструкціях, каналах, через віконні прорізи, по горючих конструкціях (матеріалах), як за вертикальним, так і за горизонтальним напрямом;

швидке зростання температури та переміщення теплових потоків у напрямі відкритих прорізів;

утворення газоповітряних сумішей та сумішей пари з повітрям внаслідок термічного розкладання речовин і матеріалів;

виділення диму, токсичних продуктів та швидке їх поширення;

наявність обладнання під електричною напругою;

вибухи боєприпасів, балонів, судин, апаратів, що знаходяться під тиском; деформація і обвалення конструктивних елементів будівель, споруд, бліндажів, спеціальних фортифікаційних споруд, спостережних постів, захищеного укриття;

наявність в будівлях та спорудах великої кількості матеріальних та інших цінностей;

можливість викиду радіоактивних та сильнодіючих отруйних речовин.

Локалізація пожежі – це дії пожежно-рятувальних підрозділів, спрямовані на недопущення подальшого поширення вогню і створення умов для його ліквідації. Час, впродовж якого здійснюють ці дії, називається періодом локалізації пожежі.

Обмеження розвитку пожежі та її ліквідація досягаються:

своєчасним зосередженням і введенням у дію необхідної кількості сил і засобів;

швидким виходом ствольників на позиції й умілими їх діями;

безперебійною подачею вогнегасних речовин;

створенням протипожежних розривів.

Пожежа вважається локалізованою, коли немає загрози людям, а розвиток пожежі обмежено і забезпечено можливість її ліквідації силами та засобами, які прибули на пожежу.

Ліквідація горіння на пожежі досягається:

дією на поверхню матеріалів, що горять, охолоджувальними вогнегасними речовинами;

створенням у зоні горіння чи навколо неї негорючого газового чи наповненого паром середовища;

розбавленням реагуючих речовин;

створенням між зоною горіння і горючим матеріалом чи повітрям ізолюючого шару з вогнегасних речовин та матеріалів;

хімічним уповільненням реакції горіння.

Вирішальним напрямом бойових дій на пожежі є напрям, на якому створилась небезпека для людей, загроза вибуху та існує можливість викиду

радіоактивних, сильнодіючих отруйних речовин, найбільш інтенсивного поширення вогню, де робота підрозділів, може забезпечити успіх гасіння пожежі.

Після зосередження сил і засобів на вирішальному напрямі вводяться в дію сили і засоби на інших напрямках.

Вирішальний напрям бойових дій на пожежі визначається за такими принципами:

небезпечні фактори пожежі загрожують життю людей і рятування їх неможливе без введення стволів – сили і засоби зосереджуються для забезпечення рятувальних робіт;

виникає загроза вибуху, існує можливість викиду радіоактивних та сильнодіючих отруйних речовин – сили і засоби зосереджуються та вводяться у місцях, де дії підрозділів забезпечать запобігання вибуху, викиду та іншим небезпечним факторам;

вогнем охоплена частина об'єкта і він поширюється на інші його частини або сусідні будівлі (споруди) – сили і засоби зосереджуються та вводяться на ділянки, де подальше поширення вогню може призвести до великих збитків;

вогнем охоплена будівля (споруда), що стоїть окремо, і немає загрози поширення вогню на сусідні об'єкти – сили і засоби зосереджуються та вводяться у місцях з найбільшою інтенсивністю горіння;

вогнем охоплена будівля, що не є цінністю, і виникла загроза для об'єкта, що знаходиться поряд, – сили і засоби зосереджуються та вводяться з боку будівлі (споруди), що не горить.

Для гасіння пожежі слід застосовувати ефективні вогнегасні речовини (піну, порошки, воду зі змочувачами тощо) у разі наявності та можливості застосовувати системи протипожежного захисту.

Не допускається скупчення особового складу на перекритті будівель (споруд), що горить під ним, а також у межах небезпечної зони на випадок його руйнування.

Резервні магістральні лінії прокладаються у першу чергу до стволів, які працюють на вирішальному напрямі.

Контролюється стан будівельних конструкцій і проводиться їх захист від впливу високої температури, у першу чергу ферм, вузлів, опор тощо.

Вживаються заходи щодо відключення силових ліній та освітлювальних електромереж, устаткування, які знаходяться під напругою у зоні горіння, за необхідності, подачі газу. Електричні мережі та установки під напругою вище 220 В відключають представники енергослужби (енергонагляду). Відключення електрообладнання при фазній напрузі у мережі не вище 220 В може виконуватись особовим складом пожежно-рятувальних підрозділів тільки за вказівкою КПП, начальника бойової ділянки. За неможливості застосування для цього відключаючи пристроїв (рубильники, запобіжники тощо) електропроводи перерізають спеціальними ножицями.

Перевіряються пустоти у конструкціях, вентиляційні та інші канали по всій їх довжині.

Успішне гасіння пожежі багато в чому залежить від своєчасного введення у дію (подачі) першого ствола на вирішальному напрямі.

Перший ствол, як правило, подається від пожежної техніки або внутрішнього пожежного крану з метою локалізації і ліквідації пожежі на основних шляхах поширення вогню до введення в дію наступних стволів.

Залежно від обстановки на пожежі ствольники можуть працювати з положення стоячи, з коліна або лежачи. Робота в положенні стоячи проводиться у разі знаходження ствольників у не дуже задимленому місці або за наявності засобів індивідуального захисту органів дихання. Робота в положенні з коліна і лежачи проводиться в дуже задимленому середовищі. У тому разі, коли ствольники працюють в місцях з високою температурою, необхідно захищати їх розпиленими струменями води, подаючи її зверху попереду ствольників у вигляді дощу. Якщо є можливість вибухів, ствольник повинен працювати з укриття в положенні лежачи або з коліна.

На гасіння пожежі, що вже розвинулася, подаються стволи “А” і лафетні стволи з подальшим переходом, в процесі її ліквідації, на стволи з насадками меншого діаметру.

Під час горіння у пустотах конструкцій будівель та вентиляційних каналах подаються водяні стволи “Б” і пінні стволи, організовується розкриття конструкцій будівель.

Для проливання місць горіння подаються стволи “Б”, використовуються внутрішні пожежні крани.

Перший пожежний автомобіль, як правило, встановлюється на безпечній відстані ближче до місця пожежі з подачею ствола на вирішальному напрямі, а наступні пожежні автомобілі встановлюються на найближчі вододжерела з прокладанням магістральних та робочих ліній до місця пожежі.

Після витрачення води з першого пожежного автомобіля робоча рукавна лінія приєднується до прокладеної від іншого пожежного автомобіля, що встановлений на вододжерело.

У разі розвинених пожеж, коли необхідна подача стволів “А”, або вододжерело знаходиться на відстані до 50 м від місця пожежі, перший пожежний автомобіль встановлюється на вододжерело з одночасним прокладанням магістральних та робочих ліній до місця пожежі та використовується на повну потужність.

Під час подачі води перекачуванням визначається необхідна кількість пожежної техніки, шляхи та способи прокладання рукавних ліній.

У разі заповнення приміщення, що горить, піною керівник гасіння пожежі повинен визначити:

об’єм приміщення, що підлягає заповненню піною;

місця встановлення перемичок, що перешкоджають розтіканню піни;

кількість піноутворювача, пінних стволів і місця їх розміщення;

місця розміщення пожежних димососів, що створюють умови для руху піни за заданим напрямом.

Під час подачі піни до приміщення необхідно:

пінні стволи встановлювати вище рівня горіння;

димососи та інші вентиляційні агрегати розміщувати з протилежного боку від місця встановлення пінних стволів і працювати на видалення продуктів горіння;

після заповнення приміщень піною негайно направляти ланку (відділення) газодимозахисників для виявлення обстановки і ліквідації осередків горіння, що залишились.

Щоб уникнути надмірного проливання води, необхідно:

застосовувати вогнегасники;

застосовувати перекривні стволи, стволи-розпилювачі;

застосовувати піну, порошки, воду зі змочувальною рідиною;

своєчасно припиняти роботу стволів або виводити їх назовні.

У разі ведення робіт у непридатному для дихання середовищі необхідно:

формувати ланку з трьох осіб, включаючи командира ланки, які мають однотипні засоби захисту органів дихання. В окремих випадках (у разі проведення невідкладних рятувальних робіт) рішенням КГП склад ланки може бути зменшений до двох чоловік;

командиру ланки тримати постійний зв'язок з постом безпеки і через нього періодично доповідати КГП, начальнику бойової ділянки про обстановку і свої дії;

у разі виявлення на шляху прямування потерпілого, надати йому допомогу (винести чи вивести в безпечну зону), після чого продовжувати виконання завдання;

у підземних спорудах великої площі (спеціальні фортифікаційні споруди) направляти одночасно не менше двох ланок. При цьому на посту безпеки ставити одну ланку у повній бойовій готовності для надання екстреної допомоги особовому складу ланки, що знаходиться у непридатному середовищі.

Для забезпечення безпечної роботи в непридатному для дихання середовищі необхідно мати:

засоби зв'язку (переговорний прилад, переносну радіостанцію, шляховий шпагат або рятувальну мотузку);

засоби освітлення (груповий ліхтар на ланку та індивідуальний електричний ліхтар на кожного пожежника);

засоби страхування особового складу, шляховий шпагат (рятувальну мотузку);

рукавну лінію з пожежним стволом;

шанцевий інструмент для відкривання дверей та конструкцій.

Час роботи особового складу в непридатному для дихання середовищі визначається за манометром засобів захисту органів дихання з меншим показником тиску кисню (повітря), тиску в балоні або по найменшому часу захисної дії.

Наявність диму, газів в приміщеннях, що горять та суміжних з ними, не повинно знижувати темпу виконання робіт щодо ліквідації пожежі, для цього необхідно одночасно з гасінням пожежі вживати заходів щодо видалення диму і газу з приміщень.

Для боротьби з димом необхідно використовувати системи протидимного захисту, вентилятори і брезентові перемички.

Видалення диму із приміщень також проводиться:

провітрюванням приміщень;

випусканням диму шляхом відкривання або розбирання конструкцій;

осадженням диму розпиленням струменем води.

Розкривання і розбирання конструкцій будівель проводиться з метою:

рятування людей та евакуації матеріальних цінностей;

виявлення прихованих осередків пожежі;

найбільш успішного застосування вогнегасних речовин;

створення протипожежних розривів для обмеження поширення пожежі;

видалення диму і газів;

усунення загрози обвалів, вибухів, обвалень тощо;

проникнення до осередку пожежі чи у середину будівель для подачі стволів.

Розкривання і розбирання конструкцій будівель та споруд проводиться у межах, необхідних для повного проведення намічених робіт із застосуванням немеханізованих і механізованих інструментів та пристроїв, дотримуючись заходів безпеки та використовуючи, якщо це необхідно, діелектричні засоби.

Для виявлення прихованих осередків горіння, випуску диму і застосування вогнегасних речовин конструкції розкриваються після того, як засоби гасіння зосереджені у місцях розкриття і готові до дії.

Роботи зі створення протипожежних розривів з метою перешкодити поширенню вогню мають бути закінчені до підходу вогню на місце розриву.

Під час відкривання і розбирання конструкцій будівель (споруд) необхідно вжити всіх заходів для того, щоб не послабити несучих конструкцій і не викликати їх обвалення, не пошкодити теплофікаційних і газопровідних магістралей, а також електрообладнання.

Під час скидання елементів конструкцій з висоти необхідно виставляти пости, а також, за необхідності, оточувати місце скидання.

Відкривання і розбирання конструкцій даху проводиться:

для випуску диму;

для зниження температури на горищі;

для пропускання особового складу на горище;

для створення розриву у разі поширення вогню на горищі або покрівлі.

Для випускання диму або створення тяги з горища в необхідному напрямку дах розкривається біля гребня з обох боків або на одному підвітряному боці ближче до місця горіння. Для пропускання ствольника на горище, дах розкривається на відстані 1 м від зовнішнього боку (з урахуванням конструкції горища) в такому місці, щоб ствольник діяв назустріч поширенню вогню.

Розкривання даху для створення розриву у разі поширення вогню по горищу або покрівлі проводиться на всю ширину даху.

Розкривання горючих перегородок з пустотами, вертикальних вентиляційних коробів проводиться вище місця горіння.

Для проникнення на верхні поверхи, на горища і дахи на зовні будівель застосовуються пожежні драбини.

За наявності стаціонарних пожежних драбин біля будівель вони використовуються в першу чергу. У разі визначення типу пожежних драбин і доцільності їх застосування необхідно враховувати:

- мету використання драбини і висоту підйому;
- стан підступів до місця застосування драбини.

Для освітлення приміщень використовуються електричні ліхтарі, а якщо такого освітлення недостатньо – застосовуються прожектори з живленням від генератора автомобіля. При цьому слід вмикати прожектор перед входом у приміщення.

Розміщення приладів освітлення на пожежі необхідно проводити, керуючись такими правилами:

- у першу чергу освітлюються шляхи евакуації людей;
- вибухонебезпечні приміщення освітлюються ззовні через вікна, вносити прожектори до цих приміщень допускається тільки у тому разі, коли в них виявлені ознаки горіння;

- у сильно задимлених та великих за площею приміщеннях встановлюються потужні прожектори, в окремих випадках вони встановлюються як орієнтири для працюючих у цих приміщеннях;

- прожектори, з'єднувальні муфти, штепсельні роз'єми, перехідні коробки та інші засоби підключення кабелів розміщуються у місцях, де неможливе попадання на них води, а також відсутня небезпека пошкодження від падаючих конструкцій.

Евакуація майна проводиться за розпорядженням керівника гасіння пожежі у разі:

- безпосередньої загрози майну від вогню, високої температури, диму, води і неможливості його захисту;

- коли наявність майна ускладнює дії щодо гасіння пожежі;

- якщо майно є вогненебезпечним і створює загрозу поширенню вогню;

- коли навантаження від майна може привести до обвалення перекриття.

Порядок евакуації майна у разі виникнення пожежі у військовій частині (підрозділі) визначається планом пожежної безпеки. При цьому необхідно враховувати:

- у першу чергу здійснюється евакуація озброєння, бойової техніки, зброї і найбільш цінного і вогненебезпечного майна, обладнання та матеріалів;

- у разі пожежі у будівлі командних пунктів у першу чергу здійснюється рятування матеріальних носіїв секретної інформації і службової документації;

- до виконання роботи щодо евакуації майна слід залучати підрозділи військової частини;

евакуацію майна необхідно проводити так, щоб не заважати гасінню пожежі, не захарашувати підходи до будівлі і не пошкоджувати майно, яке евакуюється;

майно, що евакуюється, складати в раніше відведених місцях і забезпечити його охорону.

Пожежа вважається локалізованою, коли немає загрози для людей, розвиток пожежі обмежений та забезпечена можливість її ліквідації силами і засобами, що прибули на пожежу.

Пожежа вважається ліквідованою, якщо горіння повністю припинено і вжито заходів щодо неможливості відновлення горіння.

У період ліквідації пожежі, у міру гасіння найбільш інтенсивних осередків пожежі, вивільнені сили відправляються з місця пожежі розпорядженням КГП.

Рішення про остаточне згорання сил і засобів приймається КГП тільки після ретельного огляду місця пожежі.

Оглядом встановлюється:

місце виникнення і причини пожежі;

чи всі осередки горіння ліквідовані;

чи є необхідність виставлення на місці пожежі поста для спостереження.

Чисельність пожежного поста та кількість засобів пожежогасіння визначаються КГП залежно від обставин.

Згорання сил і засобів пожежних підрозділів після ліквідації пожежі виконується за командою “ВІДБІЙ”. За цією командою пожежна техніка знімається з джерел водопостачання, прибираються рукавні лінії, пожежні драбини, пожежний інструмент та обладнання. Пожежні гідранти та колодязі закриваються кришками. Взимку вода з колодязів видаляється і гідранти утепляються.

За можливості пожежна техніка заправляється водою до прибуття у депо.

4.2. Гасіння пожеж в умовах недостатньої кількості води

Гасіння пожеж в умовах недостатньої кількості води на місці пожежі необхідно:

вжити заходів щодо використання інших вогнегасних речовин в тому числі і первинних засобів пожежогасіння;

організувати подачу пожежних стволів тільки у вирішальному напрямі, забезпечуючи при цьому локалізацію пожежі на інших ділянках шляхом розбирання конструкцій та створення необхідних розривів;

проводити додаткову розвідку для виявлення запасів води (артезіанські свердловини, чани, градирні, колодязі, водостоки тощо);

організувати подачу води на гасіння розвинених пожеж за допомогою насосних станцій, морських та річкових суден, пожежних потягів, а також перекачуванням насосами пожежних автомобілів;

якщо немає можливості подавати воду по магістральних рукавних лініях (відсутність рукавів, техніки, пожежних машин, вододжерела), забезпечити

підвезення води автоцистернами, поливальними та іншими машинами (8ТЗ11, АРС-14). Застосовувати таку кількість пожежних стволів, що забезпечує безперервну їх дію з урахуванням запасів підвезеної води;

організувати пункт заправлення техніки водою та призначити особу, відповідальну за його безперебійну роботу;

здійснювати поповнення водойм малої ємності;

якщо перепад висот між пожежним автомобілем та рівнем води у водоймі перевищує максимальну висоту всмоктування насоса чи відсутній під'їзд до водойм, організувати забір води за допомогою пожежних гідроелеваторів, мотопомп та інших засобів;

організувати будівництво тимчасових пожежних водойм та пірсів під час гасіння складних та тривалих пожеж;

подавати пожежні стволи з насадками малого діаметру, використовувати перекривні стволи-розпилювачі, забезпечуючи економну витрату води;

організувати роботу щодо запобігання поширенню вогню за допомогою розбирання конструкцій, видалення предметів, що горять, та окремих конструкцій будівель (чи знесення будівель та споруд), а також ліквідацію горіння підручними засобами та матеріалами;

у разі слабкого напору у водопроводі вжити заходів щодо його підвищення. Забір води здійснювати з пожежних гідрантів через жорсткі всмоктувальні пожежні рукави чи з колодязів гідрантів;

якщо на місці пожежі немає вододжерел і доставити воду нічим та немає звідки, організувати роботу щодо запобігання поширенню вогню за допомогою розбирання конструкцій будівель, віддалення предметів і окремих конструкцій будівель, що горять, чи зносу будівель і споруд. Взимку організувати засипання снігом конструкцій та матеріалів, що горять.

4.3. Гасіння пожеж в умовах низьких температур

Гасіння пожеж в умовах низьких температур ускладнюється можливістю збоїв у роботі пожежної техніки і обмороження особового складу.

Під час гасіння пожеж в умовах низьких (мінус 10°C та нижче) температур необхідно:

застосовувати на відкритих пожежах та за достатньої кількості води пожежні стволи з великою витратою, не допускати використання перекривних стволів та стволів-розпилювачів;

вживати заходів для запобігання утворенню льоду на шляхах евакуації людей і руху особового складу;

прокладати лінії з прогумованих рукавів великих діаметрів, рукавні розгалуження, за можливості, встановлювати усередині будівель, а у разі розміщення ззовні утепляти їх;

захищати з'єднувальні головки рукавних ліній підручними засобами, у тому числі снігом;

під час подачі води з водоєм чи пожежних гідрантів спочатку подати воду з насоса у вільний патрубок, за умови стійкої роботи насоса подати воду до рукавних ліній;

прокладати сухі резервні рукавні лінії;

у разі зменшення витрат води підігрівати її у насосі, збільшуючи при цьому число обертів двигуна;

уникати перекриття пожежних стволів та рукавних розгалужень, не допускати вимкнення насосів;

у разі заміни та прибирання пожежних рукавів нарощування рукавних ліній подачу води не припиняти, а вказані роботи проводити з боку ствола, зменшивши напір, залучаючи з цією метою якомога більшу кількість особового складу;

визначити місця заправлення гарячою водою та за необхідності заправити нею цистерни;

замерзлі з'єднувальні головки, рукави у місцях перегинань та з'єднань відігрівати гарячою водою, паром чи підігрітими газами (замерзлі з'єднувальні головки, рукави у місцях перегинань, розгалуження та стволи в окремих випадках допускається підігрівати паяльними лампами та факелами);

уникати кріплень на пожежних драбинах та поблизу них рукавних ліній, не допускати обливання драбин водою;

не допускати надмірного проливання води на сходових клітках.

4.4. Гасіння пожеж в умовах сильного задимлення

Гасіння пожеж в умовах сильного задимлення ускладнюється можливістю отруєння особового складу та недостатньою видимістю.

Під час роботи в таких умовах необхідно:

організувати пошук та рятування людей, при цьому вживати заходів щодо звільнення від диму шляхів евакуації;

провести розвідку в усіх задимлених і сусідніх з ними приміщеннях будівлі;

особовий склад, що проводить розвідку, обов'язково повинен бути в засобах захисту органів дихання;

під час відкриття приміщень за наявності в них диму великої концентрації та високої температури дотримуватися особливої обережності і мати наготові ствол першої допомоги;

просуватися в задимлених приміщеннях тільки вздовж стін, ближче до вікон, при цьому простукувати перед собою підлогу;

для орієнтування на виході назовні використовувати рукавну лінію.

4.5. Гасіння пожеж в умовах сильного вітру

Гасіння пожеж в умовах сильного вітру характеризується високою швидкістю горіння речовин, можливістю розлітання іскор на значну відстань з утворенням нових осередків пожежі.

Під час гасіння пожеж в умовах сильного вітру необхідно:
 проводити гасіння потужними струменями;
 забезпечувати в мінімально короткий термін охоплення струменями води всього об'єкта, що горить, починаючи з флангів;
 створити резерв сил і засобів для гасіння нових осередків пожежі;
 організувати спостереження за станом об'єктів, що знаходяться з підвітряного боку, та їх захист за допомогою виставлення постів та направлення дозорів, забезпечуючи їх необхідними засобами;
 в особливо небезпечних випадках створювати на основних шляхах поширення вогню протипожежні розриви аж до розбирання окремих будівель та споруд;
 передбачити можливість активного маневру (передислокації, відступу тощо) силами і засобами у разі раптової зміни обстановки, у тому числі на пряму вітру.

4.6. Гасіння пожеж у пристосованих місцях розміщення (стоянки), зберігання озброєння та військової техніки

Під час пожежі у пристосованих місцях розміщення (стоянки), зберігання озброєння та військової техніки (далі – місця розміщення ОВТ) можливі:

наявність озброєння та техніки, що завантажені боєприпасами, вибуховими речовинами та паливо-мастильними матеріалами;

скупчення озброєння та техніки в місцях розміщення ОВТ, особливо у нічний час, поширення по них вогню;

швидке задимлення приміщень, споруд, пристосованих місць розміщення техніки і створення загрози людям, що знаходяться в них;

виділення токсичних газів під час горіння полімерних матеріалів.

Пожежі у місцях розміщення ОВТ супроводжуються швидким поширенням вогню, високою температурою і сильним димоутворенням.

Під час гасіння пожежі у місцях розміщення ОВТ необхідно:

основні сили і засоби зосередити усередині споруд, будівель з подачею стволів "А", на покриття подавати стволи "Б" і проводити розбирання покриття на шляху поширення вогню;

одночасно з гасінням споруд, будівель подавати стволи на захист озброєння та техніки, попереджувати вибухи боєприпасів та бензобаків;

за необхідності та по можливості застосовувати пінні засоби гасіння;

організувати і забезпечити евакуацію озброєння та техніки з будівель, споруд, приміщень та місць розміщення ОВТ своїм ходом за допомогою водіїв (механіків-водіїв), використовуючи чергові тягачі інші наявні технічні засоби, за їх відсутності організувати виведення транспортних засобів вручну;

прокладати магістральні і робочі рукавні лінії, з урахуванням руху техніки.

Під час гасіння пожеж бойової та спеціальної техніки, інших транспортних засобів, завантажених боєприпасами, діяти з додержанням вимог

заходів безпеки, як під час гасіння пожеж на складах вибухових речовин і боєприпасів.

Наслідки порушень вимог пожежної безпеки у пристосованих місцях розміщення (стоянки), зберігання озброєння та військової техніки (рисунок 24).

Рисунок 24 – наслідки порушень вимог пожежної безпеки у пристосованих місцях розміщення (стоянки), зберігання озброєння та військової техніки в районі ООС (раніше АТО).

4.7. Гасіння пожеж в аеродромних спорудах та літальних апаратах

Під час пожеж в аеродромних спорудах (далі – ангар) можливе швидке поширення вогню по літаках (гелікоптерах), а також по горючих конструкціях та поверхнях покриттів будівель.

Під час гасіння пожежі в ангарах необхідно:

подавати потужні водяні струмені для охолодження несучих конструкцій ангару і пінні стволи для гасіння літака (гелікоптеру), що горить;

використовувати для подачі стволів драбини, стапелі, трапи і пожежні драбини;

організувати виведення літаків (гелікоптерів) з ангару, у першу чергу літаків, що охоплені вогнем, залучаючи для цього льотно-технічний склад та тягачі;

у разі розтікання по підлозі ангару легкозаймистих речовин, пального і мастила з баків літака (гелікоптера), обмежити їх розтікання підручними засобами (пісок, земля) і забезпечити припинення горіння;

видалити з ангару знайдені балони зі зрідженими газами;

у разі загрози поширення вогню на сусідні ангари забезпечити їх захист водяними струменями і організувати виведення літаків (гелікоптерів), зосереджуючи їх у безпечних місцях.

Під час гасіння пожеж в ангарах бойове розгортання проводити так, щоб прокладені рукавні лінії не ускладнювали виведення літаків (гелікоптерів) з ангару.

Під час пожежі у літаках (гелікоптерах) на землі можливі:

швидке поширення вогню у разі ушкодження паливних систем, а також внутрішнього оздоблення салонів і вибухи балонів зі стислими газами, боєприпасів;

загроза екіпажу, людям і складність евакуації в результаті заклинювання дверей і люків;

інтенсивне горіння вузлів і деталей з алюмінієво-магнієвих та інших сплавів;

значне віддалення осередку пожежі від вододжерела;

під час пожежі поза територією аеродрому – складність доставки до місця авіаційної події (аварії) пожежних автомобілів і вогнегасних речовин.

Під час пожежі на літаках (гелікоптерах) на відкритих стоянках під час запуску і прогрівання двигунів, заправлення баків паливом, а також під час злету або посадки гасіння їх до прибуття пожежно-рятувального підрозділу проводиться екіпажами літаків (гелікоптерів), технічним складом, який знаходиться на аеродромі, і постовими пожежних постів.

Гасіння пожежі всередині літака (гелікоптера) забезпечується приведенням у дію бортової установки пожежогасіння літака (гелікоптера) і засобами пожежогасіння, що знаходяться у місцях стоянки літаків (гелікоптерів) і на пожежних автомобілях.

Під час гасіння пожеж у літаках (гелікоптерах) на землі необхідно:

зосередити необхідну кількість сил і засобів біля злітно-посадкової смуги у разі аварійної посадки літака (гелікоптера), підготувати засоби захисту особового складу (теплозахисні костюми, засоби захисту органів дихання);

організувати взаємодію з керівником польотів і аварійно-рятувальною службою аеродрому;

у мінімально короткий термін організувати евакуацію людей з літака (гелікоптера) до безпечного місця;

включити бортову установку пожежогасіння;

у першу чергу ліквідувати горіння пального під фюзеляжем у районі евакуаційних дверей і люків, застосовуючи з цією метою піну, порошок чи потужні водні струмені і одночасно охолоджуючи корпус літака;

організувати розкривання основних і аварійних люків, а за необхідності обшивки корпусу у спеціально означеному на корпусі місці;

для запобігання швидкому поширенню пожежі по корпусу подавати вогнегасні речовини в першу чергу до найбільш важливих частин літака і гелікоптера (двигуни, гондоли двигунів, кабіну пілотів і фюзеляж), а також на ділянки, де можливі вибухи боєприпасів, балонів і паливних баків;

ліквідувати горіння палива під літаком (гелікоптером) під час сильного вітру водними струменями шляхом змивання його з бетону на ґрунт чи до

зливної каналізації. За відсутності вітру – шляхом покривання поверхні розлитого пального піною, хладоном, порошком чи двоокисом вуглецю;

гасити шасі, що горять суцільними струменями розчину піноутворювача у воді з стволів “А” зі знятими насадками при напорі, необхідному для зливання розплавленого магнієвого сплаву. Забезпечити роботу ствольників у теплозахисних костюмах на безпечній відстані від місця горіння;

проводити ліквідацію горіння усередині двигунів піною, порошком, двоокисом вуглецю, хладоном чи складом галогенованих вуглеводнів. Вогнегасні речовини подавати через вхідний пристрій, сопло двигуна і (або) гондолу;

розгорнути за допомогою тягачів літак (гелікоптер) з метою обмеження поширення вогню за вітром;

під час пожежі літаків (гелікоптерів) на стоянці проводити охолодження водними струменями сусідніх літаків (гелікоптерів), що не горять, та організувати їх негайне виведення до безпечної зони.

Якщо до літака (гелікоптера) підвішені боєприпаси, то під час пожежі необхідно взяти заходів, щоб зняти їх і прибрати до безпечного місця. У разі коли зняти боєприпаси неможливо, особливу увагу приділити охолодженню їх водними струменями.

4.8. Гасіння пожежі на кораблях і суднах, що стоять біля причалів

Гасіння пожеж на кораблях і суднах (далі – кораблі) потребує від особового складу пожежно-рятувальних підрозділів знання основ будови кораблів.

Пожежі на кораблях характеризуються:

швидким поширенням вогню, внаслідок великої кількості горючих матеріалів;

нагріванням металевих перегородок, палуб і можливістю поширення вогню через них, а також через люки, двері, вентиляцію та різні пристрої в суміжні приміщення;

обмеженістю подачі води для збереження стійкості і плавучості корабля; задимленістю приміщень.

Під час пожежі на кораблях і суднах можливі:

складне планування приміщень, наявність великої кількості горючого матеріалу, різних вантажів і пального, боєприпасів, а також пустот у перегородках;

складність проникнення до осередку горіння;

складність проведення евакуаційних робіт;

швидке поширення вогню горючими конструкціями і вантажами, особливо в трюмах і на верхніх надбудовах.

Головними завданнями гасіння пожеж на кораблях є:

локалізація пожежі в найменшому можливому просторі;

захист особового складу від ураження токсичними газами та опіків;

гасіння пожежі усіма можливими способами та засобами, які є в наявності;

ліквідація умов, що сприяють розвиненню пожежі;

запобігання вибухові;

недопущення задимлення неаварійних приміщень, командних пунктів та бойових постів.

Керівництво гасінням пожеж на кораблях здійснюють командири кораблів.

Під час гасіння пожеж на кораблях в портах, доках і затонах КГП зобов'язаний:

ознайомитись з планом приміщень, рекомендаціями, для визначення шляхів поширення пожежі;

узгодити дії з капітаном корабля;

підтримувати постійний зв'язок з оперативним штабом пожежогасіння і рятувальними суднами;

з'ясувати наявність і можливість використання під час гасіння пожежі, рятування людей і евакуації вантажів механізмів на кораблях;

визначити необхідність відведення корабля, охопленого полум'ям, від інших кораблів чи берегових споруджень, або відведення інших кораблів від корабля, що горить;

для гасіння пожежі у трюмі, машинно-котельному відділенні та інших приміщеннях використовувати піну, розпилену воду, а також пару від корабельної парової установки чи сусіднього корабля;

вимагати від капітана корабля задіяти пристрої, що є на кораблі, які не допускають поширення вогню та диму; у разі відкритого горіння палубної надбудови з урахуванням напрямку вітру розвернути корабель так, щоб вогонь не поширювався по ньому;

встановити спостереження за стійкістю корабля (його креном, осадкою тощо) за необхідності організувати відкачування води з трюму;

використовувати плаваючі засоби для подачі води і буксирування корабля, що горить, та сусідніх з ним кораблів.

Основними способами гасіння пожеж на кораблях є:

подача вогнегасних засобів безпосередньо на поверхні матеріалу, що горить (для його охолодження, обмеження доступу повітря та захисту від дії полум'я);

герметизація приміщень (відсіків) і наповнення їх інертними газами чи речовинами, що гальмують горіння.

Для гасіння пожеж на кораблях застосовуються:

вода (пара);

повітряно-механічна піна;

вуглекислий та інші інертні газу;

рідинні вогненосні суміші;

порошкові суміші.

У корабельних погребях і сховищах боєприпасів мають бути системи зрошення і затоплення.

Дії особового складу під час пожежі (загорянь) вибухових речовин на кораблі визначаються спеціальними інструкціями.

Зрошення й затоплення погребів, торпедних апаратів та інших приміщень (відсіків), де зберігаються боєприпаси та зброя, здійснюються тільки за наказом командира корабля.

За нагальної потреби у разі пожежі у погребі, торпедному апараті та інших приміщеннях (відсіках), де зберігаються боєприпаси і зброя, або в сусідніх приміщеннях їх зрошення та затоплення може здійснюватися за наказом командира ракетно-артилерійської або мінно-торпедної бойових частин, командира батареї, чергового корабля.

4.9. Гасіння пожеж у бліндажах, спостережних пунктах, фортифікаційних спорудах, захищених позиціях

Гасіння пожеж в бліндажах ускладнюється сильним задимленням шляхів евакуації та самого бліндажу з утворенням токсичних речовин, що виділяються в результаті неповного горіння і термічного розкладу органічних матеріалів, високими температурами, швидким поширенням вогню та диму по всьому периметру споруди, виходом з ладу електроосвітлення, систем зв'язку і наявність електроустановок, що знаходяться під напругою.

Обстановка на пожежі може ускладнюватися через її пізні виявлення враховуючи різні чинники. Робота особового складу з гасіння пожежі може бути затримана через несвоєчасне зняття напруги з обладнання, кабелів, а також через великі витрати часу на розвідку пожежі, що приводить до деформації дерев'яних, металевих, нерідко і залізобетонних конструкцій та іншим небажаним наслідкам, що перешкоджають роботі з гасіння пожежі.

Дим і температура на пожежі є основною перешкодою в гасінні пожеж в бліндажах. Успіх гасіння пожежі залежить від своєчасного і швидкого проведення робіт по видаленню диму та зниженню температури пожежі і здійснюється наступним чином:

підсиленням (натурального) природного газообміну через прорізи, використовуючи дверні отвори, і відкриваючи огорожуючі конструкції бліндажу;

осаджуванням твердих частин диму і охолодженням його шляхом подачі у зону пожежі або зону задимлення охолоджуючих і осаджуючих речовин (струмінь тонкорозпиленої води, високократна піна, тощо);

витісненням продуктів згорання з приміщень.

Під час гасіння пожежі в бліндажі необхідно:

встановити ступінь загрози людям, які знаходяться у бліндажі, за необхідності вжити заходів до їх рятування та евакуації, встановити місце горіння, шляхи можливого поширення, ступінь задимлення;

негайно знеструмити електроустановки, кабельні потоки в зоні пожежі;

встановити наявність і характеристику пожежонебезпечних речовин і матеріалів, озброєння та боєприпасів (іншого майна), конструкції перекриття і можливість поширення вогню;

вжити заходів для попередження задимлення, використовуючи з цією метою перемички і різноманітні отвори, тощо. У разі сильного задимлення в бліндажі організувати боротьбу з димом;

визначити місця відкривання отворів у перекриттях чи стінах за неможливості швидкого проникнення до осередку пожежі через прорізи;

визначити ефективність та можливість подачі води інших вогнегасних речовин в бліндаж.

На безпечній відстані від бліндажа, використовуючи місцеві природні укриття (рви, каміння, дерева, тощо) необхідно організувати виставлення посту безпеки, який має вести персональний облік особового складу, що направляється в бліндаж, і слідкувати за своєчасним виходом його назовні.

У разі відсутності можливості забезпечити безпеку людям проводити гасіння пожежі припиняти та діяти за рішенням відповідного командира (начальника) з врахування місцевих умов та обстановки.

Наслідки порушень вимог пожежної безпеки у бліндажах, спостережних пунктах, фортифікаційних спорудах, захищених позиціях (рисунок 25).

Рисунок 25 – наслідки порушень вимог пожежної безпеки у бліндажах, спостережних пунктах, фортифікаційних спорудах, захищених позиціях в районі ООС (раніше АТО).

4.10. Гасіння пожеж під час пожежонебезпечного періоду

Виходячи з аналізу тактики і умов ведення бойових дій, аналізу стану пожежної безпеки, ефективності попередньо вжитих заходів можливо зробити висновок, що застосування противником запалювальних, трасуючих, сигнальних, освітлювальних та інших видів боєприпасів спричиняє загоряння та знищення для місць розташування боєзапасу, військової техніки, майна та особового складу.

Призначені для боротьби з пожежами чергові підрозділи або пожежні обслуги для отримання відповідного сигналу знаходяться на своїх позиціях або

у районах розміщення. При сповіщенні їм визначаються райони пожеж, шляхи руху до них та сигнали керування.

Чергові підрозділи (пожежні обслуги, пожежні розрахунки) підготовлюють протипожежні засоби (вогнегасники, захлести, шанцевий інструмент, тощо). При розташуванні поблизу населених пунктів залучаються підрозділи ДСНС.

При виникненні осередків пожеж в різних місцях в першу чергу вживаються заходи щодо ліквідації осередків загорянь, які викликають загрозу особовому складу, озброєнню та військовій техніці.

Одним із першочергових завдань особового складу є локалізація пожежі, тобто зупинення розповсюдження горіння на природних або заздалегідь підготовлених опорних смугах (річка, дорога, протипожежних смуги, тощо). Зазначений спосіб локалізації пожежі доцільно застосовувати при загрозі життю особовому складу або при недостатній кількості особового складу та засобів для гасіння пожеж. При локалізації лісових пожеж необхідно застосовувати пуск зустрічного низового вогню або підпал верхнього шару опорних смуг.

Разом з тим, поширеним способом локалізації пожеж є контрольоване випалювання (підпал), який є найбільш ефективним способом, який застосовується при гасінні верхових, а також низових пожеж високої і середньої інтенсивності. Цей спосіб дозволяє швидко зупинити поширення таких пожеж невеликими за чисельністю силами.

Спосіб контрольованого випалювання (підпалу) полягає у випалюванні лісового надґрунтового покриву (підстилки) між опорною смугою і кромкою насувної пожежі. Цим досягається збільшення ширини перешкоди, що ускладнює перекидання вогню або іскор через смугу.

При здійсненні пуску зустрічного вогню опорна смуга повинна бути замкнутою (оточувати пожежу), своїми кінцями упиратися в непрохідні для вогню перешкоди.

Для пуску вогню вибирають опорну полосу у вигляді дороги, готової просіки або ж спеціально підготовленої полоси шириною 4 – 5 м, з якої знятий мінералізований ґрунт. Вздовж цієї полоси в напрямок пожежі по всьому фронту створюється вал із хмизу, сухостою, тощо.

При наближенні вогню, коли на опорній полосі з'являється тяга повітря в бік пожежі, при цьому вал підпалюють одночасно по всій довжині. Поряд з цим необхідно врахувати, що при зустрічі полум'я з полум'ям від перелітаючих іскор можливо виникнення пожеж в тилу опорної полоси. Для цього організовується патрулювання або спостереження.

Низові пожежі ліквідують за допомогою захлестів або засипанням кромки пожежі ґрунтом, гасіння водою, тощо.

Гасіння пожеж захлестуванням полум'я здійснюється пучками гілля свіжозрубаних листвяних дерев або за допомогою іншого виробленого з підручних матеріалів приладдя (резина, цупка тканина, тощо). В такому випадку військовослужбовців необхідно розосереджувати по фронту палаючої

ділянки місцевості з інтервалом 3 – 4 м один від одного. Ударами захлестів (гілля) вони прижимають полум'я до землі та збивають його.

Вибухові речовини і засоби підривання для пристрою загороджувальних та мінералізованих смуг і канав використовуються там, де відсутня можливість застосувати машини або засоби малої механізації. Заряд вибухової речовини (зазвичай амоніту) укладають у спеціально підготовлені свердловини-шпури. У кожен шпур закладають амоніт масою до 600 гр. Відстань між шпурами та масою снарядів, керівник підривних робіт вибирає з таким розрахунком щоб після вибуху воронки стикалися краями і утворилася суцільна смуга. Крім того, вибуховим способом можна влаштовувати загороджувальні смуги, посилені канавою глибиною до 4м, при цьому використовують накладні заряди масою 15кг.

Залежно від умов, в яких проводяться роботи, заряди підривають вогневим або електричним способом. Група з 4 осіб електричним способом за 1 годину роботи може прокласти 200 – 300м смуги.

4.11. Гасіння пожеж при застосуванні противником запалювальної зброї (засобів, речовин)

Гасіння пожеж проводиться особовим складом штатних (позаштатних) пожежно-рятувальних підрозділів та визначеними черговими пожежними розрахунками і підрозділами, групами особового складу не менше ніж по 2 чоловіка, оснащених засобами індивідуального захисту (бавовняні одяг і рукавиці, бронежилет, каска) шляхом:

засипання піском, землею, снігом, мулом;

використання вогнегасників, пожежних автоцистерн;

накривання брезентом, мішковиною, наметовим полотном, цупкими тканинами;

збивання полум'я свіжозрубаними гілками листяних порід дерев;

не рекомендовано гасіння великої кількості горючої речовини компактними струменями води, що може призвести до її розбризкування (розтікання);

загашена запалювальна речовина за наявності в ній фосфору може займатися знов, для цього слід віддаляти загашені шматки (залишки) з об'єкта в спеціально відведені місця або засипати (піском) ґрунтом;

під час гасіння запалювальних речовин та наслідків їх застосування водночас необхідно охолоджувати поверхні будівель, споруд, бойової та спеціальної техніки, озброєння та транспорту;

водночас з гасінням вести спостереження за повітряним простором та зміною обстановки (напрямку вітру, розповсюдження пожежі та ін.);

дотримуватись розосередження особового складу, не дозволяти його скупчення;

у разі займання трав'яного покриву місцевості особовий склад розташовують по фронту пожежі з інтервалом 3 – 5 м один від одного та засипають лінію вогню, створюючи смугу шириною 1 м. Інженерною технікою

грунт зрізають на відстані 3 – 4 м, переміщують до осередка пожежі і відсипають на лінію вогню. Слабкі степові пожежі (при швидкості вітру 3 м/с) гасять захлестами та заливають лінію пожежі водою. При верхових пожежах створюють протипожежні смуги шириною не менше подвійної висоти;

після ліквідації пожежі виставити пости спостереження.

Додаток 1
до Методичних рекомендацій з організація і забезпечення пожежної безпеки у військових частинах (підрозділах), які залучені до виконання завдань в операції об'єднаних сил.
(підпункт 1.4)

ЗАТВЕРДЖУЮ

(посада, військове звання, підпис, ініціали, прізвище)

“ _____ ” _____ 20__ р.

ПЛАН

роботи _____
(найменування органу пожежної безпеки ЗС України)
на _____ 20__ року
(місяць)

№ з/п	Заплановані заходи	Термін виконання	Виконавець	Відмітка про виконання
1	2	3	4	5
1. Перевірка додержання військовими частинами (підрозділами) вимог законодавства з питань пожежної безпеки:				
1.1.	Військова частина А0000 (м. Бахмут, Донецької обл.)	7-11	підполковник КОЗАК В.В.	
1.2.	Військова частина А1111 (м. Покровськ, Донецької обл.)	20-25	--/--	
...	...			
2. Підготовка і проведення пожежно-тактичних навчань:				
2.1.	По гасінню умовної пожежі на території ПАС військової частини А0000	10	підполковник КОЗАК В.В.	
2.2.	По гасінню умовної пожежі в сховищі зберігання техніки військової частини А1111	24	--/--	
...	...			
3. Проведення контрольних (підсумкових) перевірок бойової підготовки та служби штатних пожежно-рятувальних підрозділів:				
3.1.	Пожежний взвод військової частини А0000	11	підполковник КОЗАК В.В.	
3.2.	Пожежний обслуга військової частини А1111	24	--/--	
...	...			
4. Агітаційна-масова робота:				
4.1.	Проведення інструктажів в ході перевірок стану пожежної безпеки військових частин.	Під час перевірок військових частин	підполковник КОЗАК В.В.	

Продовження додатка 1

1	2	3	4	5
4.2.	Проведення занять з начальниками польових артилерійських складів військових частин ОТУ "П"	15	--/--	
...	...			
5. Організаційно-профілактичні та контрольні заходи:				
5.1.	Контроль за наданням військовими частинами на погодження розрахунків та заявок на пожежно-технічне майно та інвентар.	06	підполковник КОЗАК В.В.	
5.2.	Проведення занять з начальниками служб пожежної безпеки, командирами (начальниками) пожежно-рятувальних підрозділів.	28	--/--	
...	...			
6. Організаційні заходи:				
6.1.	Підготовка та затвердження плану роботи на лютий місяць.	до 25	підполковник КОЗАК В.В.	
6.2.	Надання до служби пожежної безпеки ОКП ОС доповідей та донесень про укомплектованість та забезпеченість пожежно-рятувальних підрозділів.	23	--/--	
6.3.	Подання до служби пожежної безпеки ОКП ОС доповідей та звітів: - про пожежі; - про пожежі внаслідок обстрілу; - про виїзди пожежно-рятувальних підрозділів; - про виконану роботу за січень місяць;	негайно негайно негайно 31	--/--	
...	...			
7. Цільові перевірки (огляди):				
7.1.	Електрообладнання на ОКП ОТУ ...	2-4	підполковник КОЗАК В.В.	
7.2.	Обладнання систем опалення, печей, димарів ...	29-30	підполковник КОЗАК В.В.	
...	...			
8. Додаткові заходи*:				
...	...			

Начальник служби пожежної безпеки
військової частини А0000
підполковник

В.КОЗАК

* - в розділ додаткові заходи включаються заходи, які були виконано протягом місяця за окремими розпорядженнями Міністерства оборони України, Генерального штабу Збройних Сил України, Командувача об'єднаних сил, або за письмовим зверненням командирів військових частин (підрозділів).

Додаток 2

до Методичних рекомендацій з організація і забезпечення пожежної безпеки у військових частинах (підрозділах), які залучені до виконання завдань в операції об'єднаних сил.
(підпункт 1.7)

Командувачу об'єднаних сил
(через службу пожежної безпеки Об'єднаного командного пункту об'єднаних сил)

Копія: Начальнику Центрального управління безпеки військової служби ЗС України
(через Управління пожежної безпеки Центрального управління безпеки військової служби ЗС України)

Командиру оперативно-тактичного угруповання
(через службу пожежної безпеки оперативно-тактичного угруповання)

ДОПОВІДЬ

про пожежу, що сталася у військовій частині А0000

“ _____ ” _____ 20__ року

1. Хто доповів про пожежу: _____
2. Час і дата доповіді: _____
3. Назва об'єкта пожежі: _____
4. Адреса об'єкта: _____
5. Власник (відомство): _____
6. Керівник: _____
7. Підпорядкованість: _____
8. Місце виникнення пожежі: _____
9. Пожежу виявлено: _____
10. Ким виявлено пожежу: _____
11. Пожежу локалізовано: _____
12. Пожежу ліквідовано: _____
13. Пожежно-рятувальний підрозділ вибув на пожежу о: _____
14. До гасіння пожежі залучались від Збройних Сил України:
пожежних автомобілів, марка пожежних автомобілів _____,
інженерна (інша) техніка та її марка _____,
особового складу _____ чол.;
- від підрозділів ДСНС України:
пожежних автомобілів _____, марка пожежних автомобілів _____,
інженерна (інша) техніка та її марка _____,
особового складу _____ чол.

Продовження додатка 2

15. Керівник гасіння пожежі: _____
16. Причина пожежі (ймовірна): _____
17. Пожежею знищено: _____
- _____
18. Пожежею пошкоджено: _____
- _____
19. Загинуло людей: _____
20. Отримали травми: _____
21. Врятовано:
людей/чол., із них дітей _____;
будівель____, споруд_____; техніки__одиниць;
матеріальних цінностей_____ (грн).
22. Прямі збитки від пожежі: _____
23. Побічні збитки: _____
24. Хто проводить технічне розслідування причин та обставин виникнення пожежі: _____

Командир військової частини А0000

(військове звання)

(підпис)

(ініціали та прізвище)

“ ____ ” _____ 20 ____ року.

Додаток 3
до Методичних рекомендацій з організація і забезпечення пожежної безпеки у військових частинах (підрозділах), які залучені до виконання завдань в операції об'єднаних сил.
(підпункт 1.7)

Командувачу об'єднаних сил
(через службу пожежної безпеки Об'єднаного командного пункту об'єднаних сил)

Копія: Начальнику Центрального управління безпеки військової служби ЗС України
(через Управління пожежної безпеки Центрального управління безпеки військової служби ЗС України)

Командиру оперативно-тактичного угруповання
(через службу пожежної безпеки оперативно-тактичного угруповання)

ДОПОВІДЬ

про пожежу, що сталася у військовій частині А0000

в результаті обстрілу (підриву, диверсії, терористичного акту, ДТП)

(вказати лише підтвержені причини та обставини виникнення пожежі)

“ _____ ” _____ 20__ року

1. Хто доповів про пожежу: _____
2. Час і дата доповіді: _____
3. Назва об'єкта пожежі: _____
4. Адреса об'єкта: _____
5. Власник (відомство): _____
6. Керівник: _____
7. Підпорядкованість: _____
8. Місце виникнення пожежі: _____
9. Пожежу виявлено: _____
10. Ким виявлено пожежу: _____
11. Пожежу локалізовано: _____
12. Пожежу ліквідовано: _____
13. Пожежно-рятувальний підрозділ вибув на пожежу о: _____
14. До гасіння пожежі залучались від Збройних Сил України:
пожежних автомобілів, марка пожежних автомобілів _____,
інженерна (інша) техніка та її марка _____,
особового складу _____ чол.;
від підрозділів ДСНС України:

Продовження додатка 3

пожежних автомобілів _____, марка пожежних автомобілів _____,
інженерна (інша) техніка та її марка _____,
особового складу _____ чол.

15. Керівник гасіння пожежі: _____

16. Причина пожежі (ймовірна): _____

17. Пожежею знищено: _____

18. Пожежею пошкоджено: _____

19. Загинуло людей: _____

20. Отримали травми: _____

21. Врятовано:

людей/чол., із них дітей _____;

будівель ____, споруд _____; техніки __ одиниць;

матеріальних цінностей _____ (грн).

22. Прямі збитки від пожежі: _____

23. Побічні збитки: _____

24. Хто проводить технічне розслідування причин та обставин виникнення пожежі: _____

Командир військової частини А0000

(військове звання)

(підпис)

(ініціали та прізвище)

“ ____ ” _____ 20 ____ року.

Додаток 4

до Методичних рекомендацій з організація і забезпечення пожежної безпеки у військових частинах (підрозділах), які залучені до виконання завдань в операції об'єднаних сил.
(підпункт 2.1.1)

ПОГОДЖЕНО

Начальник служби пожежної безпеки
військової частини С0000

майор

А.ТКАЧУК

“ ” _____ 20__ року

ЗАТВЕРДЖУЮ

Командир військової частини С0000
полковник

В.ВАСІН

“ ” _____ 20__ року

ТИПОВИЙ АЛГОРИТМ

виконання заходів пожежної безпеки під час прибуття, розміщення та перебування військової частини (підрозділу) до визначеного району (базового табору, табору)

№ з/п	Найменування заходу	Строк виконання	Виконавець
1	2	3	4
1. ПЛАНУВАННЯ ЗАХОДІВ ПО РОЗМІЩЕННЮ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ (ПІДРОЗДІЛУ)			
1.1.	Розробити план розбивки табору, провести рекогносцировку місцевості, нанести на робочі карти пожежонебезпечну обстановку, шляхи евакуації особового складу і техніки на випадок пожежі, дороги, просіки та інші природні перешкоди вогню, джерела води та під'їзні шляхи до них.	до прибуття особового складу	Заступники командира, начальники служб
1.2.	Вибрати місця для розташування наметів, складів, кухонь-їдалень, парків та інших об'єктів, дотримуючись при цьому встановлених норм розосередження.	до прибуття особового складу	Заступники командира, начальники служб
1.3.	Розробити загальну інструкцію про заходи пожежної безпеки в польових умовах, план евакуації особового складу, техніки і майна при пожежі, розрахунок сил і засобів, що залучаються для гасіння пожеж. В загальній інструкції в обов'язковому порядку визначити:	до прибуття особового складу	Заступники командира, начальники служб

	<p>протипожежні заходи на об'єктах в таборі, порядок проведення робіт із застосуванням відкритого вогню, правила пожежної безпеки при користуванні електронагрівальними приладами та тимчасовими металевими печами, умови зберігання і застосування горючих рідин, газів та інших пожежонебезпечних речовин і матеріалів;</p> <p>сигнали пожежної тривоги;</p> <p>порядок підйому сил і засобів при пожежі;</p> <p>порядок оповіщення командування, підрозділів, особового складу військової частини (підрозділу);</p> <p>дії особового складу при виникненні пожежі;</p> <p>порядок евакуації особового складу, ОВТ, майна, з конкретними місцями (майданчиками), напрямками проведення евакуації.</p>		
1.4.	Розробити інструкцію про порядок взаємодії штатного (позаштатного) пожежно-рятувального підрозділу військової частини з територіальними пожежно-рятувальними підрозділами ДСНС України, органами місцевого самоврядування, пожежно-рятувальними підрозділами військових частин, які розміщені поруч.	до прибуття особового складу	начальник служби пожежної безпеки
1.5.	Розпорядчим документом командира військової частини визначити особовий склад позаштатних пожежно-рятувальних підрозділів (пожежних розрахунків) для кожного підрозділу військової частини (батальйон, дивізіон, рота, взвод, тощо), визначити необхідні обов'язки та завдання щодо забезпечення та організації пожежної безпеки, в тому числі під час пересування військової частини (підрозділу).	до прибуття особового складу	Заступники командира, командири підрозділів, начальник служби пожежної безпеки
1.6.	Підготувати до вивезення в табір необхідну кількість шанцевого інструменту, пожежного інвентарю, пожежних щитів, первинних засобів пожежогасіння, тощо.	до прибуття особового складу	Заступник командира з тилу, командири підрозділів, начальник служби пожежної безпеки
1.7.	Розробити комплексні заходи щодо забезпечення пожежної безпеки на	до прибуття	Заступники командира, начальники служб

	об'єктах та території табору.	особового складу	
1.8.	Для варт, осіб добового наряду, та інших осіб, які здійснюють охорону, розробити інструкцію, в якій зазначити їхні обов'язки щодо контролю за дотриманням протипожежного режиму, огляду території і об'єктів та порядок дій у разі виникнення пожежі.	до прибуття особового складу	Заступник командир, начальник служби пожежної безпеки
1.9.	<p>Видати наказ командира військової частини “Про організацію пожежної безпеки у військовій частині під час перебування на території табору (в районі виконання завдань за призначенням)”, в якому в обов'язковому порядку визначити (передбачити):</p> <ul style="list-style-type: none"> призначення позаштатного начальника служби пожежної безпеки (за відсутності штатного); призначення позаштатних пожежно-рятувальних підрозділів, пожежних розрахунків (для окремих підрозділів військової частини); призначення відповідальних за пожежну безпеку об'єктів; призначення осіб, відповідальних за правильну експлуатацію наявних первинних засобів пожежогасіння, блискавкозахисних пристроїв, систем протипожежного захисту і систем протипожежного водопостачання, а також за визначені строки їх перевірки; визначення місць використання електронагрівальних приладів, порядок їх експлуатації і відповідальних осіб за їх експлуатацію; визначення спеціальних місць для куріння; призначення пожежних постів; визначення організації і порядку проведення вогневих робіт; визначення порядку встановлення та експлуатації пічного опалення; визначення часу топлення печей, призначити опалювачів і порядок проведення з ними інструктажів з питань пожежної безпеки; визначення порядку організації та експлуатації систем опалення та їх обслуговування; 	до прибуття особового складу	Заступники командира, начальники служб, командири підрозділів

	<p>призначення оперативної групи для координації заходів та більш ефективного управління силами і засобами, у разі виникнення пожежі на об'єктах зберігання ракет, боєприпасів, авіаційних засобів ураження, вибухових речовин, ПММ, тощо;</p> <p>призначення особового складу, інженерної та іншої необхідної техніки для гасіння пожеж на об'єктах зберігання ракет, боєприпасів, авіаційних засобів ураження, вибухових речовин, ПММ;</p> <p>визначення порядку патрулювання території закріпленою за військовою частиною (підрозділом), особовим складом позаштатних пожежно-рятувальних підрозділів, призначення пожежних патрулів.</p>		
2. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ ПІСЛЯ ПРИБУТТЯ ОСОБОВОГО СКЛАДУ			
2.1.	Визначити місця для несення чергування пожежно-рятувальними підрозділами, пожежними патрулями.	після прибуття особового складу	Заступник командир, начальник служби пожежної безпеки
2.2.	Для гасіння пожеж за особовим складом позаштатного пожежно-рятувальних підрозділів закріпити автомобіль, обладнаний ємністю з водою (2 – 4 м ³) і пожежною мотопомпою (нейтралізаційні, поливальні та інші машини, які забезпечують можливість подачі вогнегасних засобів для гасіння пожежі).	після прибуття особового складу	Заступник командир, начальник служби пожежної безпеки
2.3.	Провести очищення території від чагарнику, сухостою, вітролому, місця встановлення наметів очистити від рослинності до мінералізованого ґрунту на ширину, визначену нормативними документами.	після прибуття особового складу	Заступник командира з тилу, заступник командира з озброєння, командири підрозділів
2.4.	Обладнати місця розміщення наметів, ПАСів, складів зберігання ОВТ, парків з технікою у відповідному протипожежному відношенні, визначеному керівними документами.	після прибуття особового складу	Заступник командира з тилу, заступник командира з озброєння, командири підрозділів, начальник служби пожежної безпеки
2.5.	Навколо наметового містечка створити протипожежні смуги очищеного від рослинності до мінералізованого шару ґрунту шириною не менше ніж 2 м.	після прибуття особового складу	Заступник командира з тилу, заступник командира з озброєння, командири підрозділів, начальник служби

			пожежної безпеки
2.6.	Дороги на території табору обладнати спеціальними покажчиками.	після прибуття особового складу	Заступник командира з тилу, командири підрозділів
2.7.	Територія табору обладнати блискавкозахисними пристроями.	після прибуття особового складу	Заступник командира з озброєння, командири підрозділів, начальник служби пожежної безпеки
2.8.	Об'єкти зберігання ракет, боєприпасів, авіаційних засобів ураження, вибухових речовин, розмістити на відстані не менше 400 м від кордонів наметового містечка.	після прибуття особового складу	Заступник командира з озброєння, командири підрозділів, начальник служби пожежної безпеки
2.9.	Місця стоянки ОВТ, зберігання ПММ обладнати на відстані не менше ніж 50 м від наметів.	після прибуття особового складу	Заступник командира з тилу, командири підрозділів, начальник служби пожежної безпеки
2.10.	Похідні кухні встановити на відстані не менше ніж 10 м від хвойних дерев, 25 м – від наметів. Майданчики для кухонь у радіусі 5 м очистити від моху, чагарнику та іншого рослинного покриву.	після прибуття особового складу	Заступник командира з тилу, командири підрозділів, начальник служби пожежної безпеки
2.11.	Місця для куріння та розпалення багать обладнати на відстані не менше ніж 15 м від наметів та дерев.	після прибуття особового складу	Заступник командира, командири підрозділів, начальник служби пожежної безпеки
2.12.	Навколо об'єктів зберігання ракет, боєприпасів, авіаційних засобів ураження, вибухових речовин, запалювальних речовин та сумішей, ПММ створити протипожежні смуги очищеного до мінералізованого шару ґрунту завширшки не менше ніж 3 м, навколо об'єктів стоянки техніки – не менше ніж 2 м.	після прибуття особового складу	Заступник командира з озброєння, командири підрозділів, начальник служби пожежної безпеки
2.13.	Для електричного освітлення наметів використовувати провід з подвійною гумовою ізоляцією. Електролампи розміщувати не ближче 40 см від полотна намету та іншого горючого майна (матеріалів). Групу наметів (3-4 шт.) забезпечити окремим апаратом захисту у відповідності з допустимим навантаженням. У разі газового освітлення ліхтарі підвішувати на негорючому дроті до основного стояка	після прибуття особового складу	Заступник командира з тилу, командири підрозділів, начальник служби пожежної безпеки

	намету на відстані не ближче ніж 0,7 м від полотна намету.		
2.14.	Біля постового грибка днювального встановити пристрій для подавання звукового сигналу на випадок пожежі.	після прибуття особового складу	Заступник командира з тилу, командири підрозділів, начальник служби пожежної безпеки
2.15.	Вздовж ліній табору встановити пожежні щити на відстані не більше 50 м один від одного, але не менше ніж два на батальйон. Влітку пожежні щити додатково забезпечити двома відрами, а біля пожежних щитів встановити бочки з водою ємністю не менше ніж 0,2 м ³ .	після прибуття особового складу	Заступник командира з тилу, командири підрозділів, начальник служби пожежної безпеки
2.16.	Налагодити зв'язок з найближчими пожежно-рятувальними підрозділами ДСНС, органами місцевого самоврядування.	після прибуття особового складу	Начальник зв'язку
2.17.	За наявності розташування поряд з табором природних водоймищ, річок, озер, басейнів, градирень тощо - до них повинні влаштувати під'їзди для забезпечення забору води механізованими засобами пожежогасіння (автомобілі, мотопомпи). У разі відсутності природних водойм створити штучні пожежні водойми не менше 25 м ³ .	після прибуття особового складу	Заступник командира з тилу, командири підрозділів, начальник служби пожежної безпеки
2.18.	У разі розташування табору в лісовій місцевості навколо нього створити протипожежну смугу завширшки 10-20 метрів. Ліс в глибину 50 м очистити від чагарнику, порубочних рештків тощо.	після прибуття особового складу	Заступник командира з тилу, заступник командира з озброєння, командири підрозділів
2.19.	Укомплектувати всі об'єкти засобами пожежогасіння та пожежним інвентарем згідно з нормами.	після прибуття особового складу	Заступник командира з тилу, командири підрозділів, начальник служби пожежної безпеки
2.20.	Провести комплексні заходи щодо влаштування пічного опалення відповідно до вимог нормативних документів з врахуванням місцевих умов, а саме: у разі встановлення металевих печей на ніжках, дерев'яну підлогу вкрити	після прибуття особового складу	Заступник командира з тилу, командири підрозділів, начальник служби пожежної безпеки, начальник квартирно-експлуатаційної служби

<p>шаром теплоізоляційного матеріалу завтовшки не менше ніж 12см, а зверху покрівельним залізом, на яке покласти один ряд цегли на глиняному розчині;</p> <p>ізолювану площу підлоги облаштувати таким чином, щоб вона виступала за периметр перед топкою на 70см, з боків – не менше ніж 25см.</p> <p>у разі встановлення металевих печей без ніжок, а також тимчасових цегляних печей на дерев'яній підлозі, необхідно зробити основу з чотирьох рядів цегли на глиняному розчині.</p> <p>На дерев'яній підлозі перед топковим отвором слід прибити металевий лист розміром 70х50 см. Відстань від топкового отвору до протилежної стіни повинна бути не менше ніж 1 м25 см, а від печі до обладнання - не менше ніж 70 см.</p> <p>Для влаштування металевих димових труб необхідно:</p> <p>деталі труб щільно з'єднувати між собою у напрямку руху диму та на глибину діаметра труби;</p> <p>металеву трубу вставляти в догляну кладку не менше ніж на 10 см;</p> <p>у разі прокладання труби через вікно – вставляти в нього лист покрівельного заліза завтовшки не менше ніж 3 діаметри труби, кінець якої повинен бути виведений зовні на відстань не менше ніж 70 см та закінчуватися направленим угору патрубком заввишки не менше ніж 50 см з іскрогасником;</p> <p>у разі прокладання труб через стіни та перегородки з легкозаймистого матеріалу – влаштувати цегляні перегородки завтовшки 38 см для незахищених конструкцій та 25 см для конструкцій, захищених від загорання;</p> <p>виводити труби від стін, перегородок та конструкцій покрівлі на відстань не менше ніж 70 см, їх загальна довжина не повинна перевищувати 10 м;</p> <p>у разі виведення труб через вікна одноповерхових будівель, верхніх поверхів багатоповерхових будівель не допускати, щоб вони піднімалися вище карниза на 1 м, стежити, щоб закінчувалися іскрогасниками.</p>		
---	--	--

3. ЩОДНЯ			
3.1.	Призначення пожежної обслуги із особового складу, що постійно чи тимчасово працює у сховищах з майном і технікою.	до початку робіт	Керівники робіт (старші обслуг)
3.2.	Призначення (уточнення) пожежного розрахунку на випадок пожежі.	на вечірній перевірці	Старшини підрозділів
3.3.	Огляд сховищ та складів, уточнення пожежної обслуги та перевірка стану пожежної безпеки.	щоденно	Начальники сховищ, складів, о/с позаштатних пожежно-рятувальних підрозділів
3.4.	Здійснення контролю за дотриманням пожежної безпеки на об'єктах, місцях зберігання, виконання робіт, в наметах.	постійно	Командири підрозділів, начальники сховищ, складів, о/с позаштатних пожежно-рятувальних підрозділів
3.5.	Інструктаж про заходи пожежної безпеки та порядку дій у разі виникнення пожежі особового складу, який заступає у варту і добовий наряд.	перед заступанням у варту та добовий наряд	Заступник командира, начальники служб, командири підрозділів
3.6.	Здійснення щоденного контролю за дотриманням особовим складом частини встановлених правил пожежної безпеки.	постійно	Начальник служби пожежної безпеки
3.7.	Контроль за несенням служби пожежним нарядом частини, перевірка обов'язків стосовно питань пожежної безпеки.	не менше ніж два рази на добу, з яких один раз у нічний час	Черговий військової частини
3.8.	Для опалення наметів на кожен ніч призначати окремих опалювачів, з якими провести інструктаж щодо пожежної безпеки і беззаперечно його дотримуватися.	щоденно	Заступник командира з тилу, начальник служби пожежної безпеки
4. ЩОТИЖНЯ			
4.1.	Перевірка стану пожежної місць зберігання, наметів, парку з технікою, території табору, в тому числі прилеглої території.	згідно з планом роботи	Начальник служби пожежної безпеки
4.2.	Здійснення зовнішнього огляду джерел зовнішнього протипожежного водопостачання.	згідно з планом роботи	Начальник квартирно-експлуатаційної служби, начальник служби пожежної безпеки

4.3.	Перевірка і обслуговування пожежного обладнання.	щотижнево	Командири підрозділів, особовий склад пожежно-рятувального підрозділу
4.4.	Здійснення контролю за несенням служби добовим пожежним нарядом.	За окремим планом	Командир військової частини
4.5.	Проведення огляду і перевірка технічного стану пожежної техніки	За окремим планом	Заступник командира з озброєння, начальники служб (пожежної безпеки, АТ (БТ))
4.6.	Доповідь командира військової частини про порушення правил пожежної безпеки на об'єктах та території розміщення військової частини.	щотижнево	Начальник служби пожежної безпеки
4.7.	Проведення занять з особовим складом позаштатних пожежно-рятувальних підрозділів.	За окремим планом	Начальник служби пожежної безпеки
4.8.	Здійснення контролю за порядком зберігання майна на об'єктах.	згідно з планом роботи	Командири підрозділів
4.9.	Здійснення контролю за несенням служби пожежного наряду.	згідно з планом роботи	Начальник служби пожежної безпеки
4.10.	Проведення зовнішнього огляду усіх вогнегасників на об'єктах.	За окремим планом	Командири підрозділів, відповідальні за стан пожежної безпеки об'єктів
4.11.	Проведення огляду і перевірку технічного стану, укомплектованості та експлуатації всієї пожежної техніки пожежно-рятувального підрозділу.	Згідно з планом роботи	Начальник служби пожежної безпеки, командир пожежно-рятувального підрозділу, технік пожежно-рятувального підрозділу
4.12.	Проведення перевірки наявності і технічного стану засобів зв'язку в підрозділах військової частини.	За окремим планом	Начальник вузла зв'язку, командири підрозділів
5. ПРОТЯГОМ РОЗМІЩЕННЯ НА ТЕРИТОЇ ТАБОРУ			
5.1.	Проведення цільової перевірки електрообладнання та електромереж.	За окремим планом	Начальник квартирно-експлуатаційної служби, начальник електротехнічної служби, начальник служби пожежної безпеки.
5.2.	Проведення протипожежних інструктажів з питань пожежної безпеки: проведення позапланових інструктажів	За необхідності	Начальники служб (командири підрозділів), начальник служби пожежної безпеки

	проведення цільових інструктажів	Перед виконанням разових пожежонебезпечних робіт	Начальники служб (командири підрозділів), керівники виконання робіт
5.4.	Проведення замірів опору ізоляції електричних мереж та електроустановок.	За окремим планом	Електротехнічна лабораторія
5.5.	Виставлення пожежних постів.	Згідно з табелем пожежних постів	Начальники (командири) підрозділів, начальник служби пожежної безпеки
5.6.	Призначення опалювачів на опалювальний період.	Під час опалювального періоду	Командир військової частини
5.7.	Перевірка печей й димарів.	Перед початком і після опалювального сезону	Начальник квартирно-експлуатаційної служби, начальник служби пожежної безпеки
5.8.	Протипожежну техніку або пристосовану для пожежогасіння техніку утримувати у повній готовності до виїзду (застосування) за призначенням.	Постійно	Заступник командира з озброєння, командир пожежно-рятувального підрозділу, начальник служби пожежної безпеки
5.9.	Здійснення перевірки організації зберігання майна на об'єктах зберігання.	На початку місяця	Заступники командира частини, начальники служб

Заступник командира військової частини С0000

полковник

О.БЕРКО

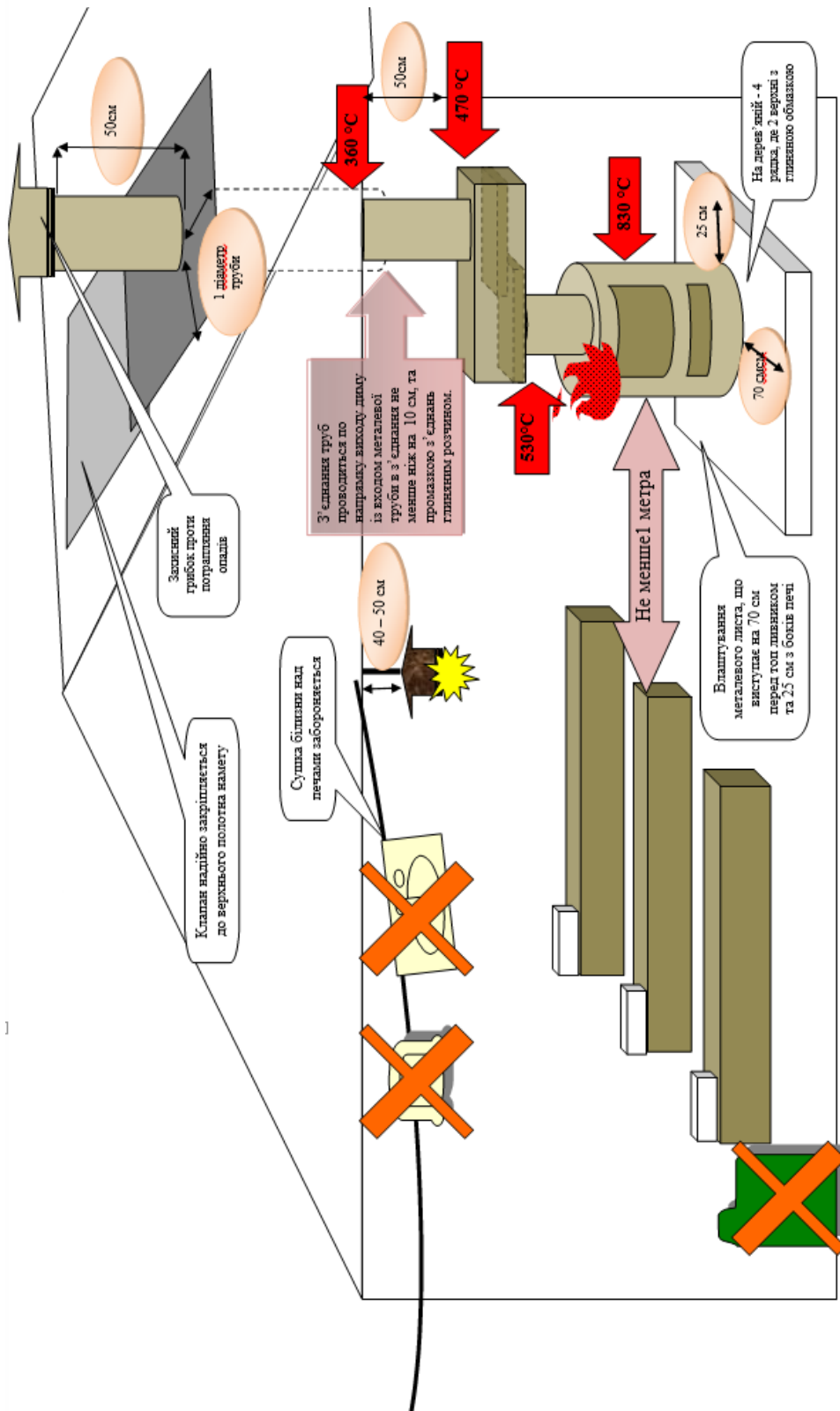
“ ”

_____ 2019 року

Додаток 5

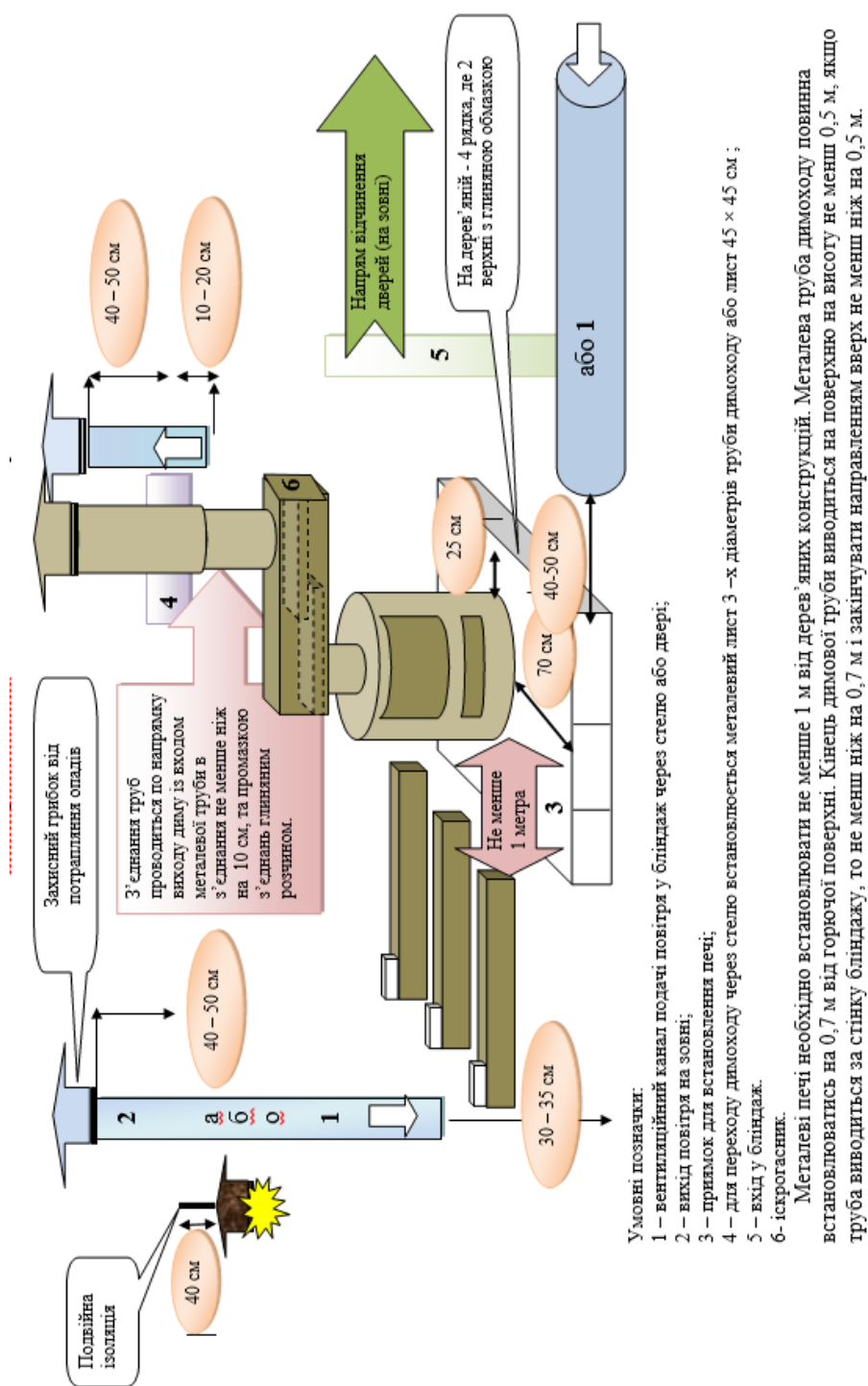
до Методичних рекомендацій з організація і забезпечення пожежної безпеки у військових частинах (підрозділах), які залучені до виконання завдань в операції об'єднаних сил. (підпункт 2.2.4)

Типова схема розміщення тимчасових печей у наметі

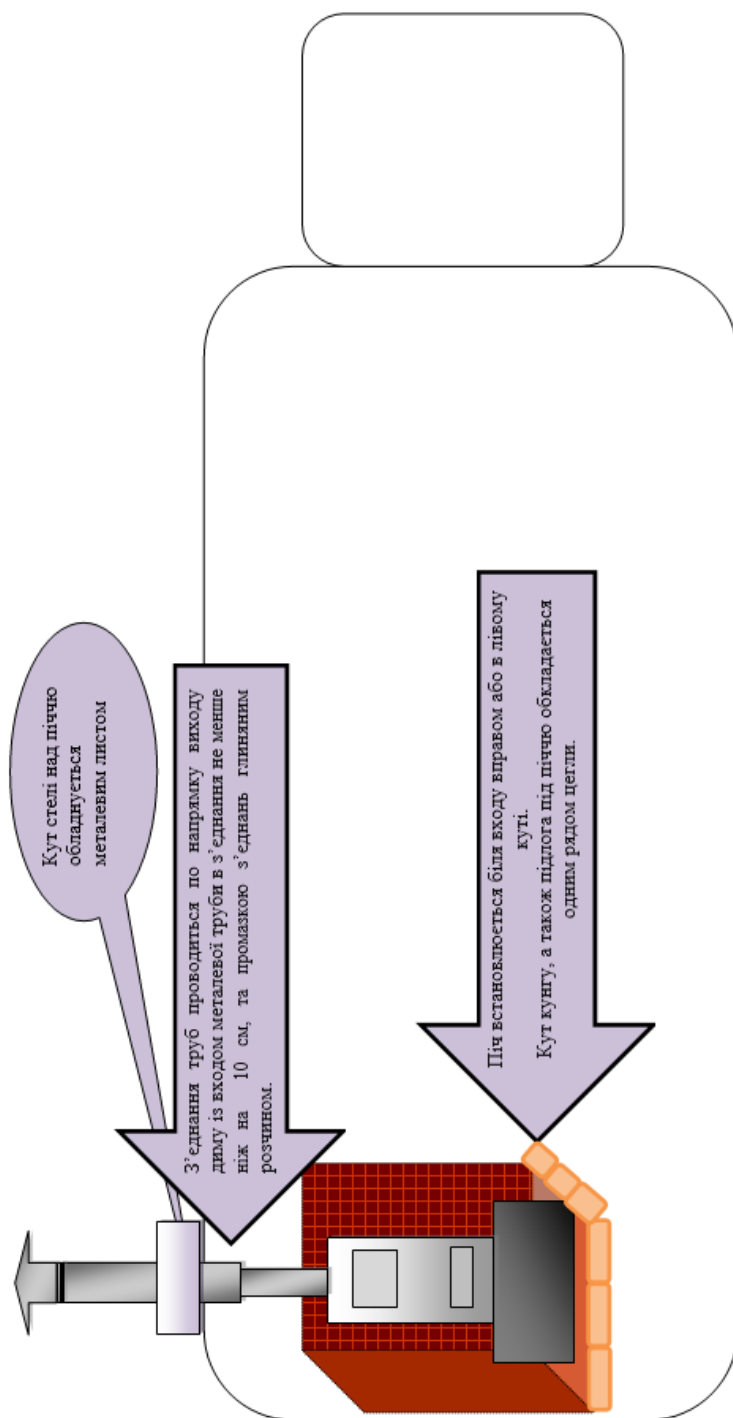
Додаток 6
до Методичних рекомендацій з організація і
забезпечення пожежної безпеки у військових
частинах (підрозділах), які залучені до
виконання завдань в операції об'єднаних сил.
(підпункт 2.2.4)

Типова схема розміщення тимчасових печей у бліндажі

Додаток 7
до Методичних рекомендацій з організація і забезпечення пожежної безпеки у військових частинах (підрозділах), які залучені до виконання завдань в операції об'єднаних сил.
(підпункт 2.2.4)

Типова схема розміщення тимчасових печей у кунзі

КУНГ - аббревіатура, що позначає кузов уніфікований кульового (нормального) габариту (або Кузов уніфікованих Герметизованих) для забезпечення нормальних умов роботи особового складу, обладнання та приладів як у мирний час, так і під час бойових дій, кузов-фургон забезпечений опалювально-вентиляційної установкою ОВ-65 (рідше ОВ-95), що працює на дизельному паливі, і фільтруючо-вентиляційною установкою ФВУА-100Н-12. ФВУА - це агрегат, фільтруючий і знезаражувальний забортний повітря і подає його в кузов, що створює надлишковий тиск, і в результаті, безпечне місце існування для людей.

Кузови типу КУНГ: дерев'яно-металеві, утеплені, герметизовані, опалювальні.

Додаток 8

до Методичних рекомендацій з організація і забезпечення пожежної безпеки у військових частинах (підрозділах), які залучені до виконання завдань в операції об'єднаних сил.
(підпункт 3.2.2)

Рецептура вогнезахисних покриттів, обмазок, фарб, просочувань та їх застосування

Вогнезахисні суміші застосовуються у вигляді обмазок або фарб, які покривають поверхню матеріалів, і у вигляді просочування, які проникають в глиб матеріалу.

Вогнезахисні обмазки, фарби та просочування значно підвищують стійкість деревини до горіння, причому одні з них при нагріванні переходять в газоподібний стан і газовою оболонкою і оберігають матеріал від займання, а інші плавляться, створюючи на поверхні деревини захисний негорючий шар (рідке скло, галун).

В якості важкогорючих та малотеплопровідного матеріалу може застосовуватись вапнякова або цементна штукатурка по дранці або повсті, попередньо вимоченій у глиняному розчині, а також азбестовий картон товщиною 2 – 2,5 мм.

Просочування (покриття) деревини, а також брезентів та чохлаів вогнезахисними просочувальними сумішами значно ефективніше, ніж обмазування та фарбування, так як просочені матеріали зазвичай не горять, а лише обуглюються в місцях безпосереднього впливу вогню.

Види вогнезахисних покриттів

В якості вогнезахисних покриттів застосовуються:

густо розведена глина – 1 об'єм, пісок – 5-6 об'ємів, вапняне тісто – 1 об'єм;

густо розведена глина – 4 об'єму, тирса – 4 об'єму, вапняне тісто – 1 об'єм;

рідка глина – 5 об'ємів, вапняне тісто – 1 об'єм, гіпс – 1 об'єм, пісок – 7 об'ємів;

рідке скло – 50%, мелена цегла – 10%, глина – 40%;

розчин перхлорвінілової смоли в обмеженому розчиннику – 20%, цемент – 35%, тирса – 18%, азбест – 7%, пісок – 20%.

Густо розведені обмазки наносяться на поверхні, що захищаються, за допомогою лопаток або безпосередньо руками, а рідкі – пензлем. Товщина шару обмазки повинна бути 0,5 – 1 см, що досягається двох-трьох кратним нанесенням обмазки на поверхню. Другий (третій) шар наноситься після повного висихання попереднього шару.

Вогнезахисні обмазки та фарби

1. Невологостійкі покриття, що виготовляються із місцевих матеріалів:

глина – 1 об'єм, незагашене вапно – 2 об'єму;

глина – 1 об'єм, незагашене вапно – 2 об'єму, пісок – 10 об'ємів, цемент – 5 об'ємів;

глина – 2 – 4 об'єму, незагашене вапно – 1 об'єм, гіпс – 1 – 2 об'єму;

глина – 3 об'єму, незагашене вапно – 2 об'єму, цемент – 5 об'ємів.

Зазначені суміші змішуються з рідкими розчинами будь-яких клейких речовин, наприклад с 5% розчином крохмального клею.

Періодичне фарбування необхідно відновлювати, в зв'язку з тим, що невологостійкі покриття змиваються дощем, а в суху погоду обсипаються.

2. Фарби промислового виготовлення – це фарби типу ХЛ-К, МХС, ПХВО, ХВ-5169, ОФП-9, ВПД, Екран-Д, перхлорвінілова смола і парафін з пігментами (атмосферостійкі покриття).

Товщина вогнезахисного шару повинна бути 1 – 2 мм, що досягається двох кратним нанесенням фарби на поверхню, що захищається, за допомогою пензля чи розпилувача.

Вогнезахисне просочування

1. Просочування тимчасової дії (неводостійкі), виготовлені перед застосуванням:

вода – 100 вагових частин, моноаммоній фосфат або диаммоній фосфат – 6 вагових частин;

вода – 80 вагових частин, хлористий аммоній – 8 вагових частин, гіпосульфит – 2 вагові частини, сірчаноокислий аммоній – 10 вагових частин;

вода – 80 вагових частин, хлористий аммоній – 13 вагових частин, фосфорноокислотний аммоній – 4 вагові частини, бура – 3 вагові частини;

суміш розчинів фосфорноокислотного та сірчаноокислотного аммонія в співвідношенні 3:7.

Термін дії просочування залежить від наявності опадів (дощу), які змивають просочення.

Вказані рецептури не можуть застосовуватись для покриття брезенту та цупкої тканини, що просочені водовідштовхувальними сполуками.

2. Фарби водостійкі (промислового виготовлення):

емаль марки ПХВ-Т;

лак марки ПХВ-Т.

Просочування тканини та паперових матеріалів в розчинах неорганічних солей (просочування тимчасової дії) здійснюється зануренням їх в розчин на 15-20 хвилин, а потім просочений матеріал віджимається та просушується. Можливе просочування обох сторін матеріалу за допомогою розпилувача.

Фарбування матеріалів емаллю і лаком здійснюється за допомогою пензля або розпилюючих приладів.

Після висихання перевіряється якість фарбування, для чого шматок пофарбованого матеріалу підпалюється таким чином, щоб випробувальний зразок знаходився в полум'ї протягом 30 секунд. При цьому горіння пофарбованого матеріалу повинно проходити тільки в місцях зіткнення з полум'ям і після видалення з вогню горіння негайно зупиняється без тління.

Під час виконання робіт з просочування необхідно використовувати захисний одяг та резинові рукавиці. Після закінчення робіт необхідно вимити обличчя та руки, а також ємкості, в яких просочувались матеріали.

Додаток 9
до Методичних рекомендацій з організація і забезпечення пожежної безпеки у військових частинах (підрозділах), які залучені до виконання завдань в операції об'єднаних сил.
(підпункт 3.3.3)

Використання запалювальних сумішей під час навчання особового складу військових частин (підрозділів)

Для навчання особового складу захисту від запалювальних засобів, а також імітації застосування противником запалювальних сумішей типу напалм на заняттях та навчаннях пропонується використовувати промислову запалювальну суміш та навчальну загущену запалювальну суміш.

Використання промислової запалювальної суміші

Промислова запалювальна суміш представляє собою однорідну в'язку желеподібну рідину від світло-жовтого до коричневого кольору.

Для використання в навчальних цілях суміш із бочок повинна бути перелита в іншу більш зручну тару (відра, банки, бідони, тощо).

Для переливання із бочок окремих порцій або всієї запалювальної суміші необхідно:

- вирити яму розміром, відповідно до розміру ємності, в яку переливається запалювальна суміш;

- покласти на яму дві колоди і на них поставити бочку з запалювальною сумішшю;

- відгвинтити пробку бочки за допомогою ключів із кольорових металів;

- вставити в отвір бочки металеву (латунну чи алюмінієву) трубку довжиною біля 1 метра і діаметром 8 – 10 мм з вигнутим на 60 – 90° зовнішнім кінцем (довжиною біля 20 см). На вигнутий кінець трубки необхідно натягнути резиновий шланг довжиною 1 – 2 метри. Металічна трубка та резиновий шланг необхідні для створення всередині бочки атмосферного тиску, яке пришвидшить витікання запалювальної суміші;

- обережно перевернуту бочку (підтримуючи від випадіння металеву трубку) отвором над ємністю в ямі та слідкувати за заповненням ємності;

- якщо суміш не потече, або потече, але дуже повільно, тоді для створення додаткового тиску в бочці до вільного кінця резинового шлангу під'єднують автомобільний насос і з його допомогою нагнітають в бочку повітря.

Після закінчення заповнення ємності необхідно відсікти витікання запалювальної суміші та повернути бочку отвором доверху. Потім виймається металева трубка та отвір бочки закривається пробкою.

Нанесення запалювальної суміші на різноманітні види поверхонь (фортифікаційні споруди, зразки бойової та спеціальної техніки, військового майна, манекени, природні укриття та підручні засоби) здійснюється вручну за допомогою дерев'яної лопатки.

Підпалювання запалювальної суміші, нанесеної на поверхню різноманітних об'єктів, здійснюється за допомогою факелу з держактом довжиною не менше 1 метра або сигнальними сірниками.

Використання навчальної загущеної запалювальної суміші

Навчальна загущена запалювальна суміш являє собою липку желеподібну світло- або темно-коричневого кольору рідину. Вона готується безпосередньо у військових частинах (підрозділах) із бензину будь-якої марки та спеціального загущувача – порошку ВП-2 або НК (далі – порошок).

Загущувачі (порошки) гідроскопічні, тому вони повинні зберігатись у герметичній укупорці, яка відкривається безпосередньо перед приготуванням запалювальної суміші. Під час зберігання загущувачів (порошки) можуть злежуватись та утворюватися грудки.

Навчальну загущену суміш необхідно готувати за 1 – 2 доби до її застосування літом, і за 2 – 3 доби – зимою.

Для приготування загущеної запалювальної суміші компоненти, що входять в її склад необхідно приймати з розрахунку на 100 л бензину 6 – 8 кг загущувача ВП-2 або 4 – 6 кг загущувача НК.

Загущувачі ВП-2 і НК повинні бути сухими у вигляді мілкового порошку і грудок діаметром не більше 2-3 мм; більш великі грудки потрібно подрібнювати. Сильно вологі загущувачі необхідно просувати при температурі не більше 80° С.

Приготування навчальної загущувальної запалювальної суміші проводяться в наступним порядку. В ємність заливається бензин таким чином, щоб він займав не більше 2/3 її об'єму. Потім в ємність з бензином засипається розрахункова кількість загущувача ВП-2 (НК) і за допомогою дерев'яної лопатки проводиться перемішування бензину та загущувача приблизно протягом 40-50 хвилин.

Перемішування необхідно проводити ретельно, щоб не допустити утворення грудок і осідання загущувача на дно ємності. Закінчення перемішування визначається по відсутності вільної рідини на лопатці та утворення однорідної маси.

Після закінчення перемішування для “дозрівання” суміші ємність закривають та залишають стояти літом на 1 – 2 доби, зимою – на 2 – 3 доби. Ознакою закінчення “дозрівання” є відсутність грудок і крупинок в однорідній масі. По консистенції суміш нагадує густий резиновий клей.

Готова запалювальна суміш повинна бути такої в'язкості, щоб вона могла б заповнити імітаційний засіб. У випадку отримання дуже в'язкої, не текучої запалювальної суміші до неї необхідно додати (під час перемішування) пальне, доводячи суміш до необхідної в'язкості.

Зберігати запалювальну суміш необхідно в герметично зачинених ємностях (бідонах, бочках), зручних для забирання з них запалювальної суміші, не більше 10 днів після її приготування. При більш довготривалому зберіганні спостерігається розрідження та відшарування суміші.

“Дозрівання” загущеної запалювальної суміші може проходити також безпосередньо в імітаційних засобах, при цьому приготовану запалювальну суміш можна зразу заливати в оболонку імітаційних засобів.

Приготування навчальної запалювальної суміші можна проводити, використовуючи наступні підручні засоби:

залізну бочку з вирізаним дном, залізний барабан, бідон, відро або іншу ємність;

мірний посуд (відро або банку відомого об'єму);

дерев'яну або з кольорового металу лопатку довжиною 1,5 метра, шириною нижньої частини 8 – 10 см, товщиною – 2,5 – 3 см;

воронку, черпак, відро чи бідон для переливання суміші;

протвінь для подрібнення загущувача.

Нанесення навчальної запалювальної суміші на різноманітні об'єкти і її запалювання здійснюється таким чином, як і для промислової запалювальної суміші.

Додаток 10
до Методичних рекомендацій з організація і забезпечення пожежної безпеки у військових частинах (підрозділах), які залучені до виконання завдань в операції об'єднаних сил.
(підпункт 3.3.3)

Заходи безпеки під час приготування і роботи з запалювальними сумішами

1. При роботі по підготовці запалювальних сумішей, при зберіганні і використанні з компонентами та готовими запалювальними сумішами необхідно дотримуватись заходів безпеки, які розповсюджуються для паливо-мастильних матеріалів.
 2. Приготування та розливання запалювальних сумішей повинні здійснюватися на спеціально відведеному для роботи майданчику, на якому необхідно мати первинні засоби пожежогасіння (вогнегасник, пісок, кошма або грубововняна повсть, лопату).
 3. При роботі на майданчику та на віддалі від нього до 70 метрів забороняється користуватися відкритим вогнем, курити, а також використовувати металевий інструмент, який при ударі висікає іскру.
 4. Забороняється проводити роботи по приготуванню до розливання запалювальної суміші в закритому приміщенні.
 5. На робочому місці не допускається проливання запалювальної суміші або пального, яке входить в її склад.
 6. Просочена паливом та запалювальною сумішшю ганчір'я збирається в одне місце (яму) та по закінченню робіт спалюється.
 7. Якщо трапилось виникнення загорання запалювальної суміші, тоді необхідно її негайно загасити засобами та способами визначеними керівними документами.
 8. При потраплянні горючої запалювальної суміші на особовий склад, потерпілим негайно надається перша медична допомога.
- З метою надання першої медичної допомоги на майданчику необхідно мати медичні засоби, які застосовуються при опіках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ДЖЕРЕЛ)

1. Закон України “Про Збройні Сили України”, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 9, ст. 108 (із змінами).
2. Закон України “Про національну безпеку України”, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2018, № 31, ст. 241.
3. Кодекс цивільного захисту України, (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 34-35, ст. 458 (із змінами).
4. Статут внутрішньої служби Збройних Сил України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 22-23, ст. 194 (із змінами).
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 09 січня 2014 року №5 “Про затвердження Типового положення про відомчу пожежну охорону”.
6. Наказ Міністерства оборони України від 29 вересня 2014 року №685 “Про затвердження Положення про пожежну безпеку в Міністерстві оборони України і Збройних Силах України”.
7. Наказ Міністерства оборони України від 12 жовтня 2017 року №532 “Про затвердження Норми №41. Утримання особового складу штатних пожежних підрозділів в окремих структурах Міністерства оборони України і Збройних Сил України”.
8. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 13 листопада 2017 року №393 “Про внесення змін до наказу Генерального штабу Збройних Сил України від 16.05.2011 №90”.
9. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 26.04.2018 № 340 “Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту”.
10. Тимчасовий Бойовий статут Сухопутних військ, частина I, (бригада (полк)), на апробації з 02.11.2016.
11. Тимчасовий Бойовий статут Сухопутних військ частина II, (батальйон, рота), (затверджено та введено в дію наказом командувача Сухопутних військ Збройних Сил України від 01.04.2016 №167).
12. Бойовий статут Сухопутних військ частина III, (взвод, відділення, екіпаж), (затверджено та введено в дію наказом командувача Сухопутних військ Збройних Сил України від 25.05.2016 №238).
13. Наказ Командувача об’єднаних сил від 13.01.2019 №22 “Про особливості організації і забезпечення пожежної безпеки у військових частинах (підрозділах), які беруть участь у заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримуванні збройної агресії Російської Федерації у Донецькій і Луганській областях”

